

Bu sayımızda

**Latviyada ali təhsil
üzrə təqaüd proqramı**

→səh.4

**Ali təhsilin bakalavriat
səviyyəsi üzrə ixtisasların
təsnifatı təsdiq olunub**

→səh.7

**Müasir dərslər müəllimdən
yaradıcılıq tələb edir**

→səh.8

**Alternativ
mühəndislik məktəbi**

→səh.9

Təqaüdlər artırıldı

Prezidentin sərəncamı 110 mindən
artıq tələbəyə şamil olunacaq

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 14-də doktorantlara, ali təhsil, orta ixtisas və peşə təhsili müəssisələrində, həmçinin Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının magistratura səviyyəsində təhsil alan tələbələrə təqaüdlərin verilməsi haqqında sərəncam imzalayıb.

Qeyd olunan müəssisələrdə təhsil alan tələbələrə dövlət qayğısının artırılması və onların sosial müdafiəsinin daha da gücləndirilməsi məqsədi ilə imzalanmış sərəncama əsasən, dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına adıçəkilən müəssisələrdə təhsil alan tələbə və doktorantlar üçün təqaüdlərin yeni məbləğləri müəyyənləşdirilib. Belə ki, sənədə görə, martın 1-dən elmlər doktoru hazırlığı üzrə təhsil alan doktorantlara 300, fəlsəfə doktoru hazırlığı üzrə təhsil alanlara isə 180 manat təqaüd verəcək. Ali təhsil müəssisələrində və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında adlı təqaüd alan tələbələrin də təqaüdləri artıb. Onlar 170 manat alacaqlar.

Magistratura, bakalavriat səviyyələri üzrə təhsil alanlara təqaüdlər onların akademik göstəriciləri nəzərə alınmaqla fərqli şəkildə verəcək.

→Ardı səh.3

Məktəbli ixtiraçılar

“Sabahın alimləri”
müsabiqəsinin iddialı qalibləri

Sabahın alimləri. İndi onlar universitetlərlə yanaşı, həm də ümumi orta təhsil müəssisələrində yetişir. Hər biri bir ixtiraçıdır. Hər kəsin böyük ümidlərlə baxdığı, hamının böyük nəticələr gözlədiyi məktəbli alimlər.

Bu həftə “Sabahın alimləri” müsabiqəsinin finalı oldu. Ölkəmizin 14 şəhər və rayonundan olan 369 şagirdin 225 layihə ilə qatıldığı müsabiqənin finalında 311 şagird 187 elmi layihə ilə təmsil olunurdu. Layihələrdən 63-ü fərdi, 124-ü kollektiv işin nəticəsi idi. Müxtəlif nominasiyalar üzrə olan layihələrin arasında bu il mühəndislik kateqoriyası üzrə olanlar üstünlük təşkil edirdi. Hər bir layihədə məktəbli dəstəxtəti hiss olunurdu. Onlar öz beyninin məhsulunu təqdim edir, gözlərində həyəcanla bildiriləcək rəyləri, hər kəsdən xoş söz eşitməyi gözləyirdilər. Şagirdlər stendinin qarşısında ixtiraları barədə danışmaq üçün əllərinə düşün bütün fürsətləri dəyərləndirir, qonaqlar hər ixtiraçını maraqla dolu baxışlarla dinləyirdi.

Fevralın 12-də təntənəli açılış mərasimi olan müsabiqə 2 gün davam et-

di. Düz 2 gün idi ki, məktəblərin çoxunun üroyi Azərbaycan Texniki Universitetinin idman zalında döyünürdü. Bu həyəcan dənən “Nizami” Kino Mərkəzində kuliminasiya nöqtəsinə çatdı. Öz layihəsinə güvənən, onu dünyaya çatdırmaq istəyən ölkə məktəblilərinin gərginliyi gözlərindən, səslərindən titrəməyindən aydın hiss olunurdu.

Beləliklə, bu il Münsiflər Heyəti tərəfindən 84 şagirdin hazırladığı 54 layihə qalib oldu. Qaliblərdən 44 nəfəri oğlan, 40-ı qızdır. I yer üzrə 8, II yer üzrə 17, III yer üzrə 25 layihə qalib elan olundu. Qalib layihələr Bakı (58 şagird, 38 layihə), Sumqayıt (15 şagird, 9 layihə) şəhərlərini, Abşeron (2 şagird, 1 layihə), Balakən (3 şagird, 2 la-

yihe), Qax (2 şagird, 1 layihə), Şəki (2 şagird, 1 layihə), Ucar (2 şagird, 2 layihə) rayonlarını əhatə edir.

Xatırladaq ki, layihələrin qiymətləndirilməsi alimlərdən ibarət Münsiflər Heyəti tərəfindən həyata keçirilir.

Amerikada Azərbaycanı təmsil et

VIII dəfə keçirilən “Sabahın alimləri” müsabiqəsi gənclərin diqqətini yaşadığımız mühtdəki problemlərə və onların həllinə yönəldi. Ona görə də müsabiqədə iştirak şagirdlərin sonrakı inkişafına müsbət təsir göstərir.

→Ardı səh.11

Məsafəni maneə bilməyən Qubanın gənc müəllimləri

Təhsilin keyfiyyət artımı son 5 ildə dəyişən rəqəmlərdə özünü göstərir. Hər rəqəmin arxasında isə fəsiləsiz keyfiyyətli təhsili təmin etmək üçün həyata keçirilən davamlı islahatlar dayanır. Bu islahatlardan ən çox hiss ediləni və təqdir olunanı isə müəllimlərin bilik və bacarıq səviyyəsinin yüksəldilməsi, onların həyat şəraitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində həyata keçirilənlərdir. Müəllimlərin işə qəbulu üzrə müsabiqədə yüksək bal toplayan və həvəsləndirmə tədbirləri çərçivəsində Qubanın kəndlərində işə başlayan gənc müəllimləri yaxından tanıdıqca, bu peşənin artan nüfuzunun bir daha şahidi olursan.

Alman dili müəllimi Maral Yusifova, tarix müəllimi Nigar Bəşirova və biologiya müəllimi Gülnar Abdullayeva Qubanın Qəçrəş kənd tam orta məktəbində, coğrafiya müəllimi Yasəmən Cəbraylova, riyaziyyat müəllimi Kəmalə Fazilova və kimya müəllimi Arzu Məmmədova 2-ci Nüğədi kənd 3 nömrəli tam orta məktəbində çalışdıqları ilk ildən təhsil müəssisəsinin göstəricilərinə təsir göstərməyə başlayıblar.

→Ardı səh.4

3-4 yaşlı uşaqların məktəbi

Tədqiqatlar göstərir ki, insanın daha aşağı yaş qrupunda, yəni 5-6, hətta 3-4 yaşından öyrənməyə başlaması, təhsilin keyfiyyətinin artırılmasında, insanın dünyagörüşünün və intellektinin inkişafında mühüm əhəmiyyətə malikdir. Ölkəmizdə 6 yaşlı uşaqların məktəbəhazırlıq qruplarına bir neçə ildir cəlb edilməsinin müsbət nəticələri artıq müşahidə edilir. Belə bir vaxtda Təhsil Nazirliyi Avropa İttifaqının dəstəyi ilə yeni layihəyə start verərək, bu dəfə 3-4 yaşlı uşaqları məktəblərdə toplayıb. Təhsil İnstitutunun Avropa İttifaqının maliyyə dəstəyi əsasında həyata keçirilən “İcma qrupları vasitəsilə məktəbəqədər və ibtidai təhsilin yaxşılaşdırılması” layihəsi çərçivəsində mərkəzlər fəaliyyətə başlayıb. Artıq 10 rayonda

bölgələrdəki ucqar kəndlər və sərhəd zonası da daxil olmaqla ümumilikdə 50 icma təşkil edilib. Ağcabədi, Biləsuvar, Cəlilabad, Goranboy, Masallı, Sabirabad, Salyan, Şəmkir, Quba və Xaçmaz rayonlarında 1000 uşağı əhatə edən bu layihədə təkcə Quba rayonundan 3 məktəb iştirak edir. 2006-cı ildə istifadəyə verilən İbrahim Şahmərđanov adına Qəçrəş kənd tam orta məktəbi, 2012-ci ildə istifadəyə verilən 2-ci Nüğədi kənd 3 nömrəli tam və 2017-ci ildə istifadəyə verilən 132 şagird yerlik Çartəpə kənd ümumi orta məktəblərinin hər birində 3-4 yaşlı uşaqlardan məktəbəhazırlıq qrupları təşkil olunub. Təhsil Nazirliyinin təşkil etdiyi səfər çərçivəsində jurnalistlər həmin məktəblərdən ikisində yaradılan, ölkəmiz

üçün ilk təcrübə sayılan icma əsaslı Uşaq Təhsil mərkəzlərində olublar.

Qəçrəşdə uşaqlar danışmağı sevmirlər

Qubada icma əsaslı məktəbəhazırlıq qruplarının yaradıldığı 3 məktəbdən biri - şöhid İbrahim Şahmərđanov adına Qəçrəş kənd tam orta məktəbində fəaliyyət göstərən İcma əsaslı Uşaq Təhsil Mərkəzində qrup 22 nəfərdən təşkil edilib. İçəriyə daxil olmaq üçün qrupun qarşısına qoyulan daxillər jurnalistləri təəccübləndirir. Sinfə daxil olduqdan sonra anlayırsan. Balaca məktəblilər ayaqqabılarını çıxarıb girmirlər sinfə. Otağın istiliyi münasibətlərə də təsir göstərir.

→Ardı səh.5

Sinifdə həm 3, həm də 4 yaşlı uşaqlar var. Hələlik onları ayırmağa imkan yoxdur. Elə materiallar da 3-4 yaş üçün nəzərdə tutulduğundan, onların bir yerdə məşğələlərə cəlb olunmasında hər hansı problem görünmür.

Yağmur Bədirova, Dəniz Ələsgərova, Məqsəd Əlirzəyev uşaqların ən fəallarıdır. Üçü də yaxşı şeirlər bilir. Soruşana bildikləri şeirləri həvəslə deyirlər. Qrupun müəllimi Fidan Əlismanova ixtisasca ibtidai sinif müəllimidir. Əvvəllər bağçada çalışdığı üçün indi kiçikyaşlı “məktəblilər”lə işləmək ona çətinlik yaratmır: “2 gün təlimdə iştirak etdim. Sonra gəlib işə başladım. Yanvar ayından məşğələlər keçirik.

“Əsas hədəfim Nobel mükafatı almaqdır”

Allahverdi Şahverənov:
“İkinci hədəfim isə dünyaca nüfuzlu
tədqiqat mərkəzi yaratmaqdır”

Səh.6

Respublika fənn olimpiadalarının rayon (şəhər) mərhələsinin nəticələri məlumdur

Respublika fənn olimpiadalarının rayon (şəhər) mərhələsinin nəticələri məlumdur. Nəticələrə əsasən, bütün fənlər və siniflər üzrə 40 faiz və yuxarı (fizika fənni üzrə 10-cu sinif şagirdləri üçün isə 30 faiz və daha yuxarı) nəticə göstərmiş şagirdlər olimpiadaların növbəti mərhələsinə iştirak etmək hüququ qazanıblar.

Respublika mərhələsinin yarımfina turunda iştirak edəcək şagirdlərin adlı siyahısı ilə www.olimpiada.edu.az saytı vasitəsilə həyata keçiriləcək.

Qeyd edək ki, Azərbaycanın bütün bölgələrindən Naxçıvan Muxtar Respublikası da daxil olmaqla 6332 şagird olimpiadaların respublika mərhələsinin yarımfina turunda iştirak edəcək. Şagirdlərin ümumi nəticələri barədə məlumat yerli Təşkilat komitələrinə göndərilib. Növbəti mərhələyə qeydiyyat 5-20 mart 2019-cu il tarixlərində www.olimpiada.edu.az saytı vasitəsilə həyata keçiriləcək.

Bilik yarışında 9, 10, 11-ci, həmçinin xüsusi istedadla və hazırlığa malik 8-ci sinif şagirdləri iştirak ediblər.

Respublika fənn olimpiadaları Azərbaycan dili və ədəbiyyat, riyaziyyat, fizika, kimya, biologiya, informatika, tarix, coğrafiya fənləri üzrə keçirilib.

Olimpiadaların rayon (şəhər) mərhələsində şagirdlər fənlər üzrə qapalı test formatında 25 sual təqdim edilib.

Respublika fənn olimpiadalarında iştirak etmək üçün 32 986 şagird qeydiyyatdan keçib. Olimpiadaya ən çox şagird Azərbaycan dili və ədəbiyyat (8203 nəfər), ən az şagird isə informatika (721 nəfər) fənlərindən qatılıb.

Respublika fənn olimpiadası “Kapital Bank”ın baş sponsorluğu ilə həyata keçirilib.

RƏSMİ XRONİKA

- Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 14-də Eyvaz Mövsüm oğlu Hüseynovun və Mahmud Əhməd oğlu Məmməd-Quliyevin 2-ci dərəcəli "Vətəna xidmətə görə" ordeni ilə təltif edilmələri, "Azərbaycan Televiziya və Radio Verilişləri" Qapalı Səhmdar Cəmiyyətinin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi ilə bağlı tədbirlər, Sumqayıt şəhərinin 70 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında sərəncamlar imzalayıb.
- Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 13-də Beyləqan rayonunda səfərdə olub. Dövlət başçısı səfəri zamanı bir sıra obyektlərin açılışlarında iştirak edib, ictimaiyyət nümayəndələri ilə görüşüb. Ölkə başçısı görüşdə çıxış edib. Həmin gün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı İlham Əliyev Müdafiə Nazirliyinin Beyləqan rayonu ərazisində yeni inşa edilmiş "N" sayılı hərbi hissəsində yaradılan şəraitlə də tanış olub.
- Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev fevralın 12-də Real televiziyasının rəhbəri Mirşahin Ağayevə geniş müsahibə verib.
- Prezident İlham Əliyev fevralın 12-də Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdوغانa İstanbulda yaşayış binasının çökməsi və helikopter qəzası nəticəsində insan tələfatı ilə əlaqədar başsağlığı verib.
- Fevralın 11-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Niderland Krallığı Senatının sabiq sədri, Avropa Şurası Parlament Assambleyasının fəxri sədri, Niderland-Azərbaycan Dostluq Qrupunun sədri Rene Van der Lindeni qəbul edib.
- Dövlət başçısı İlham Əliyev fevralın 11-də El-Salvador Respublikasının yeni seçilmiş Prezidenti Nayib Bukeleyə təbrik məktubu ünvanlayıb.
- Fevralın 11-də ölkə başçısı İlham Əliyev Qoşulmama Hərəkatına üzv ölkələrin dövlət və hökumət başçılarına XVIII Zirvə Görüşünün 2019-cu ildə Bakı şəhərində keçirilməsi üzrə Təşkilat Komitəsinin yaradılması və Azərbaycan Respublikasının 2019-2022-ci illərdə Hərəkətə sədrliyi ilə bağlı tədbirlər haqqında sərəncam imzalayıb.
- Dövlət başçısı İlham Əliyev fevralın 11-də Zahir Məhərrəm oğlu Orucun Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin İdarə Heyətinin sədri təyin edilməsi haqqında sərəncam imzalayıb.
- Fevralın 11-də Prezident İlham Əliyev Azərbaycan Respublikası Səfərbərlik və Hərbi Xidmətə Çağırış üzrə Dövlət Xidmətinin hərbi qulluqçularına ali hərbi rütbə verilməsi, bir qrup hərbi qulluqçunun orden və medalla təltif edilməsi haqqında sərəncamlar imzalayıb.
- Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 9-da Rusiya Federasiyasının iqtisadi inkişaf naziri, Azərbaycan-Rusiya Hökumətlərarası Komissiyasının həmsədri Maksim Oreşkinin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul edib.
- Dövlət başçısı İlham Əliyev fevralın 9-da Mikayıl Çingiz oğlu Cəbbarova 2-ci dərəcəli dövlət vergi xidməti müşaviri xüsusi rütbəsinin, Azərbaycan Respublikası Əməkdaşlıq Nazirliyinin əməkdaşlarına ali xüsusi rütbələrin verilməsi, bir qrup əməkdaşının orden və medallarla təltif edilməsi haqqında sərəncamlar imzalayıb.
- Fevralın 9-da ölkə başçısı İlham Əliyev Yaqub Mikayıl oğlu Mahmudovun 1-ci dərəcəli "Əmək" ordeni ilə təltif edilməsi haqqında sərəncam imzalayıb.
- Dövlət başçısı İlham Əliyev fevralın 8-də minimum aylıq əməkhaqqının artırılması və "Minimum aylıq əməkhaqqının artırılması haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2017-ci il 25 dekabr tarixli 3545 nömrəli sərəncamında dəyişiklik edilməsi barədə sərəncam imzalayıb.
- Fevralın 8-də Prezident İlham Əliyev Sosial Tədqiqatlar Mərkəzinin yaradılması haqqında formən imzalayıb.

Tələbələrin köçürülməsi üzrə elektron sənəd qəbulu başa çatıb

Tələbələrin ölkə daxilində və xaricdə yerləşən ali təhsil müəssisələrindən köçürülməsi, yaxud bir ixtisasdan digərinə dəyişdirilməsi, eləcə də ölkəmizdə yerləşən orta ixtisas təhsil müəssisələrində, magistratura səviyyəsində təhsilənlərin köçürülməsi üzrə elektron sənəd qəbulu başa çatıb.

Fevralın 1-dən 7-dək transfer.edu.az portalı vasitəsi ilə həyata keçirilən elektron sənəd qəbulu zamanı ali təhsil müəssisələrindən köçürülmək üçün ümumilikdə 1504 nəfər müraciət edib. Onlardan 40 nəfərini magistratura səviyyəsi üzrə köçürülmək istəyənlər təşkil edir. Xarici ölkələrin ali təhsil müəssisələrində təhsil alan və köçürülmək istəyənlərin sayı 141 nəfərdir. 1323 nəfər ölkə ərazisindəki ali təhsil müəssisələrindən köçürülmək və təhsil alma formasını dəyişmək üçün müraciət edib.

Orta ixtisas təhsil müəssisələrindən köçürülmək istəyənlərin sayı isə 316 nəfər təşkil edir.

Hazırda köçürülmək və təhsil alma formasını dəyişmək istəyən tələbələrin müraciətlərinə baxılır. Nəticələrin fevralın sonunadək açıqlanması nəzərdə tutulur.

Qeyd edək ki, tələbələrin köçürülməsi Təhsil Nazirliyinin razılığı ilə qış və yay tətili dövründə həyata keçirilir. Dövlət İmtahan Mərkəzi tərəfindən keçirilən qəbul imtahanlarında tələbənin topladığı bal qəbul olunduğu ildə köçürülmək istədiyi ali təhsil müəssisəsində müvafiq ixtisas üzrə minimal keçid balından az olmamalıdır. Həmçinin tələbənin qəbul olunduğu və köçürülmək istədiyi ixtisaslar Dövlət İmtahan Mərkəzi tərəfindən müəyyən edilmiş eyni ixtisas qrupu daxilində olmalıdır.

Qaydalara əsasən, xarici ölkələrin akkreditə olunmayan ali təhsil müəssisələri tələbələrini və digər ölkələrdə qiyabi təhsil alanların köçürülməsinə icazə verilmir. Bununla yanaşı, tələbənin təhsil aldığı ali təhsil müəssisəsinin dünyanın ən yaxşı ali təhsil müəssisələrinin reyting siyahısında olması da nəzərə alınan göstəricilər sırasındadır.

[Transfer.edu.az](http://transfer.edu.az) portalı vasitəsi ilə köçürülən tələbələr köçürüldüyü ali təhsil müəssisəsindən və yaxud ixtisasından imtina etmək hüququna malik deyil.

Akademik Həmid Araslının 110 illiyinin qeyd edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

2019-cu ilin fevral ayında görkəmli ədəbiyyatşünas, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, Əməkdar elm xadimi, filologiya elmləri doktoru, professor Həmid Məhəmmədağlı oğlu Araslının anadan olmasının 110 illiyi tamam olur.

Qədim və orta əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatı sahəsində xüsusi mövqeyə malik nüfuzlu mütəxəssis və dərin eruditsiyalı alim kimi geniş şöhrət qazanan akademik Həmid Araslı çoxsaylı araşdırmaları ilə respublikada ədəbiyyatşünaslığın inkişafına dəyərli töhfələr vermişdir. Azərbaycan ədəbiyyatı tarixinin sistemləşdirilməsi və dolğun mənzərəsinin yaradılması onun mühüm elmi nailiyyətlərindəndir. Həmid Araslı folklorumuzun tədqiqini həmişə diqqət mərkəzində saxlamış, "Kitabi-Dədə Qorqud" abidəsinin müxtəlif nəşrlərinin gerçəkləşdirilməsinə, dahi Nizami, Nəsimi və Füzuli irsinin öyrənilməsinə böyük əmək sərf etmiş, anadili ədəbiyyatın tanınmış nümayəndələrinin əsərlərinin şərqşünaslığın nailiyyətləri əsasında əhatəli şərhərlə mükkəmməl elmi-tənqidi mətnini hazırlamışdır.

Məhsuldar elmi yaradıcılığını pedaqoji fəaliyyətlə uzun illər boyu uğurlu şəkildə əlaqələndirən alim, eyni zamanda, ölkənin mədəni-ictimai həyatında yaxından iştirak etmişdir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq, ədəbi-bədii fikir tariximizin tədqiqi, təbliği və yüksəkixtisaslı kadrların hazırlanması işində təqdirəlayiq xidmətlərini nəzərə alaraq akademik Həmid Araslının anadan olmasının 110-cu ildönümünün qeyd olunmasını təmin etmək məqsədi ilə **qərara alıram**:

1. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi ilə birlikdə akademik Həmid Araslının 110 illiyinə həsr olunmuş tədbirlər planını hazırlayıb həyata keçirsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti

Bakı şəhəri, 11 fevral 2019-cu il

Beyləqan rayonunun Dünyamalılar kəndində yeni ümumtəhsil məktəbi binasının tikintisi ilə bağlı tədbirlər haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq **qərara alıram**:

1. Beyləqan rayonunun Dünyamalılar kəndində 624 şagird yerlik yeni ümumtəhsil məktəbi binasının tikintisi üçün Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulmuş Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ehtiyat fondundan Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyinə ilkin olaraq 2,0 (iki) milyon manat ayrılısın.

2. Azərbaycan Respublikasının Maliyyə Nazirliyi bu Sərəncamın 1-ci hissəsində göstərilən məbləğdə maliyyələşməni təmin etsin.

3. Azərbaycan Respublikasının İqtisadiyyat Nazirliyi Azərbaycan Respublikasının 2020-ci il dövlət büdcəsi layihəsində dövlət əsaslı vəsait qoyuluşu xərclərinin bölgüsündə bu Sərəncamın 1-ci hissəsində göstərilən ümumtəhsil məktəbi binasının tikintisinin başa çatdırılması üçün zəruri olan maliyyə vəsaitini nəzərdə tutsun.

4. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 13 fevral 2019-cu il

Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Bakıdakı 268 nömrəli xüsusi, Gəncədəki 18 nömrəli tam orta məktəblərdə olub

Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti, Heydər Əliyev Fondunun prezidenti Mehriban Əliyeva fevralın 11-də Bakının Nəsimi rayonundakı 268 nömrəli xüsusi məktəbdə olub, uşaqlarla görüşüb, şagirdlərin təhsili ilə maraqlanıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, məktəbin direktoru Seyfəddin Mustafayev Birinci vitse-prezidentə məlumat verdi.

Bildirildi ki, təhsil ocağı 2017-ci il sentyabrın 11-də əsaslı təmirdən sonra Prezident İlham Əliyevin iştirakı ilə istifadəyə verilib. Qeyd olundu ki, məktəbin 23 sinif otağı var. Təhsil müəssisəsinin bütün otaqları zəruri əyani tədris vəsaitləri ilə təchiz olunub. Burada, həmçinin informatika otağı və gimnastika zalı da şagirdlərin ixtiyarına verilib. Təhsil ocağında əqli və fiziki cəhətdən geri qalmış, psixi inkişafında ləngiməsi olan 900 şagird təhsil alır. Onlardan 220-nə məktəbdə, qalanlarına isə evlərində fərdi qaydada dərs keçirilir. Xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqların təhsili ilə 242 müəllim məşğul olur. Onlar daundromlu, autizm, ümumtəhsil

proqramını mənimsəyə bilməyən və əqli inkişaf geriliyi diaqnozlanan uşaqlara təlim keçirlər. Məktəbdə Azərbaycan və rus bölmələri fəaliyyət göstərir. Burada uşaqlar gündə 2 dəfə qidalanırlar. Qeyd edək ki, Azərbaycanın gələcəyi olan uşaqlara yüksək qayğı göstərən Heydər Əliyev Fondu

onların intellektual inkişafı, sağlam vətəndaşlar kimi boya-başa çatmaları üçün mühüm tədbirlər həyata keçirir. Fond xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqları da hər zaman diqqət mərkəzində saxlayır, müxtəlif aksiyalar reallaşdırmaqla onlara sevinc bəxş edir. Bu dəfə də uşaqlara Heydər Əliyev Fondunun hədiyyə

ləri təqdim edildi. Fondun prezidenti Mehriban Əliyeva xüsusi qayğıya ehtiyacı olan uşaqların təhsil aldığı bu müəssisəyə dəfələrlə baş çəkib, burada yaradılan şəraitlə maraqlanıb.

Birinci vitse-prezident Mehriban Əliyeva məktəbin musiqi sinfində şagirdlərin ifasını dinlədi.

Fevralın 14-də Azərbaycan Respublikasının Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva və Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva Gəncə şəhərində Nizami Aydın adına 18 nömrəli tam orta məktəbdə olublar.

AZƏRTAC xəbər verir ki, məktəbin direktoru Mətanət Rzayeva burada sonuncu dəfə 1988-ci ildə cari təmir işlərinin aparıldığını və hazırda bu təhsil müəssisəsinin əsaslı şəkildə yenidənqurmaya ehtiyac olduğunu bildirdi. 1965-ci ildən istismarda olan məktəbdə tədris Azərbaycan və rus bölmələrində aparılır. 39 sinifdən 28-i Azərbaycan, 11-i isə rus bölməsinə aiddir. 640 yerlik məktəbdə hazırda 795 şagird təhsil alır. Onların təlim-tərbiyyəsi ilə 56 nəfərdir ibarət pedaqoji heyət məşğul olur. 2017-2018-ci tədris ilində məktəbi 61 məzun bitirib və onlardan 20-si Azərbaycanın ali məktəblərinə qəbul olub. Qəbul imtahanlarında məktəb üzrə 4 nəfər 600-dən, 5 nəfər isə

500-dən yuxarı bal toplayıb.

Məktəbin sinif otaqları ilə yuxarıdan tanış olan Mehriban Əliyevaya məlumat verildi ki, əsaslı tə-

mir işlərdən sonra bu təhsil ocağında tədrisin keyfiyyəti daha da yüksələcək və məktəb birmüvafiq iş rejiminə keçəcək.

Birinci vitse-prezident məktəbdəki mövcud vəziyyətin araşdırılması və təcili surətdə yenidən qurulması üçün tapşırıqlarını verdi.

Təqaüdlər artırıldı

← Əvvəlki səh.1

Yusif ƏLİYEV

Belə ki, magistratura təhsil alan və akademik göstəriciləri 91-100 bal olan tələbələrə 145, 71-100 bal olan tələbələrə 120, 51-100 bal olan tələbələrə 80 manat veriləcək.

Bakalavriat səviyyəsi üzrə akademik göstəriciləri 91-100 bal olan tələbələr 130, 71-100 bal olan tələbələr 110, 51-100 bal olan tələbələr 75 manat alacaqlar. Orta ixtisas təhsili müəssisələrində təhsil alanlar üçün təqaüdlərin məbləği qeyd olunan akademik göstəriciləri üzrə müvafiq olaraq 75, 60, 50 manat müəyyənləşdirilib. Peşə təhsili müəssisələrində tələbələrə 50 manat veriləcək.

Sərəncama əsasən, Azərbaycan Respublikasının ali təhsil və orta ixtisas təhsili müəssisələrində, həmçinin Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının magistratura

səviyyəsində əyani təhsil alan tələbələrə dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına təqaüdlər dövlət sifariş, dövlət hesabına və ödənişli əsaslarla təhsil almalarından asılı olmayaraq, ümumi orta müvəffəqiyyət göstəricisi nəzərə alınmaqla, fənlər üzrə akademik nailiyyətlərinə görə adlı, magistratura, bakalavriat səviyyələri və orta ixtisas təhsili müəssisələrində tələbələr üçün müəyyən edilmiş məbləğlərdə ödəniləcək.

Doktorantura və peşə təhsili müəssisələrində üzrə müəyyən edilmiş təqaüdlər yalnız dövlət büdcəsinin vəsaiti hesabına təhsil alan doktorantlara və peşə təhsili müəssisələrində tələbələrə ödəniləcək.

Təqaüdlərin ödənilməsi doktorantura pilləsində, orta ixtisas və peşə təhsili müəssisələrində, həmçinin Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının magistratura

səviyyəsində dövlət sifariş və dövlət hesabına təhsil alanların sayı saxlanılmaqla, dövlət büdcəsindən təqaüd üçün ayrılan vəsait həddində həyata keçirilir.

Dövlət başçısının dünən imzaladığı başqa bir sərəncam isə ali təhsil müəssisələrində təqaüd sisteminin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqındadır.

Ölkədə yüksəkixtisaslı, peşəkar kadrların hazırlanmasına dövlət qayğısının artırılması və təhsildə yüksək nəticələr əldə edən tələbələrin təqaüd almaları üçün əlavə imkanların yaradılması məqsədilə imzalanmış həmin sərəncama əsasən, ali təhsil müəssisələrində müvəffəqiyyət göstəriciləri əsasında dövlət hesabına maliyyələşən təqaüd yerlərinin sayının 2019-cu ilin martın 1-dən 16000 (on altı min) vahid artırılması və təqaüd alan tələbələrin sayının

tələbələrin ümumi sayına olan nisbətini hazırkı 31 faizdən 2019/2020-ci tədris ilində 45 faizə, 2020/2021-ci tədris ilindən başlayaraq isə 50 faizdən az olmayan səviyyəyə çatdırılması təmin ediləcək.

Sərəncamlardan irəli gələn məsələlərin həlli ilə bağlı Nazirlər Kabinetinə və digər müvafiq dövlət qurumlarına tapşırıqlar verilib.

Bu il martın 1-dən həm də ali məktəb tələbələrinə verilən Prezident təqaüdünün məbləği artacaq. Bu artım ölkə başçısının fevralın 14-də imzaladığı “Azərbaycan Respublikasının ali məktəb tələbələri üçün Prezident təqaüdünün təsis edilməsi haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2001-ci il 3 sentyabr tarixli 564 nömrəli Fərmanında dəyişiklik edilməsi barədə” Fərmanında nəzərdə tutulub. Bu

sənədə əsasən, Prezident təqaüdcüsü tələbələr martın 1-dən 185 manat deyil, 210 manat alacaqlar.

Ümumilikdə bu yeniliklərlə 600-ə yaxın doktorantın və 110 mindən artıq tələbənin təqaüdləri orta hesabla 20 faiz artacaq.

Qeyd edək ki, ötən dövrdə təqaüd sisteminin təkmilləşdirilməsi, təqaüdlərin məbləğinin davamlı olaraq artırılması təhsil müəssisələrində təhsilin keyfiyyətinin yüksəlməsinə, tədris prosesində tələbələrin fəallığının artırılmasına və onların təhsilə marağının stimullaşdırılmasına müsbət təsir edib və tələbələrin sosial müdafiəsini daha da gücləndirib.

2016-cı ildən başlayaraq ödənişli əsaslarla təhsil alan tələbələrə də ümumi orta müvəffəqiyyət göstəricisi nəzərə alınmaqla, fənlər üzrə akademik nailiyyətlərinə görə təqaüdin verilməsi tələbələr arasında rəqabət mühitinin daha da inkişafına gətirib çıxarıb.

Təhsil naziri Neftçala şəhərində vətəndaşları qəbul edib

Fevralın 8-də təhsil naziri Ceyhun Bayramov Neftçala şəhərindəki Heydər Əliyev Mərkəzində Hacıqabul, Salyan, Neftçala, Biləsuvar, Cəbrayıl rayon və Şirvan şəhər sakinlərini qəbul edib.

Qəbuldan əvvəl təhsil naziri Ceyhun Bayramov və Neftçala Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı İsmayıl Vəliyev ümummilli lider Heydər Əliyevin abidəsi önünə gül dəstələri düzərək xatirəsini ehtiramla yad ediblər.

Mərkəzi icra hakimiyyəti orqanları rəhbərlərinin 2019-cu ilin yanvar ayında şəhər və rayonlarda vətəndaşların qəbulu cədvəlinə uyğun keçirilən qəbulda Hacıqabul, Salyan, Neftçala, Biləsuvar, Cəbrayıl rayonu və Şirvan şəhərində müvəqqəti məskunlaşmış məcburi köçkünlər də iştirak ediblər.

Nazir qəbula yazılmış vətəndaşların müraciət, şikayət və təkliflərini diqqətlə dinləyərək onların aradan qaldırılması, hər bir müraciətin operativ şəkildə araşdırılması, qaldırılan məsələlərin qanunvericiliyə uyğun həlli istiqamətində nazirliyin müvafiq aidiyyəti qurumlarının rəhbərlərinə konkret tapşırıqlar verib.

Qəbulda vətəndaşlar əsasən, müəllimlərin işə qəbulu və yerdəyişməsi, dərslərin artırılması, işə bərpə olunma, təhsil sənədlərinin tanınması və digər məsələlərlə əlaqədar müraciət ediblər.

Təhsil nazirinin Ucar şəhərində vətəndaşların qəbulu vaxtı dəyişdirilib

Təhsil naziri Ceyhun Bayramovun Ucar şəhərindəki Heydər Əliyev Mərkəzində Ucar, Zərdab, Kürdəmir, Göyçay rayon sakinlərinin 15 fevral 2019-cu il tarixinə nəzərdə tutulmuş qəbulunun vaxtı dəyişdirilib.

Qeydiyyatdan keçmiş vətəndaşlara qəbulun vaxtı barədə əlavə məlumat veriləcəkdir.

Braziliyanın ölkəmizdəki səfiri Təhsil Nazirliyində

Fevralın 11-də təhsil naziri Ceyhun Bayramov Braziliya Federativ Respublikasının Azərbaycan Respublikasına yeni təyin olunmuş səfiri cənab Manuel Adalberto Karlos Monteneqro Lopes da Kruz ilə görüşüb.

Görüş zamanı Azərbaycan Respublikası ilə Braziliya Federativ Respublikası arasında təhsil sahəsində əlaqələrin hazırkı vəziyyəti və gələcək inkişaf perspektivləri müzakirə edilib.

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti (UNEC) və Sosial və İqtisadi İnkişaf qurumunun (Economic Social Development - ESD) təşkilatçılığı ilə “Davamlı inkişafın sosial-iqtisadi problemləri” mövzusunda 37-ci beynəlxalq elmi konfrans keçirilib.

“Park Inn” otelində təşkil olunan beynəlxalq konfransın açılış mərasimində təşkilatçılarla yanaşı, Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi, İqtisadiyyat Nazirliyi, Vergilər Nazirliyi, Maliyyə Nazirliyi, Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi, Dövlət Statistika Komitəsi, Auditorlar Palatası, Sahibkarlar Təşkilatları Milli Konfederasiyası, İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin və digər dövlət qurumlarının rəhbər şəxsləri, millət vəklləri, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının müxbir üzvləri iştirak ediblər.

Beynəlxalq konfransda açılış nitqi söyləyən UNEC-in elm və innovasiyalar üzrə prorektoru, professor Sakit Yaqubov, univer-

sitetin rektoru, professor Ədalət Muradovun salamlarını konfrans iştirakçılara çatdırıb. S.Yaqubov Azərbaycanın Dayanıqlı İnkişaf Məqsədləri (DİM-lər) adlanan 17 məqsədi və bu məqsədlərə uyğun olaraq müəyyən edilmiş 169 hədəfi özündə birləşdirən “Dünyamızın transformasiyası: 2030-cu ilədək Dayanıqlı İnkişaf Gündəliyi” razılaşmasına qoşulduğu barədə konfrans iştirakçılarına məlumat verib. Bildirib ki, alimlərin də bu təşəbbüsə dəstək olmasının vacibliyi nəzərə alınaraq, UNEC və ESD (Economic Social Development-Sosial İqtisadi İnkişaf) təşkilatının qarşılıqlı əməkdaşlığı ilə “Davamlı İnkişafın Sosial-iqtisadi problemləri” mövzusunda 37-ci Beynəlxalq Elmi Konfrans Bakıda təşkil olunub. S.Yaqubov dünyanın

müxtəlif ölkələrindən altı istiqamət üzrə 201 mürəzənin daxil olduğu beynəlxalq konfransda davamlı inkişaf konsepsiyasının əsas istiqamətlərindən öz əksini tapdığını vurğulayıb.

Təhsil Nazirliyinin Elm, ali və orta ixtisas təhsili şöbəsinin müdiri müavini Şahin Bayramov beynəlxalq konfransa Bakının ev sahibliyi etməsinə ölkədə həyata keçirilən uğurlu dövlət siyasətinin nəticəsi kimi qiymətləndirib. Nazirlik rəsmisi konfransa ölkənin aparıcı universitetlərindən olan UNEC-in təşkilatçılığı etməsinə Azərbaycan ali təhsilinin beynəlxalq ali təhsil və elm məkanında artan nüfuzundan xəbər verdiyini vurğulayıb. Konfrans sosial-iqtisadi məsələlərin geniş müzakirə olunduğu bir platfor-

ma adlandıraraq Ş.Bayramov bildirib ki, ölkənin inkişaf strategiyasının həyata keçirilməsi üçün seçilmiş çevik mexanizm sosial-iqtisadi inkişafın təmin olunmasına geniş imkanlar yaradıb: “Konfransa dünyanın müxtəlif ölkələrindən çoxsaylı alimlərin qatılması onu deməyə əsas verir ki, alimlər də davamlı inkişafın sosial-iqtisadi inkişaf kontekstində geniş ictimaiyyətə çatdırılmasında maraqlıdırlar”.

Beynəlxalq konfransın yüksək səviyyədə təşkil olunmasına göstərdiyi dəstək üçün UNEC rəhbərliyinə minnətdarlığımı bildirən Təşkilat Komitəsinin prezidenti Domagoj Cingula 37-ci konfransın Azərbaycanda keçirilməsini əlamətdar hadisə adlandıraraq bildirdi ki, konfransda dünyanın 16-dan çox öl-

Neftçala şəhərində ümumtəhsil məktəblərinin direktorları ilə görüş

Ceyhun Bayramov İnteqrasiya Təlimli İnternat Tipli Gimnaziyanın yeni təmir olunmuş binasında yaradılan şəraitlə tanış olub

Fevralın 8-də təhsil naziri Ceyhun Bayramov Neftçala şəhəri M.Səfərov adına İnteqrasiya Təlimli İnternat Tipli Gimnaziyanın binasında rayonun

ümumtəhsil məktəblərinin direktorları ilə görüş keçirib. Görüşdə son illər təhsil sahəsində aparılan islahatlardan danışılıb, ümumi təhsil müəssisələri-

nin qarşısında duran həlli vacib məsələlər və nəzərdə tutulan hədəflərə çatmaq üçün məktəb rəhbərlərinin vəzifələri vurğulanıb.

Daha sonra nazir M.Səfərov adına İnteqrasiya Təlimli İnternat Tipli Gimnaziyanın yeni təmir olunmuş binasında təlim-tərbiyə üçün yaradılan şəraitlə tanış olub. Nazirə məlumat verilib ki, gimnaziyanın 380 şagird yerlik binası 1960-cı ildə inşa edilib. 2 mərtəbəli bina 5 korpusdan ibarətdir. Məktəbdə təhsil alan 439 şagirdin təlim-tərbiyəsi ilə 60 müəllim və 39 texniki işçi məşğul olur. Bu şagirdlərdən 63 nəfəri məktəb binasında gecələyir.

2016-cı ildən məktəb binasında əsaslı təmir-tikinti işlərinə başlanılıb. Gimnaziyanın yataqxana və yeməxana binaları təmir olunaraq 2018-ci ilin sentyabr ayından, əsas tədris korpusu, idman və akt zalı isə cari ilin yanvar ayından istismara verilib. Hazırda yeni tədris korpusunda tikinti-quraşdırma işləri yerinə yetirilir. Binanın 90 nəfərlik akt zalında təmir-tikinti işləri başa çatdırılıb, mebel və inventarlarla təchiz olunub.

BDU Çexiya universitetləri ilə əlaqələrini genişləndirir

Təhsil nazirinin müavini, Bakı Dövlət Universitetinin (BDU) rektoru vəzifəsini icra edən Firudin Qurbanov Çex Respublikasının ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Milan Ekertlə görüşüb.

Firudin Qurbanov Azərbaycanla Çex Respublikası arasında diplomatik əlaqələrin qurulmasından ötən müddət ərzində ikitərəfli münasibətlərdə böyük nəticələr əldə edildiyini bildirib.

Təhsil Nazirliyinin Çex Respublikasının Təhsil, Gənclər və İdman Nazirliyi ilə sıx əməkdaşlıq etdiyini diqqətə çatdıraraq Firudin Qurbanov BDU və Çexiya universitetləri arasında əlaqələrin daha da genişləndiyini vurğulayıb.

Firudin Qurbanov BDU-nun Çexiyanın Masarik Universiteti, Kimya Texnologiyaları Ali Məktəbi, Palaski Universiteti və Karlov Universiteti ilə

əməkdaşlıq etdiyini, bu ali təhsil müəssisələri ilə tələbə-müəllim mübadiləsinin həyata keçirildiyini qeyd edib. Həmçinin bildirib ki, ötən əsrin 60-cı illərindən etibarən iki ölkə universitetləri arasında təşkil olunan yay məktəbləri ənənəsi də uğurla davam edir.

Firudin Qurbanov BDU ilə Çexiyanın ali təhsil müəssisələri arasında ikili diplom, akademik mübadilə sahə-

sində əməkdaşlığın vacibliyini diqqətə çatdırıb.

Çex Respublikasının ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Milan Ekert iki ölkənin təhsil sahəsindəki əlaqələrini yüksək qiymətləndirib.

Səfir ikili diplom, Çexiyada təhsil almaq, tədqiqat aparmaq istəyən tələbələr üçün viza prosedurunun sadələşdirilməsi, mədəniyyət, elm və tədqiqat sahələri üzrə layihələri dəstəkləyən Beynəlxalq Viseqrad Fondu ilə əməkdaşlıq kimi məsələlərlə bağlı fikirlərini bölüşüb, bu istiqamətdə birgə fəaliyyətin gücləndirilməsində maraqlı olduqlarını bildirib.

“Davamlı inkişafın sosial-iqtisadi problemləri”

kəsinin tədqiqatçıları ilə birgə dayanıqlı inkişafın sosial-iqtisadi problemləri ilə bağlı müzakirələr aparılacaq və global çağırışlar təhlil ediləcək. D.Cingula konfransa qəbul olunan məqalələrin “Web of Science” və “EconLit” kimi nüfuzlu beynəlxalq elmi bazalarda dərc olunacağını qeyd edib.

Təşkilat komitəsinin üzvü, Zaqreb Universitetinin departament direktoru Marijan Cingula Azərbaycanda ilk dəfə olduğunu bildirərək, Bakını çox gözəl şəhər adlandıraraq, Layihə barədə məlumat verən M.Cingula qeyd edib ki, məqsəd inkişafın iqtisadi amillərini insanların sosial təminatı kontekstində daxil etmək və ölkələrin inkişafını bu istiqamətə yönəltməkdir.

Tədbir dünya iqtisadiyyatının aktual çağırışlarının müzakirəsi ətrafında çıxışlarla davam edib.

Beynəlxalq konfrans öz işini UNEC-də təşkil olunan bölmə iclaslarında davam etdirəcək.

Məsafəni maneə bilməyən Qubanın gənc müəllimləri

Təhsilin keyfiyyətinin yüksəlməsində onların rolu əvəzsizdir

← Övvəli səh.1

Ruhyyə DAŞSALAHLI

Hər gün Sumqayıtdan Bakıya müəllimlik üçün gəlir

Müəllimlik üçün böyük məsafələr aşan müəllimlər barədə çox yazılıb. Ancaq alman dili müəllimi Maral Yusifova o böyük məsafəni hər gün aşır. 24 yaşlı Maral Yusifova Qubanın Qəçrəş kənd tam orta məktəbində alman dili dərsi demək üçün hər gün Sumqayıtdan Qəçrəşə gedir.

2017-ci ildə müəllimlərin işə qəbulu imtahanında 45 bal toplayan M.Yusifova Qəçrəş kənd məktəbinə təyinat alıb. Həmin vaxtdan indiyədək orada çalışır. Hazırda Azərbaycan Dillər Universitetində alman dili ixtisası üzrə magistr təhsilini alır: "Sumqayıt şəhərində yaşayıram. Hər gün Sumqayıtdan atam məni Qubaya gətirib qaytarır. Magistr təhsilini aldığım üçün dərslərini gətirib buraya gətirməyə məcburam. Çətinliklərə baxmayaraq, işimi sevirəm. İşim məni daha da ruhlandırır. Məqsədim şagirdlərə alman dilini öyrətmək və onların dil bacarıqlarını inkişaf etdirməkdir. Şagirdlərim də göstərdiyim cəhdləri boş çıxartmırlar. Onları öyrətmək üçün mən nə qədər çalışırsam, onlar da dərsi yaxşı mənimsəmək üçün əllərindən gələni edirlər".

22 saat dərs yükü olan gənc müəllim 400 manat əməkhaqqı alır.

"Bildiyimi bölüşməyi yaxşı bacardığımdan uğur qazana biləcəyimə əmin idim"

Tarix müəllimi Nigar Bəşirova və biologiya müəllimi Güler Abdullayeva da Qubanın Qəçrəş kəndində buradakı tam orta məktəbdə çalışmaq üçün gəlirlər.

Nigar Bəşirova 52 balla 2017-ci ildən məktəbdə müəllim kimi fəaliyyətə başlayıb. Ali məktəbdə də 500-dən artıq bal toplayaraq qəbul olunanlar arasında olub. Belə ki, 523 balla BDU-nun Tarix müəllimliliyi ixtisası üzrə qəbul olunub.

Hazırda çalışdığı Qəçrəş kənd tam orta məktəbinin adını daşdığı səhid İbrahim Şahmərđanovun ailəsində kirayədə yaşayır: "544 manat maaş alıram. 24 saat dərslər var. Həvəsləndirmə tədbirləri çərçivəsində əlavə aldığım 60 manat da daxil olmaqla 600 manat əməkhaqqım olur. Müəllimliliyi həvəslə seçmişəm. Bildiyimi bölüşməyi yaxşı bacardığımdan bu sahədə uğur qazana biləcəyimə əmin idim. Yaşadığım ev məktəbdən bir az aralı olsa da, yol çox rahatdır".

Gənc müəllimin sözlərinə görə, ona qədər kənddə müəllim çatışmazlığı olub. Bu səbəbdən uşaqlar tez-tez müəllim dəyişib. Bu da uşaqların bilik səviyyəsinə təsirsiz ötürməyib. Artıq o günlər geridə qalıb. Müəllimini sevən şagirdlər

hər gün verilən tapşırığı həvəslə yerinə yetirir, müəllimləri də onların mövzuları daha yaxşı mənimsəməsi üçün bütün yeni tədris metodlarından istifadə edir. Bu səbəbdən tarix üzrə məktəb şagirdlərinin səviyyəsi mütəmadi olaraq qalxır.

"Biologiya müəllimi olmaq istəyənlər də var"

Güler Abdullayeva da Bakı Dövlət Universitetinin məzunudur. 475 balla tələbə statusu qazanan Güler müəllimlərin işə qəbulu üzrə müsabiqədən uğurla keçərək 44 balla biologiya müəllimi kimi fəaliyyətə başlayıb. Ancaq bunlar onun uğurlarının başlanğıcı sayılır. Güler müəllim təhsilini Türkiyədə davam etdirmək, daha böyük uğurlar əldə etmək istəyir. Kənd müəllimi olaraq peşəsini, məktəbini sevsə də, təhsilini artırmaq, özünü inkişaf etdirməyi də qarşısına məqsəd qoyub. Məktəbdə 2 ildir işləyir. Şəmkirdən gəlib. Ailədən uzaqlıq çətinliklərini artırıb. "Şagirdlərim əvvəllər fənnə qarşı maraqlı deyildilər. Müxtəlif metodlarla onların marağını artırdım. İndi nəinki biologiyaya oxuyanların sayı artıb, hətta biologiya müəllimi olmaq istəyənlər belə var. VIII sinifdə 2-3 nəfər biologiya fənni üzrə ixtisaslaşaraq müəllim olacaq. Ancaq tibb ixtisasları üzrə hazırlaşanlar da var. Belə şagirdlərimiz VII sinifdə daha çoxdur".

Şəmkirli müəllimin Qubanı seçməyinə səbəb isə Qubaya vuru

lması olub: "Tələbə olanda Bakı Dövlət Universitetinin tədris-təcrübə mərkəzində 2 həftə təcrübə keçdim. Rayonun havası, insanları, mühiti çox xoşuma gəldi. Rayonu elə sevdim ki, müəllimlərin işə qəbulu üzrə müsabiqənin vakansiyası mərhələsində ilk yer olaraq Qubanı seçdim".

Gənc məktəb direktoru: "Keyfiyyətli təhsil üçün hər cür şəraitimiz var"

Qəçrəş kənd tam orta məktəbinin direktoru Həbib Hacıyev də gəncdir. O, rayonda yeni təyinat edilən 3 direktordan biridir. 35 yaşlı direktor deyir ki, məktəbin uğurlarının artmasında son illər müəllimlərin işə qəbulu üzrə müsabiqədə uğur qazanaraq fəaliyyətə başlayan müəllimlərin rolu əvəzsizdir: "Qəçrəş kənd tam orta məktəbi 2006-cı ildə Heydər Əliyev Fondunun "Yenişəşən Azərbaycana yeni məktəb" layihəsi əsasında tikilib. 2 mərtəbəli 240 yerlik məktəbdə təhsil alan 409 şagirdin təlim-tərbiyəsi ilə 38 nəfər pedaqoji işçi məşğul olur. Məktəbhazırlıq qruplarında isə 36 uşaq təhsil alır. Məktəb Qubada icma əsaslı məktəbhazırlıq qruplarının təşkil edildiyi 3 məktəbdən biridir. Son 5 ildə məktəbə 13 yeni müəllim işə qəbul olunub. Onların gəlişi məktəbin uğurlarına uğur qatıb. Nəticədə son iki ildə nailiyyətlərimiz artıb. 2 ildir ki, hər il 10 nəfər ali təhsil müəssisələrinə qəbul olunur.

İdman sahəsində də uğurlarımız var. VIII sinif şagirdimiz Qafqaz ölkələri arasında karate üzrə çempionatda qızıl medal qazanıb. "Şahin" hərbi oyunlarında fəal iştirak edirlər. Bir sözlə, keyfiyyətli təhsil üçün hər cür şəraitimiz var".

Nügedidə məktəb

Nügedi kənd 3 nömrəli tam orta məktəbdə 334 şagirdə 28 müəllim dərslər deyir. 6 yaşlılardan ibarət 35 nəfəri əhatə edən 2 məktəbhazırlıq qrupu fəaliyyət göstərir. 20 uşaqdan ibarət bir qrup isə 3-4 yaşlı uşaqlardan təşkil edilib.

Kənddə məktəb 1964-cü ildə yaradılırsa da, binası yenidir. 2012-ci ildə yeni məktəb binası tikilib istifadəyə verilib. 2017-ci ildə direktor təyinat edilən Müşfiq Bilalov daha yüksək nəticələrə nail olmağı hədəfləyib: "Hər həftəsonu məktəbdə ayrı-ayrı fənlərdən əlavə məşğələlər keçirilir. Azərbaycan tarixi və buraxılış imtahanına düşən fənlər üzrə müəllimlər IX və XI siniflərdə əlavə məşğul olurlar. Ötən tədris ilində 16 nəfər məzunumuz oldu. Onlardan 4 nəfər ali təhsil müəssisələrinə qəbul olundu".

Məktəbdə təhsil müəssisələrinin reytinginin yeni meyarlar əsasında hesablandığını da unuturlar: "Rəsmi bacarığı olan şagirdlərimiz çoxdur. V sinifdə oxuyan idmançı qızımız var. Dəfələrlə zona yarışlarında I yeri tutub. Belə şagirdlərimizi daha da inkişaf etdirmək üçün əlimizdən gələni edirik".

Məktəbin gülüş, kik-boks üzrə nəticələri olan şagirdləri, voleybol və futbol üzrə X-XI siniflərdən təşkil edilən komandalara yarışlarda fəal iştirak edirlər.

Qubanın 2-ci Nügedi kəndindəki 3 nömrəli tam orta məktəbdə

də əhalinin güvənə biləcəyi gənc müəllimlər çalışır. Elə 2018-2019-cu tədris ilində məktəbə 3 müəllim işə qəbul olunub. Onların ikisi Sumqayıtdandır. Məktəbin müəllimə olan tələbatı artıq ödənilib.

"İstəyirəm uşaqların təhsilində töhfəm olsun"

Yasəmən Cəbraylova 2012-ci ildən dərslər deyir. Təhsil Nazirliyinin Quba rayonu üzrə meneceridir. MİQ üzrə müsabiqədən uğurla keçərək məktəbə gələn müəllimlərdən biri, hətta birincisidir. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Coğrafiya İnstitutunun doktorantıdır. Qubalıdır, burada yaşayır. Elmi istiqamətdə davam etmək, özünü inkişaf etdirmək istəyir: "Növbəti iş yerim universitetlərdən biri ola bilər. AMEA-dan dəvət almışam. Kəndimizdə uşaqlarına görə hələlik getməyirəm. İstəyirəm uşaqların təhsilində töhfəm olsun. Hazırda ali məktəblərdə oxuyan dərslər dediyim gənclər var. Onların işə başlamasını gözləyirəm. Onlar ali məktəbi bitirəndə buradakı uşaqlara onlara tapşırıb getməyi düşünürəm. Kəndlərdə uşaqların savadlı kadrlara ehtiyacı daha böyükdür. Bu ehtiyac ödəndikdən sonra öz karyeram barədə düşünəcəyəm".

Riyaziyyat müəllimi Kəmalə Fazilova və kimya müəllimi Arzu Məmmədova 2018-ci ildə imtahan verərək müəllim kimi işə qəbul olunub və vəzifəsini yerinə yetirmək üçün Sumqayıtdan Qubaya, Nügediyə gəlirlər.

Qeyd edək ki, 2018-2019-cu tədris ilində Quba rayonunun ümumi təhsil müəssisələrinə 81 müəllim işə qəbul olunub. Onların 70 faizi dağ kəndlərindəki ümumi təhsil müəssisələrində çalışır.

SABAH III Karyera Qış Məktəbinin təlimləri başa çatıb

Fevralın 14-də SABAH III Karyera Qış Məktəbində keçirilən təlimlər yekun vurulub.

Təlimlərin keçirilməsində məqsəd sonuncu kursda təhsil alan SABAH tələbələrini uğurlu karyera başlanğıcı üçün lazım olan bacarıqları aşılamaqdır.

Bakı Dövlət Universitetinin (BDU) Quba rayonunda yerləşən tədris-təcrübə və istirahət mərkəzində 12-14 fevral tarixlərində keçirilən təlimdə 100-ə yaxın tələbə iştirak edib. Qış Məktəbində SABAH tələbələri işadüzülmə, akademik fəaliyyət, startap və sahibkarlıq sahələrində bilik və bacarıqlarının artırılması mövzularını üzrə təlimlər keçiblər.

Həmçinin təlimdə tələbələr karyera planlaşdırılması, təqdimat bacarıqları, layihələrin idarə olunması və digər mövzular üzrə məlumatlar

alılıb.

SABAH III Karyera Qış Məktəbində SABAH layihəsinin əməkdaşları üçün də "Ali təhsillər idarə olunmasının qanunvericilik və texniki aspektləri" mövzusunda xüsusi seminar təşkil edilmişdir. SABAH İcra Komitəsinin tədris işləri üzrə koordinatorunun, ali təhsil müəssisələrinin SABAH mərkəzinin rəhbərlərinin iştirak etdiyi seminar da ali təhsil sistemində təbii ediləcək yeniliklərlə bağlı geniş izahat verilib, fikir mübadiləsi aparılıb.

Sonda təlimçilərə təşəkkürnamələr, iştirakçılara isə sertifikatlar verilib.

SABAH Karyera Akademiyası 2017-ci ildən SABAH məzunlarının gələcək peşəkar inkişaf istiqamətlərini müəyyənləşdirilməsi və bu sahədə tələbələrə dəstək verilməsi məqsədi ilə ya-

radılıb. Akademiya peşəkar karyera, magistratura təhsili, sahibkarlıq, elmi araşdırma olmaqla 4 istiqamətə əhatə edir. SABAH Karyera Akademiyası çərçivəsində "SABAH" Karyera İnkişafı Sərgisi, "SABAH" Xaricdə Təhsil Sərgisi, "SABAH" İnnovasiya Forumu kimi bir sıra tədbirlər həyata keçirilib.

SABAH III Karyera Qış Məktəbinə ötən illərdə olduğu kimi, bir çox tərəfdaş şirkətlər ("Azercell", "Kapital Bank", "GoldenPay", "Clarivate Analytics" və s.) və fərdi təlimçilər, eləcə də BDU, AzMİU universitetləri yaxından dəstək göstərilib.

SABAH qrupları Təhsil Nazirliyinin təşəbbüsü ilə 2014-2015-ci tədris ilindən etibarən dövlət ali təhsil müəssisələrində tədrisin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, yenilikçi mühitin yaradılması məqsədilə formalaşdırılmış müxtəlif ixtisaslar üzrə savadlı, bacarıqlı, hazırlıq tələbələrindən ibarət qruplardır. Hazırda SABAH qrupları 12 ali təhsil müəssisəsində 39 ixtisas üzrə 2300-dən çox tələbəni və 600-dən artıq müəllimi əhatə edir.

Latviyada ali təhsil üzrə təqaüd proqramı

Latviya hökuməti Azərbaycan vətəndaşları üçün bakalavriat, magistratura və doktorantura səviyyələri üzrə təqaüd proqramı elan edib. Proqram Azərbaycan hökuməti ilə Latviya hökuməti arasında təhsil sahəsində əməkdaşlığa dair Sazişə əsasən elan olunub.

Müsabiqədə iştirak etmək istəyən Azərbaycan vətəndaşları cari ilin aprelin 1-dək www.scholarships.viaa.gov.lv/en/login keçidi vasitəsi ilə Latviya hökuməti, aprelin 5-dək isə www.app.htp.edu.az keçidində Təhsil Nazirliyi tərəfindən təqdim olunan elektron ərizə sistemlərini doldurub təsdiq etməlidirlər.

Proqram çərçivəsində bakalavriat və magistratura təhsil səviyyələri üzrə aylıq 500 avro, doktorantura təhsil səviyyəsi üzrə aylıq 670 avro təqaüd Latviya hökuməti tərəfindən ödəniləcək. Səyahət və sığorta xərcləri isə namizədlərin özləri tərəfindən qarşılanacaq.

Namizədlərin müraciətləri araşdırıldıqdan sonra yekun qərar Latviya Dövlət Təhsil İnkişaf Agentliyi (DTİA) tərəfindən veriləcək.

Təqaüd proqramı çərçivəsində təhsilə dair əlavə məlumatlarla elan vasitəsilə tanış ola bilərsiniz.

3-4 yaşlı uşaqların məktəbi

İcma əsaslı Uşaq Təhsil mərkəzləri məktəbəqədər təhsilin əhatəliliyini artırır

← Əvvəli səh.1

Ruhiyyə DAŞSALAHLI

Avqust ayının əvvəlində davam edəcək. İş prosesində ən böyük çətinlik 3 yaşlı uşaqları idarə etməkdə yaranır. Növbətçilik əsasında valideynlər dərs prosesinə cəlb olunur və mənə dərsdə uşaqlara nəzarət etməkdə kömək edirlər. Hərəkətli olsalar da, uşaqları danışıdırmaq, demək olar, mümkün olmur. Bu baxımdan hələlik çox passivdirlər. Ancaq gəldikləri vaxtdan bəri xeyli fərq də var. Danışmasalar da, işləməyə çox həvəslidirlər”.

Valideynlər də prosesin fəal iştirakçısıdır

Qaydaya görə, icma əsaslı təlimlərdə valideynlər də dərs prosesində yaxından iştirak edir, müəllimlərin köməkçisinə çevrilirlər.

Məqsəd Əlirzayevanın anası Gülşən deyir ki, bura gələndən uşağın nitqində xeyli inkişaf müşahidə edir: “Özünü indi daha yaxşı aparır, rəftarı normallaşıb. Burada öyrəndim ki, sən demə, uşağı düzgün yönləndirə bilməmişəm. Diqqətini cəlb etməyi, mənə qulaq asmasını indi daha yaxşı təmin edə bilirəm. Səhvini başa salmağı burada öyrəndim”.

Valideynlərdən Təranə Ramazanova isə nəvəsinə görə buradadır: “4 nəvəm var. Bir nəvəm də birinci sınıfdə oxuyur. Ancaq indi nəvəm Yunis Ramazanovu götürmüşəm. İkimiz də bu qrupda məşğələlərdə iştirak edirik. Nəvəm sakit, sözbəxan olduğu üçün mənə dərsdə iştirak etməyimi ehtiyac qalmır. Elə dəhlizdə oturub Yunisin çıxmağını gözləyirəm. Müəllimi də, uşaqları da çox həvəslidirlər. Hər gün maraqla gəlirlər. Bura gələndən onda o qədər çox fərq olub ki...”

Nüqədədə oyuncaq üstündə daha dava düşmür

Bu da Qubanın 2-ci Nüqədə kənd 3 nömrəli tam orta məktəbində yaradılan İcma əsaslı Uşaq Təhsil Mərkəzi. Məşğələlər 20 nəfər 3-4 yaşlı uşaq cəlb edilir. Uşaqlarla Elmarə Süleymanova işləyir. O, orta məktəbi 4 ildir bitirib. Təlimlərdən sonra azyaşlı uşaqlarla işə başlayıb: “Uşaqlarla işləmək həmişə xoşuma gəlirdi. Məktəbi qurtarandan sonra nə təhsil ala, nə də hər hansı bir yerdə işləyə bildim. Bu layihə barədə eşidəndə dərhal müraciət etdim. Müsahibədən keçdim və təlimləməyə başladım. Artıq işləyirəm. İşimi çox sevirəm”.

Rəşad Süleymanlı 4 yaşındadır. Nicat Sultanovla dostdur. Fərsət tapıb Ziyadan şikayətlənirlər. Nicat deyir ki, Ziya ilə dost imiş, ancaq daha onu istəmir. Hələlik ancaq Rəşadla arası yaxşıdır. Deyir, Rəşaddan başqa dostu yoxdur. Özü də burda dostlaşsınlar. “Müəlliminizi dəyişəkmi?”, - deyə 4 yaşlı balaca dostları sınağa çəkirik, etiraz edirlər.

Əsmə Qədirovanın qohumu Günəş xanım qayın qızındakı dəyişiklikdən danışıq: “Əvvəllər çox ağlağan qız idi. Məktəbə gəlib-gətməyə başlayandan daha sakitdir”.

Öz övladı artıq yuxarı sınıfdə oxuyan Günəş xanımın sözlərinə görə, uşaqlarla səbirli olmaq lazımdır: “Onları maraqlandıran şeylərlə bağlı danışmaqdan boyun qaçırmaq düz deyil”.

Gülnur Baharovanın nənesi Dilzərə deyir ki, bu layihə çox ürəyincə olub: “Uşaqlara burada hər şey öyrədirlər. Müəllimlərdən də, bu layihəni düşünüb həyata keçirənlərdən də çox razıyıq. Burada uşaqlar yaxşı şəkildə çəkirlər. Gülnurdə hamı dəyişiklik hiss edir. Oyuncaqlarını evdəki başqa uşaqlarla paylaşır”.

3-4 yaşlı uşaq nə bilməlidir?

Nəvə Dilzərə Baharova “burada hər şey öyrədirlər” dedi. Maraqlıdır, nə öyrədirlər? 3-4 yaşlı uşaq nəyi bilməlidir? Bu uşaqlar məşğələlərin başladığı yanvar ayından bu yana nə öyrəniblər, indi nəyi bacarırlar?

Artıq qeyd etdiyimiz kimi, dərslərə yanvar ayından start verilib. Məşğələlərdəki mövzuları estoniyalı ekspertlər hazırlasa da, azərbaycanlı mütəxəssislər onu ölkə təlim-təhsil sistemində uyğunlaşdırıb. Həftə ərzində qoyulan mövzuya uyğun olaraq həftənin sonuncu təlim günündə uşaqlar “İş dəftəri” işləyir. “İş dəftəri”nin tələbinə uyğun olaraq sınıfdə müəllimlə başlayan iş evdə davam etdirilir.

Avropa İttifaqının maliyyələşdirdiyi vətəndaş qruplarının iştirakı ilə məktəbəqədər və ibtidai təhsilin keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması layihəsinin meneceri İlahə Rəsulovanın sözlərinə görə, məşğələlərdə 3-4 yaşlı uşaqların bilməli olduğu şeylər öyrədilir. Bunun üçün əvvəlcədən meyarlar hazırlanıb. Proqram əsasında, məşğələlər zamanı uşaqların 4 inkişaf dinamikası – sosial emosional inkişaf, idrak və ümumi

İlahə Rəsulovanın əlində 3 rəngdən ibarət xanalar var. Qırmızı xanada uşaqların bacarmadıkları, sarı xanada valideyn və ya müəllimlərin köməyi ilə bacardıqları qeyd edilir. Yaşıl isə onların təkbaşına bacardıqlarıdır: “Gələndə adımı, özünü təqdim etməyi bilmir və bu, qırmızı xanada qeyd edilir. İlin sonunda uşaqlar hamısını bildiyi üçün nəticələri yaşıl xanaya keçir”.

Sağlamlıq imkanı məhdud uşaqlar da cəlb edilir

İlahə Rəsulovanın sözlərinə görə, Quba rayonunda təşkil edilən 3 qrupun heç birində sağlamlıq imkanı məhdud uşaqlar yoxdur: “Ancaq bu qruplara sağlamlıq imkanı məhdud uşaqlar da cəlb edilmişdir və edilir. Quba rayonunda olmasa da, başqa rayonlarda təşkil edilən qruplarda belə uşaqlar da təlimlərə qatılır. Onlar üçün xüsusi proqram hazırlayıyıq”.

Layihə başa çatdıqdan sonra

Dərslərə yenidən başlanılsa da, layihə oktyabr ayından start götürüb. İcra müddəti 30 ay nəzərdə tutulub. İndiyədək materiallar hazırlanıb, müəllimlərə təlim keçi-

Uşaqlarla Elmarə Süleymanova işləyir. O, orta məktəbi 4 ildir bitirib. Təlimlərdən sonra azyaşlı uşaqlarla işə başlayıb: “Uşaqlarla işləmək həmişə xoşuma gəlirdi. Məktəbi qurtarandan sonra nə təhsil ala, nə də hər hansı bir yerdə işləyə bildim. Bu layihə barədə eşidəndə dərhal müraciət etdim. Müsahibədən keçdim və təlimləməyə başladım. Artıq işləyirəm. İşimi çox sevirəm”.

bilik, yaradıcı və fiziki inkişafı izlənilir. Uşaqlara sosial emosional vəziyyət və özünəxidmət vərdişləri aşılanır. Məsələn, artıq özlərini təqdim etməyi öyrəniblər. Bunu heç də pis bacarmırlar. Hətta özünü valideynlərindən daha yaxşı təqdim edənlər belə var. Özü, dostları barədə çox rahatlıqla danışırlar.

Onlar burada həftənin hansı günü, günün hansı saati olduğunu öyrənir, qruplarındakı uşaqların və onlarla işləyən şəxslərin adını bilir, doğru-yanlış davranışları, rəngləri ayırır, böyük-küçüyü fərqləndirir, böyüklərin istəyi və yönləndirməsi ilə əşya və meyvələri göstərirlər. Ətraf mühitlə tanışlığa da bu yaşda başlayırlar. Sağlamlıq, gigiyena, bədən üzvlərini və onların funksiyasını adlandırırlar, deyilənləri anlayır, oyun zamanı yaşdırları ilə ünsiyyət yaradırlar. 3-5 rəqəmi adlandırırlar, 10-a qədər sayırlar. Sadə kompozisiyalar qururlar.

Mən piyadayam

Təhsil mərkəzlərində məşğələlər həftənin 4 günü keçirilir. Layihəyə uyğun olaraq, mərkəzdə dərslər hər biri 2-2,5 saat olmaqla, yerli və eston mütəxəssislərdən ibarət işçi qrup tərəfindən hazırlanmış proqram əsasında aparılır.

Bugünkü məşğələnin mövzusunə gəlincə... İcma əsaslı məktəbəqədər təlim mərkəzində 3-4 yaşlı balaca məktəblilər yoldakı “status”larını öyrənirlər. Bu gün onlar piyadadırlar. Yəni, bir piyadanın bilməsi zəruri olan şeyləri, yolda piyada hərəkətinə sadə qaydalarını ən sadə yolla öyrənirlər. Qara kağızda ağ qələmlə piyada keçidi rəngləyirlər.

Onlar belə qiymətləndirilir

Bəs, 3-4 yaşlı uşaqların burada keçirdiyi 2-3 saatin nəticəsi necə qiymətləndirilir? Onların nəyə öyrənib-öyrənmədiyini necə müəyyənləşdirilir?

lib. Onlar iki ay ərzində keçiləcək mövzular üzrə təlimatlandırılıblar. Növbəti həftə yenidən müəllimlər təlimlərə cəlb ediləcək. Bu dəfə 3 ayın proqramı əsasında təlimatlandırılacaqlar.

Ancaq bu prosesin sonunda bizi nə gözlədiyi ilə də maraqlanmaq mümkün deyil. 30 ayla məhdudlaşan bu layihənin taleyi necə olacaq?

Hələlik icraçıları prosesin nə qədər uğur qazanacağı maraqlandırır. Çünki layihənin sonrakı taleyi məhz bundan asılı olacaq. 30 ay ərzində uğur qazanarsa və valideynlər də bu prosesin davam etməsinə arzulayarsa, layihə davam edəcək. Ancaq bu dəfə layihəni Avropa İttifaqı deyil, valideynlər özü maliyyələşdirməli olacaqlar: “Davamlılıq üçün hər dəfə donor tapmaq çətinidir. Valideynlər kiçik məbləğ də olsa, verməli olacaqlar. Çünki dərs prosesində ləvazimatlardan istifadə edilir. Bu ləvazimatları hazırda Avropa İttifaqı təmin edir. Gələcəkdə bunu özümüz almalı olacağıq. Bundan başqa, müəllimlər də maaş almıdılar. Hazırda layihədə iştirak edən 50 müəllim 170 AZN maaş alır”.

Bəs, prosesi Təhsil Nazirliyinin davam etdirməsi mümkündürmü?

İlahə Rəsulovanın fikrinə, layihəyə böyük maraq var: “Nazirlər Kabinetinin 2018-ci ilin fevral ayında verdiyi ailə-icma əsaslı kiçikmüddətli təlim qruplarının yaradılması ilə bağlı 64 sayılı qərarını da nəzərə alsaq, bu, mümkündür. Bağçaların tikilməsi və fəaliyyətinin təşkili böyük vəsait tələb edir. Bu iki-üç saatlıq icma əsaslı qrupların təşkili və sistemli proqram əsasında məşğələlərin keçilməsi daha effektivdir, nəinki bütün gün ərzində olan bağçalar. Odur ki, valideynlərin də istəyi olarsa, onların cüzi köməyi ilə prosesi sonradan Təhsil Nazirliyi davam etdirə bilər”.

Valideyn assosiasiyası yaradılacaq

Hələlik layihə məqsədyönlü şəkildə davam etdirilir. Əsas məqsədi icma əsaslı vətəndaş qrupları vasitəsilə məktəbəqədər təhsil

silin əhatəliliyini artırmaq və valideynlərin məktəbəqədər təhsil xidmətlərinin monitorinqində fəal iştirakı ilə şəffaf və hesabatlılığın, eləcə də məktəb-cəmiyyət münasibətlərinin gücləndirilməsinə nail olmaq. Bu layihədə valideynlər, məktəb, bələdiyyənin iştirakı ilə məktəbəqədər təhsilin genişləndirilməsi nəzərdə tutulub: “Elə rayonlarımız, rayonlarda elə yerlər var ki, orada bağça yoxdur, məktəbəqədər hazırlıq isə məhdud səviyyədədir. Ona görə də hazırlıq qruplarının açılması həm məktəbəqədər təhsilin, həm valideynlərlə məktəb arasında əlaqənin genişlənməsinə xidmət edir”.

Valideynlərlə məktəb arasında əlaqənin genişləndirilməsinə nail olmaq üçün icma əsaslı valideyn assosiasiyasının yaradılması da nəzərdə tutulub. Hələlik bu proses başlamasa da, müəyyən hazırlıqlar gedir. İlahə Rəsulovanın sözlərinə görə, ha-

zırda valideynlər arasında sorğu keçirilir. Valideyn assosiasiyası fəaliyyətə başlayandan sonra ibtidai sınıflarda uşağı təhsil alan valideynlərlə də iş nəzərdə tutulub. Fəal valideynlər bacarıqlarının inkişafı üçün təlimlərə cəlb olunacaqlar. Məktəblə birlikdə layihələr həyata keçirəcəklər. İbtidai təhsil səviyyəsində təhsilin keyfiyyətinin artırılması məqsədi ilə layihələr nəzərdə tutulub.

Lakin bu, növbəti mərhələdə reallaşdırılacaq. Hələlik valideynlər arasında aparılan sorğularda onların uşaqları ilə necə məşğul olduqları, hansı çətinliklərlə qarşılaşdıqları araşdırılır. Nəticələr təhlil edildikdən sonra valideynlər arasında assosiasiyanın üzvləri seçiləcək. Uşaqları ibtidai sınıfdə oxuyan valideynlərin assosiasiyası həmin valideynlərin məktəblə əlaqəsini genişləndirəcək.

Ali təhsilin bakalavriat səviyyəsi üzrə ixtisasların təsnifatı təsdiq olunub

Nazirlər Kabinetinin qərarı ilə “Ali təhsilin bakalavriat (əsas (baza ali) tibb təhsili) səviyyəsi üzrə ixtisasların (proqramların) təsnifatı” təsdiq olunub.

Təsnifatın yenilənməsində əsas məqsəd beynəlxalq təcrübəyə və müasir əmək bazarının tələblərinə uyğun yeni məzmunlu təhsil proqramlarının hazırlanması və ali təhsil müəssisələrində tətbiqindən ibarətdir.

Qərara əsasən, əvvəlki təsnifatda mövcud olan 175 ixtisasın sayı 148-ə qədər azaldılıb. O cümlədən, 18 ixtisasın adında dəyişiklik edilib, 70-ə yaxın ixtisas birləşdirilib və ya çıxarılıb, 46 yeni ixtisas yaradılıb.

Belə ki, bir sıra ixtisasların adları Avropa universitetlərinin təcrübəsinə uyğun müasirləşdirilib. Bəzi ixtisasların adlarında dəyişiklik olmasa da, onların təhsil proqramlarının məzmununun təkmilləşdirilməsi nəzərdə tutulur. Tvinninq layihəsi çərçivəsində 15 ixtisasın tamamilə yeni məzmunlu təhsil proqramının hazırlanması planlaşdırılır.

Qərara əsasən, dar ixtisaslaşma-nı əhatə edən bir neçə uyğun ixtisas

birləşdirilib, müasir tələbata uyğun olmayan ixtisaslar təsnifatdan çıxarılıb. Əmək bazarının tələbatına uyğun bir sıra yeni ixtisaslar təsnifata əlavə edilib.

“Ali təhsilin bakalavriat (əsas (baza ali) tibb təhsili) səviyyəsi üzrə ixtisasların (proqramların) təsnifatı”na əsasən, ixtisas qrupları üzrə aşağıdakı dəyişikliklər olub:

“Təhsil ixtisasları” qrupunda olan 22 ixtisasdan biri (“Rəqs müəllimliyi”) çıxarılıb, 2 ixtisasın adında isə dəyişiklik edilib. Hazırda bu qrupda 21 ixtisas var.

“Humanitar və sosial ixtisaslar” qrupunda olan 17 ixtisasdan biri (“Antropologiya”) çıxarılıb, 2 ixtisas (“Kitabşünaslıq” və “Kitabxanaçılıq və informasiya”) isə bir ad altında birləşdirilib, “İslamşünaslıq” adlı yeni ixtisas əlavə olunub. Hazırda bu qrupda 15 ixtisas var.

“Mədəniyyət və incəsənət ixtisasları” qrupunda olan 21 ixtisasdan 8-i müxtəlif sahələri əhatə etdiyinə və bəzi hallarda həmin sahənin adı kimi təsnifatda qeyd olunduğundan (məsələn, “Solo oxuma”, “Estrada sənəti”, “Kinoşünas-

lıq”, “Teatrşünaslıq” və s.) bu ixtisaslar bir ad altında birləşdirilib, onlara “sahələr üzrə” sözləri əlavə edilib. Hazırda bu qrupda 18 ixtisas var.

“İqtisadiyyat və idarəetmə ixtisasları” qrupunda 12 ixtisasdan 4-ü digər uyğun ixtisaslarla eyni məzmun təşkil etdiyindən (məsələn, “Dünya iqtisadiyyatı”, “İqtisadiyyat”, “Biznesin idarə edilməsi” və “Kommersiya”) onlar birləşdirilib və beynəlxalq təcrübəyə uyğun ad qoyulub. “Mühasibat uçotu və audit” ixtisasının adı “Mühasibat” olub, “Beynəlxalq ticarət və logistika” adlı tamamilə yeni ixtisas əlavə edilib. Hazırda bu qrupda 10 ixtisas var.

“Təbiət ixtisasları” qrupunda ixtisasların adları məqsəduyğun olduğundan burada heç bir dəyişiklik edilməyib, yalnız “Biotexnologiya” adlı yeni ixtisas əlavə olunub. Hazırda bu qrupda 11 ixtisas var.

“Texniki və texnoloji ixtisaslar” qrupunda əsaslı dəyişikliklər edilib. Belə ki, məzmunca eynilik təşkil edən bəzi ixtisaslar birləşdirilib və daha müasir adlarla adlandırılıb, bə-

ziləri dar ixtisaslaşmanı əhatə etdiyindən təsnifatdan çıxarılıb. Beləliklə, 29 ixtisas ləğv edilərək, 10 yeni adlı ixtisas yaradılıb, 8 ixtisasın adı dəyişdirilib. 59 ixtisasın sayı 40-ə qədər azaldılıb.

“Kənd təsərrüfatı ixtisasları” qrupunda mövcud olan 12 ixtisasdan 4-nün adı dəyişib, 2-si (“Aqromühəndislik” digər qrupa keçirilib, “Zootexnik”) çıxarılıb və 1 yeni ixtisas (“Zoomühəndislik”) əlavə olunub. Bu qrupda hazırda 11 ixtisas var.

“Səhiyyə, rifah və xidmət ixtisasları” qrupunda da ciddi dəyişikliklər edilib. Qrupda olan 9 ixtisasdan 3-ü (“Həkim yardımçısı”, “Bədən tərbiyəsi və idman” və “Turizm adı dəyişib, 1-nin adı dəyişib və 4 yeni ixtisas əlavə olunub. Hazırda qrupda 10 ixtisas var.

“Tibb təhsilinin əsas təhsili üzrə ixtisaslar” qrupunda olan 4 ixtisasın sayı dəyişməyə də, burada 1 ixtisas (“Tibbi profilaktika”) çıxarılıb, 1 ixtisas (“İctimai səhiyyə”) əlavə olunub, 2 ixtisasın adı dəyişdirilib.

“Xüsusi təyinatlı ixtisaslar” qrupunda mövcud 10 ixtisasdan 3-nün adı dəyişdirilib, 5-i çıxarılıb (bunlardan 1-i digər qrupa keçirilib), 3 adda tamamilə yeni ixtisas əlavə edilib. Yeni ixtisaslardan 2-si artıq keçən il Nazirlər Kabinetini tərəfindən təsdiq olunub. Ümumilikdə ixtisasların sayı 8-ə enib.

Əsla imtina etməyin!

Statistiklər deyirlər ki, uşaq ilk addımı atana qədər 260 dəfə yixılır. Ona kimsə “vaz keçməyin lazım-dır”, “bu qədər uğursuzluq olmaz”, “başqa işlə məşğul ol” demir. Uşaq yeriynə qədər bunu edir, çünki İlahi hədəfi yeriməkdir! Nə qədər yixılırsa yixilsin, addımlayacağına inandığı üçün uğursuzluq duyğusu-nu yaxın buraxmaz. Həyat da belədir.

Stiv Braunun dedi ki, “gö-rəcəyin işi mükəmməl icra etməyi öyrənənə qədər zəif də başlaya bilərəm”. Qarşımıza qoyduğumuz məqsəd formasından asılı olmayaraq, çox nadir hallarda nəticə alınır. Artilleriyaçılar hədəfi dəqiq vurmaq üçün düşməni tərəfdə seçilmiş bir nişangaha uyğun hesablamı apararaq atış açır, 3 yoxlama atışından sonra hədəfin dəqiq vurulma koor-dinatlarını müəyyən edirlər. Oxatanlar da həmçinin. Küləyin sürətini və səmtini dəqiqləşdirmək üçün bir yoxlama atışı edir, bundan sonra hədəfi dəqiq nişan alırlar. Biznesdə də elədir. İlk cəhddən uğur qazanmaq mümkün olmur. Konsertə çıxacaq musiqçinin alətdə ifa etməz-dən öncə bir neçə dəqiqə kökləmə-si lazım gəlir.

Tomas Edison həyatı boyunca orta hesabla on nəfərin bacardığından daha artığına nail olub. Onun müasir cəmiyyətə verdiyi töhfə,

Sənan NƏCƏFOV

Bütün uğurlu insanlar həyatlarındakı mümkün uğursuzluqla ciddi mücadilə aparan, vac keçməyən-lərdirlər.

Tanınmış bir iş adamının fikirləri var: “Təxminən əlliyyə yaxın müxtəlif biznes sahəsində risklərə girmişəm. Bunlardan yalnız 15-i uğurlu alınıb. Bu, o deməkdir ki, mənim orta hesabla 30 faizim var. Amma sən də öz şansını yoxlama-lısan. Və həтта uduzduqdan sonra da öz işindən əl çəkməməlisən. İnsan qalib gələrkən heç vaxt heç nə öyrənmir. Uduzmağı, itirməyi öyrənməlisən”.

Bu sətirlərin müəllifi olan Kar-ni deyir ki, öz səhvlərindən nəticə çıxarmayı öyrənib. Oklahoma şə-hərində yeni filial açmaq cəhdi bo-xacaq musiqçininin alətdə ifa etməz-dən öncə bir neçə dəqiqə kökləmə-si lazım gəlir.

Tomas Edison həyatı boyunca orta hesabla on nəfərin bacardığından daha artığına nail olub. Onun müasir cəmiyyətə verdiyi töhfə,

Artilleriyaçılar hədəfi dəqiq vurmaq üçün düşməni tərəfdə seçilmiş bir nişangaha uyğun hesablamı apararaq atış açır, 3 yoxlama atışından sonra hədəfin dəqiq vurulma koordinatlarını müəyyən edirlər. Oxatanlar da həmçinin. Küləyin sürətini və səmtini dəqiqləşdirmək üçün bir yoxlama atışı edir, bundan sonra hədəfi dəqiq nişan alırlar. Biznesdə də elədir.

demək olar ki, misilsizdir. O, saatlarla çalışır, bütün zehni, canını və qəlbini bir layihəyə yönəltdirdi. Onun əzmkarlığı əfsanəyə çevrilmişdi. Təkcə közərən lampanı ixtira edənədək 700 dəfə sınaq keçirmişdi. Bu sınaq üzərində işlədiyi müddətdə bezib Edisonun türk edən 6-7 köməkçisi olub. Hamısı usanıb gediblər. Sonuncu köməkçisi 699-cu cəhddə dözməyib və “Bezmədi-nizmi 699 dəfə uğursuz olmağa?” soruşmuş, Edison isə təhrini pozmadan “Mən 699 dəfə uğursuz olmadım, hədəfə doğru növbəti addımı atdım” deyib. Nəticədə 700-cü dəfədə közərən lampanı ixtira edib. Təsəvvür edirsinizmi, 700 sınaq! Siz bir işin arxasında getdiyinizdə, neçənci cəhddən sonra ruhdan düşür, imtina edirsiniz?

Misallar çoxdur. Bu gənc ilk vaxtlarında baqqal köməkçisi kimi işə başlayır. İlk biznesini 28 yaşında qurur. Qəhvə, kakao, şokolad, biskvit hazırlayan dükən açır. Əlində yetərli imkan olmadığı üçün bu dükəni gediş-gəlişin az olan yerində, mərkəzdən bir az uzaqda ərsəyə gətirir. Ağır günlər yaşayır, iflasla üz-üzə qalır. Yenicə ayağa qalxır ki, Birinci Dünya müharibəsi başlayır və məxsus olduğu dövlət müharibə şəraitini nəzərə alaraq, kofe, kakao, şokolad məhsullarını nəzərə gətirir. Gəncin biznesi çökür, iflas olur. Amma xəyallarındakı hədəf yerində idi, dəyişməz olaraq qalırdı. Müharibə bitir, yavaş-yavaş yenidən biznesə başlayır, əvvəl dükən, sonra sex, daha sonra zavod qurur. Bu dəfə isə İkinci Dünya müharibəsi başlayır. Bu dəfə də iflas olur. Yenə də əl çəkmir. Yekunda 1946-cı ildə şirkətini yaradır. Bu şirkət “Jacobs Kaffe”dir.

Dünyaca məşhur siyasətçi Uinston Çörçilin seçki öncəsi çıxışı var. Ən qısa və motivasiyaverici çıxış kimi tarixə düşüb. Belə ki, toplantıda, Çörçilə söz verildiyində, o, səhnəyə qalxmış, uzun pauza vermiş və sadəcə 1 cümlə deyib: “Heç vaxt vaz keçməyin!”. Susub və bir daha deyib: “Əsla vaz keçməyin!”. Az fasilədən sonra “Heç vaxt!” deyib. Vessallam.

xeyrinə yararlandı. Bu isə pozitiv düşüncədən irəli gəlir.

Haqqında danışdığımız şəxs 1958-ci ildə kollecdə təhsil haqqını ödəmək üçün balaca pıtsa salonu açmaqla biznesə başlayan, 19 il sonra 3100 filialla davam edən, hazırda bazar dəyəri 300 milyon dollardan artıq olan “Pitsa Hat” kafelər şəbəkəsinin sahibi Frank və Den Karnidən gedir.

Ötən illər ərzində biologlar və psixoloqlar düşüncə tərzimizin bizim həyatımızın gedişinə necə təsir göstərə biləcəyini təsdiqləyən təcrübə aparıblar. Con Hopkins Universitetinin alimləri laboratoriyaya şəraitində saxlanılan heyvanların təslim olmağı öyrəndiklərini kəşf ediblər. Belə ki, siçanı əlində möhkəm saxla, elə saxla ki, qaça bilməsin. Bir az keçdikdən sonra siçan buradan qurtulmağın mümkün olmadığını dərk edir və təslim olur. Daha sonra siçanı su dolu qaba qoyduqda o, özünü xilas etmək üçün üzümə belə cəhd etmir.

İnsanlar belə deyillər, anlaşılırlar. Amma həkimlərin dünyadan köçmüş insan haqda dediklərini xatırlayın: “Onun uğrunda yaşayacaq heç bir şeyi yox idi” və ya “O, həyatda qalmağı bacarmadı” və bir də “O, təslim oldu”.

Əlində kəpənək gizlədən şagirdin müəllimindən soruşduğu məşhur sualı xatırlayırımsız? O qız müəllimini sınağa çəkdi: “Əlimdəki kəpənək sağdımı, ölüdümmü” dedi-yində müəllimin “sağdır” cavabı verdiyi halda kəpənəyi sıxıb öldür-rəkək, “ölüdür” dedi ki, əlini açıb, sağ kəpənəyi havaya buraxacaq-dı. Müəllim şagirdinin hiyləsini başa düşür və sadəcə deyir: O, sə-nin əlində... Yeni istəyərsən öldür-rərsən, istəyərsən sağ buraxarsan.

İndi bütün dediklərimizdən bu nəticə çıxır: bu həyat sizin əlinizdə, necə yaşamağı özünü bilərsiniz?

NLP-yə görə ya qazanırımsız, ya öyrənirsiniz. Daha uğurlu etmək üçün öyrənməliyik. Nəticə əldə etmədiyiniz təcrübədən nəşə öyrənmədiyiniz, uğursuzluq o nöqtədən başlayır. Uğur son uğursuzluğun ardından gəlir.

BMU-da tələbələrin yaradıcılıq-hesabat sərgisi

Rəşad ZİYADOV

Fevralın 14-də Bakı Mühəndislik Universitetində Memarlıq və inşaat kafedrasının təşkilatçılığı ilə 2018-2019-cu tədris ilinin payız sessiyasının nəticəsi olaraq memarlıq, şəhərsalma və dizayn ixtisaslarında təhsil alan tələbələrin yaradıcılıq-hesabat sərgisi keçirilib.

Açılış mərasimində universitet əməkdaşları ilə yanaşı, Milli Məclisin deputatı, Mətbuat Şurasının sədri Əflatun Amaşov, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun icraçı direktoru Vüqar Səfəri və KİV rəhbərləri iştirak ediblər.

Universitetin rektoru, professor Havar Məmmədov qonaqlarla birgə sərginin açılış lentini kəşib və onlara universitetin fəaliyyəti haqqında məlumat verib. Bildirib ki, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ölkəmizdə bütün sahələrdə sürətli inkişaf gedir, yeni innovativ texnologiyalı istehsalat müəssisələri açılır. Bakı Mühəndislik Universiteti də “Sahibkar universitet” olmaq istiqamətində fəaliyyət göstərir. Universitetdə müasir sənayenin tələbinə uyğun kadr hazırlığına mühüm diqqət yetirildiyini vurğulayan rektor əlavə edib ki, digər ali məktəblərdən fərqli olaraq, BMU-ya memarlıq, şəhərsalma və dizayn ixtisasları üzrə tələbələr qəbul olunurlar. Burada memarlıq, şəhərsalma və dizayn ixtisaslarında təhsil alan tələbələrin ümumilikdə 200-ə yaxın işi nümayiş olunub.

S.Orucov bildirib ki, “Memarlıq və inşaat” kafedrası yarandığı gündən etibarən mütəmadi

inşaat” kafedrasının müdiri, Əməkdar memar, professor Sabir Orucov sərgini BMU-da olan mühitin, əsasən də tələbə-müəllim münasibətinin bəhrəsi kimi xarakterizə edib. İnkişafımızın təməl prinsipləri kontekstində sərgidə “Memarlıq və inşaat” kafedrasının müəllimlərinin və tələbələrinin yaradıcılıq işləri nümayiş olunur. Sərgi əsasən memarlıq layihələndirilməsi və onun əsasları, dizaynın əsasları, kompüter qrafikası, rəsm və rəngkarlıq sahələri üzrə təşkil edilib. Burada memarlıq, şəhərsalma və dizayn ixtisaslarında təhsil alan tələbələrin ümumilikdə 200-ə yaxın işi nümayiş olunub.

S.Orucov bildirib ki, “Memarlıq və inşaat” kafedrası yarandığı gündən etibarən mütəmadi

şəkildə hər semestrin sonu tələbələrin yaradıcılıq - hesabat sərgisini keçirir. İxtisas fənlərinin tədrisi fərdi, qrup və kollektiv yanaşma üzərində qurulur ki, bu da sərgidə nümayiş olunan layihələrdə öz əksini tapıb. Kollektiv əməyin məhsulu kimi Bakı Mühəndislik Universiteti şəhərciyinin gələcək inkişaf konsepsiyası layihəsi - maketi bunun bariz nümunəsi sayıla bilər. Qeyd olunub ki, BMU-da bünövrəsi yeni qoyulan memarlıq, şəhərsalma və dizayn ixtisaslarının təşkilində “Memarlıq və inşaat” kafedrasının formalaşan kollektivi milli-mənəvi dəyərlərimizlə yanaşı, sürətlə inkişaf edən dünyamızın ən yeni standartlarını da nəzərə almağı qarşısına məqsəd qoyub.

Azərbaycanlı müəllimlər Lester Universitetində səfərdə olub

Ölkənin ümumtəhsil məktəblərini təmsil edən 15 nəfər müxtəlif fənn müəllimi Böyük Britaniyanın Lester Universitetində səfərdə olub.

Səfərin məqsədi seçilmiş müəllimlərin peşəkartlıq səviyyəsini və mentorluq bacarıqlarını artırmaq, qabaqcıl təcrübələri Azərbaycanda təbliğ etməkdir.

Səfər proqramına müəllimlərin tədris fəaliyyətinin mövcud vəziyyətini təhlil etmək, təlim prosesini düzgün planlaşdırmaq, formativ qiymətləndirmə vasitələrindən istifadə, ölçüləbilən təlim məqsədlərini müəyyənləşdirmək, şagirdlərlə səmərəli əks-əlaqənin təmini, dərs müşahidəsi zamanı müəllimlərin dəstəkləyici əks-əlaqəsinin təşkili kimi məsələlər daxil olub.

Müəllimlər Böyük Britaniya məktəblərində istifadə edilən mövcud yanaşmalar, müasir təhsil nəzəriyyələri və metodik tövsiyələrlə tanış olublar.

Təlimin sonunda müəllimlər həmin proqram əsasında həmkarları ilə aparacaq işləri əks etdirən fəaliyyət planı hazırlayaraq dəyərləndirmə üçün Lester Universitetinin nümayəndələrinə təqdim ediblər.

Əfqanıstan səfəri AzTU-da

Fevralın 14-də Əfqanıstan İslam Respublikasının ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Xeyrullah Spelenai Azərbaycan Texniki Universitetində (AzTU) olub.

AzTU-nun beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru, professor Sübhan Namazov səfir Xeyrullah Spelenai universitetinin tarixi, müasir inkişaf istiqamətləri, fakültələri, ixtisasları və elmi-texniki potensialı haqqında geniş məlumat verib. Ölkəmizdə və xalqlarımız arasında mövcud dostluq əlaqələrinə diqqət çəkən professor Sübhan Namazov əfqanıstanlı gənclərin AzTU-da texnikanın müxtəlif sahələri üzrə təhsil alma imkanlarından danışıb. Bu gündə 40-a yaxın Əfqanıstan vətəndaşının AzTU-da təhsil aldığı qeyd edən prorektor, əlaqələrin inkişaf etdirilməsinin və Əfqanıstan universitetləri ilə müx-

təlif formatlarda əməkdaşlıqların qurulmasının vacib olduğunu bildirib.

Tələbəlik illərinin Azərbaycanda keçdiyini deyənlər səfir Xeyrullah Spelenai AzTU-nun potensialına bələd olduğunu və bu universitetlə əməkdaşlığın Əfqanıstan üçün böyük fayda verəcəyini qeyd edib. Səfir bildirib ki, Əfqanıstanda hazırda texniki sahənin, demək olar ki, bütün sferalarında mühəndis kadrlara böyük ehtiyac var.

Görüşdə AzTU-nun beynəlxalq əlaqələri və tərəfdaş olduğu beynəlxalq layihələr çərçivəsində Əfqanıstan universitetləri ilə əməkdaşlıq imkanları da müzakirə edilib.

Daha sonra səfir Xeyrullah Spelenai AzTU-nun Heydər Əliyev Mərkəzində ulu öndərin həyat və fəaliyyətini əks etdirən fotolarla tanış olub, xatirə kitabına ürək sözlərini yazıb.

Alternativ mühəndislik məktəbi

Yaxud yeni nəsil ixtiraçılar necə hazırlanır

Rüstəm QARAXANLI

Ötən sayımızda dünyanın ən yaxşı biznes məktəblərindən biri olan Babson Kolleci barədə söhbət açmışdıq. Babsonla qonşuluqda Olin Kolleci yerləşir. Olini də öz növbəsində dünyanın ən yaxşı mühəndis hazırlayan ali məktəblərindən biri hesab etmək olar.

ABŞ-ın Massaçusets ştatında 114 ali məktəb var. Onlardan yalnız üçü ötən əsrin 80-ci illərindən sonra açılıb. Olin Kolleci də yeni fəaliyyətə başlamış üç ali məktəbdən biridir. Bu təhsil ocağı kifayət qədər uğurlu layihə olsa da, ABŞ-ın universitetlərinin "coğrafiya"sına bələd olan istənilən şəxsə belə suallar yaranır: bir ştatda ki, universitetlərin sayı az qala "fast-food" məntəqələrindən çoxdur, yenisinə nə ehtiyac var idi? Yaxud dünyaca məşhur Massaçusets Texnologiya İnstitutu (MIT) cəmi yarım saatlıq məsafədədirsə, nədən Olin məhəndis məktəbi oldu?

Yeni nəsil mühəndis

Cavab "əfsanə"də gizlədir. De-yilənə görə, ötən əsrin 90-cı illərində bütün ölkəboyu təhsil proqramlarının sponsoru kimi tanınmış Franklin U.Olin Fondunun sədri Lorens Milas hesab edirdi ki, mühəndis təhsilində radikal transformasiya tədbirlərinin həyata keçirilməsi vaxtı çatıb. Xatırlayırımsızsa, qəzetimizdə universitetlərin transformasiyası mövzusunda toxunmuşduq. ABŞ-ın hər ali məktəbində yüzlərlə ömürlük professor işləyir. Onları nə işdən çıxarmaq mümkündür, nə də hər hansı bir problemlə bağlı fikirlərini dəyişmək. Ənənəyə görə, ABŞ universitetlərində "akademik azadlıq" deyilən bir anlayış var. Ona görə də professorla nəyisə məcbur etmək çox müşkül məsələdir. Həmin professorların böyük məzun orduları var. Onları həтта hərdən "qlobal şəbəkə" də adlandırırlar. Odur ki, hər hansı professorla bir təzyiqli cəhdi elə bir səs-küyə səbəb ola bilər ki... Məhəndislik kontekstindən yanaşanda, Olinin yarım saatlıq məsafədə olan MIT-i də yada düşür. Yeni bu ali məktəb dünyaca çox məşhurdur, ancaq transformasiyasının çətinliyi səbəbindən L.Milas yeni mühəndislik universitetinin yaradılması qərarına gəlib. Çünki o, belə bir ali məktəbi tam fərqli standartlar və tələblər çərçivəsində görürdü: yeni nəsil mühəndislər sahibkarlıq bacarıqlarına malik olmalı, qeyri-standart qərarlar qəbul edə bilməli, hər bir mühəndis işinin iqtisadi, siyasi və sosial mahiyyətini dərk etməlidir. Məhəndislik bu yanaşmanın nəticəsidir ki, bu gün İlon Mask kimi dahi, dünyanı qeyri-standart kəşfləri ilə təccübləndirən mühəndis var. Və o, təki deyil.

1997-ci ildə L.Milas fondun İdarə Heyətini yeni tip kollecin

maliyyələşdirilməsi ideyasına inandırır. 1999-cu ildə fond kollecin işlərini həyata keçirmək üçün bir qrup inzibətçi ilə müqavilə bağlayır. 2001-2002-ci ildə isə mövcud olmayan kollecin müəllim heyəti ilə 30 gələcək tələbə birlikdə tədris planının hazırlanması işinə girişir. Bu gün həmin o 30 nəfər tələbəni "Olinin tərəfdaşları" adlandırırlar. Bu məqama xüsusi olaraq diqqət yetirmək lazımdır: mövcud olmayan kollecin gələcək tələbələrini gələcək müəllimlərlə birgə gələcəkdə fəaliyyətdə olacaq tədris planını hazırlayırlar! Nəticə ortadadır: Olin Kollecinə innovativ mühəndislik universitetinə maneə ola biləcək nə varsa, inkar olunur. Ömürlük professorluq yoxdur, kafedralar yoxdur, mühazirələr yoxdur. Layihə işi dərslərin ilk günündən başlayır. Bütün layihələr real olmalıdır!

Universitet deyil, emalatxanadır

Olin Kollecinə getsəniz, təqribən belə mənzərənin şahidi ola bilərsiniz: sanki tələbələr auditoriyada deyil, seklərdə dərs keçirlər.

Otaqlardakı alətlər az qala dəhlizlərə tökülür. Dəhlizlərdə masaların üstündə olan kobud taxta qutularda müxtəlif alətlər yığılıb. Elə buradaca belə bir elan oxuya bilərsiniz: "Sənə layihən üçün alət lazımdır? Buyur, nə istəyirsən, götür". Hansı tələbəyə baxırsan, əlində bizə yad olan bir ixtiranın modeli var – kosmik raket layihəsindən tutmuş adi məişət texnikasınadək. Hamının başı o qədər qarışıqdır ki, kənar şəxsin mövcudluğunu hiss edən olmur.

Olinin "Collaboratory" adlı layihə fəaliyyət göstərir. Bu layihə

mövcuddur. Tutaq ki, Babsonda, yaxud azad incəsənət kolleci – Uelslidə və ya Brandey Universitetində. Hamısı qonşuluqdadır.

Olinin tədris planı belə demək mümkündürsə, "öyrənmə problemləri" (learning problems) ətrafında qurulmuş layihə yanaşmasına əsaslanır. Bu elə problemdir ki, yeni yanaşma və biliklər tələb edir. Fikrimizi misalda izah edək: "Design Nature" kursu çərçivəsində ilk semestrde tələbələr "Tullanan" layihəsini həyata keçirirlər. Məqsəd tam yeni oyuncaq yaratmaqdır. Bunun üçün tələbə "öz boyundan hündürə tullana bənzər heyvanları" öyrənməlidir. Söhbət bu heyvan haqqında yalnız oxumaqla məlumat almaqdan gəlmir. Tələbə 3D modeləşdirmə, prototipləşdirmə metodları və s. barədə məlumatlı olmalıdır. Daha doğrusu, bunları etməyi bacarmalıdır.

Olin Kollecinə dəmir ID-ənbarla rastlaşsanız, təccüblənməyin. İçi doludur, taxta, dəmir, şüşə

paqların tərpənməsindən doğan səsli belə bizə çatdıran müasir tipli audio sistemlərinin bir çoxu məhəndis belə emalatxanalarda ərsəyə gəlir. Məsələn, 35 tələbə universitetlərarası proqram çərçivəsində "SAE Mini Baja" layihəsi üzərində çalışır. Layihə yeni növ avtomobilin layihələndirilməsi, test və yoxlanılmasından ibarətdir. İş dərslərdən sonra da davam edir, vaxt məhdudiyəti yoxdur və Olinin bu, heç kimi bezdirmir.

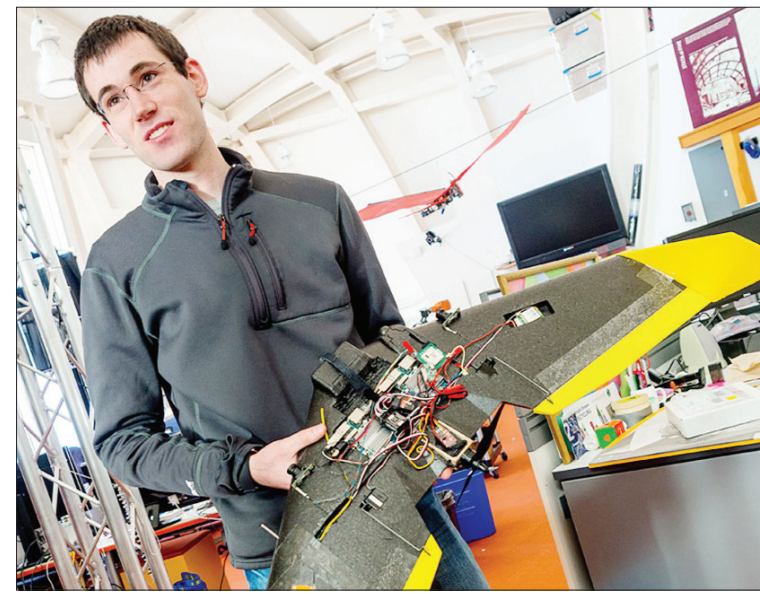
Mühəndis cinsi

Olin Kollecinə qəbul çox çətin prosesdir. Gələcək tələbələr sət seçim prosesindən keçirlər. Onların hamısı "mühəndis cinsi"ndən olmalı, bir-birləri ilə işləməkdən həzz ala bilməlidirlər. Seçim iki mərhələdən ibarətdir: əvvəl tələbələr əvvəlcə test vasitəsilə seçirlər, sonra Namizədlik Uikendindən keçməlidirlər. Namizədlərin mühəndis layihələri olur, sonra onlar komanda işi görür, sonda isə fərdi müsahibə gəlir. Olinin müraçibət edənlərin yalnız 10%-i ali məktəbə qəbul olunur. Bu, ABŞ üzrə ən sət seçimlərdən biridir. Eyni "süzgəc"dən müəllim heyəti də keçir.

Kollecin tələbələri üçün xüsusi

Həmin professorların böyük məzun orduları var. Onları həтта hərdən "qlobal şəbəkə" də adlandırırlar. Odur ki, hər hansı professorla bir təzyiqli cəhdi elə bir səs-küyə səbəb ola bilər ki... Məhəndislik kontekstindən yanaşanda, Olinin yarım saatlıq məsafədə olan MIT-i də yada düşür.

vasitəsilə dünyanın müxtəlif universitetləri Olinlə birlikdə hansısa ideyaya həmmüəlliflik edə bilərlər. Mərkəzdə təbi ki, ali məktəbin transformasiyası prosesi durur. İndiyədək Olinin dünyanı 800-ə yaxın ali məktəbinin nümayəndələri olub. Olin 4 illik bakalavr kollecidir. Tədris planı "Olin üçbucağı"na əsaslanır. Planın ucunda mühəndislik durur. Digər iki küncdə isə sahibkarlıq və azad sənətlər. Sonuncu blok kurslar həm "təmiş" (sırf humanitar istiqamət) ola bilər, həm də qarışıq. Qarışıq halda humanitar və texniki fənlər birlikdə keçilir. Məsələn, kursun adı belədir: "Palçıqdan köynəyə". Tələbələr geyim sənayesini müzakirə edirlər – satışdan tutmuş sosial, iqtisadi və ekoloji aspektlərə qədər nə varsa. Kursların bəzilərinə digər ali məktəblərdə də keçmək olar, bunun üçün xüsusi anlaşmalar

və plastmasla. Burada çoxlu sayda tələbənin cəlb olunduğu tələbə klublarının intensiv işi gedir. Bu gün sürdüyümüz son model avtomobillər, seyr etdiyimiz fantastik görüntülü televizorlar, həтта yar-

Vicdan Məcəlləsi mövcuddur. Məcəllə 18 hissədən ibarətdir. Onların hər birinin sonunda tələbələrin imzaları var. Bu qaydalar kollecin daxili həyatını tənzimləyir. Ətraf alətlər, kitablar və bahalı texnologiyalarla doludur. Heç kim heç nə-

yi oğurlamayacaq. Kabinetlər və laboratoriyaların qapıları açıqdır. Kim nəyi götürdüysə, qayıtarıb yerinə qoyacaq. Həтта zarafat edirlər ki, kimsə kitabını unudub pəncərə sürahisində qoyub gedər və 5 ildən sonra geri dönersə, onu elə həmin yerdə də tapa bilər. Uzağı kimsə kitabın üzərindən tozu siləcək. Bu qaydalar ali məktəb daxilində komanda ruhu və təhlükəsizlik amilinin ən yüksək səviyyədə olduğunu göstərir.

Bir dəfə qruplardan biri "Products and Markets" kursu çərçivəsində "[Redacted]" sosial layihə həyata keçirib. İdeya çox sadədir: ortaya yeşik qoyulur və hər kəsdən xahiş olunur ki, ürəyində hansı siri varsa, bir parça kağıza yazıb həmin qutuya atsın. İdeyanın məzi bilirsiniz nədir? Olin Kollecinə etik dəyərlərin nümayişi. Hər kəs öz siri kağız parçasına yazıb və qutuya atıb. O kağızları açıb oxumaq olar, ancaq heç kim bunu etməz.

Bizim nəsil "Leopoldun sərgüzeştələri", yaxud "Gözlə, sənə göstərəm" tipli cizgi filmləri ilə böyüyüb. Qərb dünyası isə tutaq ki, "Tom və Cerri" ilə. İndi biz "Hulk", yaxud "Hörümçək adam" kimi filmlərə, "Kungfu Panda" kimi cizgi filmlərinə baxarkən, qeyri-adi, inanılmaz səhnlərə görə: qəhrəman 100 mərtəbəli binadan tullanır və ona heç nə olmur. Dövrümüzün uşaqları üçün isə bu, qeyri-adi deyil. Körpələrin fantaziyası bəzi hallarda bizimkindən zəngin olur. "Ted talk"ın 2009-cu ildəki saylarından birində 6-8 yaşlı uşaqlardan hansı heyvanların daha hündürə tullanması barədə soruşduqda sayızsız-hesabsız cavablar alınıb və bu cavabların bir çoxuna uyğun gələn canlılar Yer planetində yaşamır. Bu onu göstərir ki, nəyisə kəşf etmək üçün qorxu və məhdudiyətləri kənara qoymaq lazımdır. Olin Kollecinə də tələbələrə məhəndislik bu öyrədirlər. Olin mühəndisliyinin qarşısında duran qorxuları neytrallaşdırır, ön plana yüksək, ixtiraçı mühəndislik çıxır, təxəyyülündə elə bir ideya görürsən ki, indiyədək mövcud olmayıb. Və başlayırsan onu həyata keçirməyə.

ADPU-da qazaxıstanlı professorla görüş keçirilib

Fevralın 11-də Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin (ADPU) rektoru, professor Cəfər Cəfərov Abay adına Qazaxıstan Milli Pedaqoji Universitetinin "Şərq dilləri və tərcümə" kafedrasının müdiri, professor Knyaz Mirzəyevlə görüşüb. Görüşdə ADPU-nun elm və innovasiyalar üzrə prorektoru, professor Aşof Zamanov, beynəlxalq əlaqələr üzrə prorektoru Nigar Abbaszadə, inzibati və iqtisadi işlər üzrə prorektoru Ümid Mehdiyev, Filologiya fakültəsinin dekan müavini, dosent Məhərrəm Hüseyinov iştirak ediblər.

Rektor Cəfər Cəfərov ADPU haqqında məlumat verərək bildirib ki, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin müvafiq Sərəncamı ilə Azərbaycan Müəllimlər İnstitutu ADPU-ya qoşulub. ADPU-nun bölgələrdə 5 filialı var. Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kolleci ADPU-nun nəzdində fəaliyyət göstərir. ADPU-da 18 minə yaxın tələbə təhsil alır. Universitet öz nüfuzunun artırılması, təh-

silin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, beynəlxalq əlaqələrinin genişləndirilməsi və xarici layihələrdə fəal iştirak etmək üçün məqsədyönlü fəaliyyət göstərir. Son illər Azərbaycanda müəllim peşəsinə maraq güclənib. Yüksək bilik səviyyələri ilə fərqlənən və müəllimlik peşəsini seçən gənclərin sayı xeyli artıb. Bu faktı dövlət başçısı cənab İlham Əliyev öz çıxışında xüsusi vurğulayıb. Universitet 2021-ci ildə 100 illik yubileyini qeyd edəcək. ADPU Qazaxıstan universitetləri, o cümlədən Abay adına Qazaxıstan Milli Pedaqoji Universiteti ilə əlaqələrini genişləndirmək niyyətindədir.

Professor Knyaz Mirzəyev görüşə görə ADPU-nun rəhbərliyinə təşəkkür edib, təmsil etdiyi universitetin professor-müəllim və tələbə heyəti, tədris prosesi, beynəlxalq əlaqələri barədə məlumat verib.

Görüşdə ikitərəfli əməkdaşlıq əlaqələri müzakirə edilib və bu əlaqələrin genişləndirilməsinin vacibliyi vurğulanıb.

UNEC ilə Atılım Universiteti arasında memorandum imzalanıb

Türkiyənin Atılım Universitetinin rektoru, professor Yıldırım Üçtuğ Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetində (UNEC) olub. UNEC-in tədris və təlim texnologiyaları üzrə prorektoru, dosent Anar Rəzayev, universitetin müvafiq struktur rəhbərləri və nümayəndələrinin iştirakı ilə keçirilən görüşdə hər iki ali məktəb arasında əməkdaşlıq imkanları müzakirə olub.

Görüşdə A.Rəzayev UNEC barədə ətraflı məlumat verərək, beynəlxalq əlaqələrin genişləndirilməsinin universitetin strateji hədəflərindən olduğunu qeyd edib. UNEC-in dünyanı aparıcı universitetləri ilə ikili diplom proqramları reallaşdırdığını və əməkdaşlıq etdiyini diqqətə çatdıran prorektor, bu istiqamətdə Türkiyə universitetləri ilə də əlaqələrin genişləndirilməsində maraqlı olduğunu bildirib. UNEC-in ölkədə Türkiyə türkcəsində təhsil verən yeganə ali təhsil müəssisəsi olduğunu vurğulayıb.

UNEC-in Quba Tədris, İdman və İstirahət Kompleksində təşkil olunan Qış məktəbində professor-müəllim heyətinə təlim keçmək məqsədilə Azərbaycana səfər etdiyini bil-

dirən professor Yıldırım Üçtuğ UNEC-də olmaqdan məmnunluğunu ifadə edib. Təlim zamanı universitetin professor-müəllim heyətinin yüksək pedaqoji potensialını müşahidə etdiyini vurğulayan rektor, UNEC-lə təcrübə mübadiləsinin hər iki universitet üçün faydalı olacağını bildirib. Rektor Atılım Universiteti barədə qısa məlumat verib. Bildirib ki, universitet fəaliyyət göstərdiyi qısa zaman ərzində "QS İnkişaf Etməkdə olan Avropa və Mərkəzi Asiya" regionu üzrə reyting cədvəlində, "Times Higher Education World University Ranking"lərdə əhəmiyyətli mövqelər tutub.

Sonra UNEC və Atılım Universiteti arasında əməkdaşlıq memorandumu imzalanıb. Memoranduma əsasən, hər iki universitet arasında müəllim-tələbə mübadiləsi, layihə və proqramların işlənilməsi, birgə elmi-tədqiqatların aparılması, beynəlxalq konfransların keçirilməsi və digər sahələrdə əməkdaşlıq nəzərdə tutulub.

Görüşdən sonra rektor Y.Üçtuğ UNEC-in tədris binası, maddi-texniki bazası, UNEC Ekstern mərkəzi, 24/7 kitabxanası ilə tanış olub.

"Mənim Şamaxım" adlı rəsm müsabiqəsi davam edir

Xətai Sənət Mərkəzinin Şamaxı rayonunun sakinləri olan uşaqlar, yeniyetmələr və gənclər arasında elan etdiyi "Mənim Şamaxım" adlı rəsm müsabiqəsi davam edir.

"Nəsimi ili" çərçivəsində təşkil edilən müsabiqə Mədəniyyət Nazirliyi, Azərbaycan Rəssamlar İttifaqı, Şamaxı Rayon İcra Hakimiyyətinin dəstəyi, İsmayilli Regional Mədəniyyət İdarəsi, Azərbaycan Dövlət Rəsm Qalereyası və Xətai Sənət Mərkəzinin birgə təşkilatçılığı ilə reallaşmışdır.

Müsabiqə dahi şairimiz Nəsimi irsinin təbliği, Şamaxı rayonunun sakinləri arasında incəsənətə marağın artırılması, rayonun mədəni həyatının tədbirlərlə zənginləşdirilməsi, əhalinin asudə vaxtının səmərəli təşkili, həmçinin vətənpərvərlik və doğma yurda məhəbbət hissinin aşılanması, milli adət-ənənələrin təbliği, uşaq və yeni-

yetmələrin estetik və bədii dünya-görüşünün formalaşdırılması, habelə istedadlı uşaq və gənclərin üzə çıxarılması məqsədi ilə keçirilir. Müsabiqəyə 29 yaşına qədər yeniyetmə və gənclər qatıla bilər.

Münsiflər heyəti tərəfindən öz duyğu və düşüncələri ilə işlənmiş, orijinal ideyası, ustalığı ilə seçilən müəlliflərin əsərlərinə üstünlük verəcək. Əl işlərinə kənar müdaxilənin (müəllimlərin, valideynlərin) olmaması və yeni yaradılmış əsərlərin təqdim olunması vacibdir. İki turdan ibarət olacaq müsabiqədə birinci turdan keçmiş əsərlər əvvəlcə Şamaxıda, sonra isə Bakıda keçiriləcək sərgilərdə nümayiş olunacaq. Əsərlərdə böyük Azərbaycan şairi İmadəddin Nəsiminin obrazının müxtəlif kompozisiyalarda təsviri, Şamaxıya məxsus sənət nümunələrinin təsvirləri yer almalıdır.

Aygün Əzizova

Salyan şəhər 2 nömrəli tam orta məktəbin Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimi

"Elm yalnız xoşniyyətli insanların əlində olanda fayda verir".

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI
TƏHSİL NAZİRLİYİ

"Müəllim olmaq böyük məsuliyyətdir"

Aynur Camalova 1996-cı ildə Şəmkir rayonunda anadan olub. 2018-ci ildə Gəncə Dövlət Universitetinin tarix fakültəsinə bitirib. Həmin il Müəllimlərin İş Qəbulu müsabiqəsində iştirak edərək 50 bal toplayıb. Hazırda İmişli rayonu Qaralar kənd N.Abişov adına tam orta məktəbdə tarix müəllimi işləyir.

Aynur Camalova: "Müasir şagird çoxlu oxumalı və öyrənməlidir"

- Aynur xanım, bu peşyaya necə gəlməyinizi barədə məlumat verməyinizi istəyirik.

- Məktəb illərində mən də başqa həmyaşıdlarım kimi yüksək xəyallar qururdum. Nəhayət, böyüdüm və peşə seçmək məqamına gəlib çatdım. Valideynlərimin istəyi məni həkim görmək idi. Amma, bilirsiniz, insanı məcbur olduğu deyil, sevdiyi sənəti ucaldır. Qarşımda iki seçim var idi. Ya xeyallarımın ardınca gedib müəllim olucaqdım, ya da valideynlərimin istəyi ilə həkim. Mən öz arzumu seçdim. Və müəllim olmaq üçün əlimdə gələni əsirgəmədim. 2013-cü ildə Şəmkir rayonunun Aşağı Seyfəli kənd tam orta məktəbini bitirərək Gəncə Dövlət Universitetinin tarix fakültəsinə daxil oldum. 2018-ci ildə ali məktəbi bitirib Müəllimlərin İş Qəbulu müsabiqəsində uğur qazandım. 50 bal toplayaraq hazırda çalışdığım və xeyallarımın gerçəkləşdiyi İmişli rayonunun Qaralar kənd tam orta məktəbinə tarix müəllimi təyin olundum.

- Pedaqoji fəaliyyətinizdə dərslərə hazır olma-yan şagirdlərin hansı orijinal "bəhanə" cavabları olub?

- Mənim bu səbəblərə görə öz qeyd dəftərim var. Bu dəftərimə şagirdlərin "bəhanə"lərini yazıram. Ən çox "bəhanə"lər - "mən yuxumu almamışam", "dərsi bütün gecə oxumuşam, amma yadımda qalmayıb", "dünən başım bərk ağrıyırdı", "bu günə dərsin olduğunu unutmuşam", "qonağımız gəlmişdi, o qədər çox gec getdilər ki..." və s. Çalışırım ki, bəhanələrə yer qalmasın.

- Deyirlər ki, hər bir müəllim öz fənnini ən yaxşı fənn hesab edir. Bəs sizin bu fikrə münasibətiniz necədir?

- Bəli, həqiqətən də, bu, belədir. Tarixi hadisələri öyrənmək, hadisələri təhlil etmək və oxuduğum tarixi əsərlərdən zövq almağım bu fənni mənə sevdirdi. Öncə söylədiyim kimi lap uşaq illərindən bu fənnə böyük sevgim olub. Amma başqa fənlərə marağım olsa da, o fənləri tarix qədər öyrənə bilməmişəm.

Bu peşə çox zəhmət tələb edən bir işdir. Artıq indi hiss edirəm ki, uşaqlarla işləmək mənə bu peşyaya böyük həvəs və sevgi yaradıb. XXI əsrin müəllimi olmaq isə, sözün əsl mənasında, böyük zəhmət və iradə tələb edir.

- Müəllimin iş günləri çox zəngin olur. Hər gün dərslər, digər məktəb işləri, valideynlərlə görüş, pedaqoji suallar, iclaslar və s. Bəs iş günündən sonra gərginliyi ən yaxşı nə azaldır?

- Bəlkə də, şagirdlərlə ünsiyyət, dərs prosesini mənəvi rahatlıq verir desəm, təvəzökarlıqdan

uzaq olar. Buna baxmayaraq, bir gənc müəllim kimi gərgin vaxtlarım çox olur. Gərginliyi aradan qaldırmaq üçün həzin musiqi və ən çox muğamları dinləməklə mənəvi rahatlıq tapıram. Bəzən də Nəriman Həsənzadənin şeirlərini oxuyuram. Yaşadığım evdə fiziki işlə məşğul olmağım da gərginlikləri azaldır.

- Müəllim olmaq sizin üçün nə deməkdir? Sizin özünüzmə nümunə hesab etdiyiniz müəllim olub?

- Müəllim olmaq böyük məsuliyyətdir. Bu, ən əhəmiyyətli və nəcib peşələrdən biridir. Düşünürəm ki, müəllim yalnız effektiv təhsil və təlim modelini həyata keçirən deyil, o, eyni zamanda uşaqları sevən, onların şəxsiyyətinə hörmətlə yanaşan, daim inkişaf edən və ruhen zəngin bir insandır. Mən həm məktəb, həm də tələbəlik illərində gözəl müəllimlərdən dərs və təbiyə almışam. Mənim isə ən sevdimli müəllimim orta məktəbdə Azərbaycan dili və ədəbiyyat müəllimim Tərhan Məcidova olub.

- Sizin peşə ustalığı ilə bağlı sirləriniz varmı?

- Mənim bir yolum var, o da, vicdanla işləməkdir. Açıqı deyim ki, mənə təbiət tərəfindən hansısa qeyri-adi bir istedad verilməyib. Həm şagird olanda, həm də tələbəlik illərində elə müəllimlərim olub ki, dərsə gəlib və onu asanlıqla yola verib. Mən isə belə düşünə bilmirəm. Axı bu məktəbdə çalışmaq üçün MİQ-dən və müsahibədən keçmişəm. Məni müəllim vəzifəsinə təyin ediblər. Bütün bu ümudləri doğrultmaq üçün indi mənə yorulmadan çox çalışmaq lazımdır.

- Sizin fikrinizcə müasir şagirdin siması necə olmalıdır?

- Fikrimcə, müasir şagird məktəbdən sonrakı həyatını necə qurmaq və ya bununla bağlı seçim etmək üçün çoxlu oxumalı və öyrənməlidir. İndi texnologiyamız sürətli inkişafı gələcək üçün

bir çox yeni sahələr, peşələr yaradır və yarada- caq. Bu gün aktual olan peşələrə yaxın gələcəkdə ola bilsin ehtiyac belə qalmasın. Onlar isteklərini, qabiliyyətlərini və imkanlarını nəzərə alaraq seçim etməlidirlər. Günüməzün şagirdi özünü başa düşməli, ona nə lazım olduğunu dərk edərək öz gələcək yolunu özü seçməlidir. Bu yol isə öncə söylədiyim kimi, oxumaqdan və öyrənməkdən keçir.

- Məktəbdə sizin yaşınız qədər çalışan, yetərincə təcrübəsi olan müəllimlərlə yeni gəlmiş gənc müəllimlər arasında münasibətlər necədir?

- Onlarla ən xoş və isti münasibətlərim var. Hamı şad ki, nəsillər dəyişir və təcrübəli müəllimləri əvəz edəcək gənclər də var. Biz onlara məsləhət üçün və yaranmış suallara görə müəllimlər edirik. Tez-tez özümüzdən dərs- lərə bağlı yeni ideyalarımızdan danışırıq. Elə anımda bunun xoş nəticəsini görürük. Deməli, bizi çox xoşluqla qarşılayırlar və hiss edirik ki, onlar da bizə çox ehtiram və hörmətlə yanaşı- lar. Təcrübə və biliklərini bizimlə bölüşməkdən çox məmnun qalırlar. Axı biz onların davamçı- larıyıq.

- Siz dərslərdə səs salan, dərsə mane olan şagirdləri necə "cəzalandırırsınız"?

- Belə şagirdlərlə söhbət ən çox iki variant- da başa çatır:

1. Çalışırım başa salım ki, dərsdə özünü belə aparıb başqalarına mane olmaq müəllimə və şagird yoldaşlara hörmətsizlikdir. Bundan sonra o, geri çəkilib.

2. O, başa düşür ki, onun bu hərəkəti yersiz ol- duğuna görə şagirdlərin gülüş mənbəyinə çevrilib. Bununla da o, səhvini başa düşür. Sonralar bu hərəkətlərə yol vermir.

Vilayət ƏLİYEV,
İmişli Rayon Təhsil Şöbəsinin
ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

"Ədəbiyyat biliciləri"

Şəki şəhər 12 nömrəli tam orta məktəbdə "Ədəbiyyat biliciləri" müsabiqəsinin rayon mərhələsi keçirilib. Müsabiqədə rayonun ümumi təhsil məktəblərinin VIII-XI siniflərindən 150-dən çox şagird iştirak edib.

Şagirdlər 3 saat ərzində onlara təqdim olunmuş 12 sualı yazılı şəkildə cavablandırdılar.

Rayon mərhələsinin qalibi seçilmiş şəxslər respublika turuna vəsiqə qazanacaqlar.

Müsabiqənin keçirilməsində məqsəd şagirdlərin Azərbaycan və dünya ədəbiyyatının görkəmli nümayəndələrinin yaradıcılıqları haq-

qında məlumatlılıq səviyyəsini, ədəbiyyat nümunələrinin məktəblilər tərəfindən mütaliə olunması vəziyyətini öyrənmək və mütaliə sahəsində xüsusi fəallığı ilə fərqlənən şagirdləri aşkara çıxarıb qiymətləndirməkdən ibarətdir.

Qeyd edək ki, müsabiqə məktəb, rayon və respublika olmaqla 3 mərhələdə keçirilir. Müsabiqənin məktəb mərhələsi noyabr-dekabr aylarında yekunlaşdırılıb, yekun tur isə mart-aprel aylarında keçiriləcək.

Mahal MƏMMƏDOV,
Şəki Şəhər Təhsil Şöbəsinin
ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

"Narkomaniya ümumbəşəri bələdir"

Saatlı rayon Mircəlalkənd tam orta məktəbində "Narkomaniya ümumbəşəri bələdir" mövzusunda maarifləndirmə tədbiri keçirilib.

Tədbirdə rayon icra hakimiyyətinin, təhsil şöbəsinin nümayəndələri, məktəbin şagird və müəllim kollektivi iştirak edib. Tədbirdə çıxış edən RPŞ-nin rəis müavini, polis polkovnik-leytenantı Anar Əliyev bu gün bəşəriyyətin sağlam həyat tərzini pozan və onun ən ağırlı problemlərindən biri olan, cəmiyyətin ciddi bələsinə, xalqın, millətin təhlükə mənbəyinə çevrilən narkomaniya və onun gətirdiyi saysız-hesabsız bələlardan söz açıb.

Çıxış edənlər narkomaniyanın

tək ölkəmiz üçün deyil, bütün dünya üçün təhlükə mənbəyi olduğunu və narkomaniyaya qarşı ölkəmizdə aparılan mübarizədən, qəbul olunan dövlət programından danışaraq son illərdə bu istiqamətdə həyata keçirilən genişmiqyaslı maarifləndirici tədbirlərin əhəmiyyətindən bəhs ediblər.

Sonra narkotik maddələrin zərər- lərindən bəhs edən videoçarx nümayiş olunub.

Sonda iştirakçıların sualları cavablandırılıb.

Xalid NƏCİYEV,
Saatlı Rayon Təhsil Şöbəsinin
ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

Üç fənn üzrə bilik yarışması

Gəncə şəhəri Mir Cəlal Paşayev adına 39 nömrəli tam orta məktəbdə "Təhsildə inkişaf və innovasiyalar" üzrə 2-ci qrant müsabiqəsinin "Yuxarı sinif şagirdlərinin kimya, biologiya və fizika fənlərinə olan maraqlarının artırılması məqsədi ilə ümumşəhər bilik yarışmasının təşkili" layihəsi həyata keçirilib.

Layihənin keçirilməsində məqsəd Gəncə şəhərində fəaliyyət göstərən 46 tam orta məktəbin yuxarı sinif şagirdlərinin kimya, biologiya və fizika fənlərinə olan maraqlarını artırmaqla, onların gə-

ləcəkdə bu sahələr üzrə təhsilləri- ni davam etdirmək üçün müvafiq ixtisas seçmələrinə şərait yaratmaq və dəstək olmaqdır.

Bilik yarışması 3 mərhələdə keçirilib. Yarışmanın mərhələləri artıq başa çatıb. Bilik yarışmasında 16 nömrəli tam orta məktəb 1-ci, 27 nömrəli fizika-riyaziyyat və informatika təmayüllü məktəb-lisey 2-ci və 39 nömrəli tam orta məktəb 3-cü yerlərə layiq görülüb.

Raminə MƏMMƏDOVA,
Gəncə Şəhər Təhsil İdarəsinin
ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

Virtual ring

Qax şəhər 4 nömrəli tam orta məktəbdə fəaliyyət göstərən "Kiçik Akademiya"nın xətti ilə informatika fənni üzrə "Virtual ring" adlı debat keçirilib. Debat VI - VII sinif şagirdləri arasında təşkil olunub. Tədbirin keçirilməsində məqsəd şagirdlərinin onlayn kitabxana ilə adi kitabxananın faydalı və zərərli tə- rəflərini müqayisə etmək olub. Eyni

zamanda şagirdlərin məntiqi biliklə- ri yoxlanılıb, sual-cavab aparılıb, maraqlı videomateriallar nümayiş et- dirilib. Tədbirin sonunda fəal şa- girdlər məktəb rəhbərliyi tərəfindən sertifikatlarla təltif olunub.

Günay MAHMUDOVA,
Qax Rayon Təhsil Şöbəsinin
ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə məsul şəxsi

Məktəbli ixtiraçılar

“Sabahn alimləri” müsabiqəsinin iddialı qalibləri

← Əvvəlki səh.1

Ruhiyə DAŞSALAHLI

Bu iştirak sadəcə qalib olmaq deyil, həm də Amerikada Azərbaycanı təmsil etmək haqqı qazanmaqdır. Göründüyü kimi, müsabiqənin qazandırıldığı etimad çox böyükdür. Azərbaycanı Amerikada öz ixtirası ilə təmsil etmək haqqı isə həmin ölkədə müxtəlif sahələrdə ixtisaslaşan görkəmli alimlərlə ünsiyyətdə olmaq, Nobel mükafatı laureatları ilə tanışlıq imkanındır. Hiss olunur ki, bu imkanın həyəcanı artıq birincilik qazanan, döşünə qızıl medal taxan məktəblilərə sevincini tam yaşamağa imkan vermir. Çünki birincilik medalından sonra Amerika xəyalını gerçəkləşdirmək gəlir.

Xatırladaq ki, ən yaxşı layihələrin qalibləri Amerika Birləşmiş Ştatlarında hər il dünyanın 75 ölkəsindən 1800-dən çox şagirdin qatıldığı Intel ISEF - Beynəlxalq Elm və Mühəndislik Sərgisində iştirak edirlər. Bu günədək qaliblər sırasından seçilən 41 ən yaxşı layihənin müəllifləri 1 dəfə bu müsabiqənin əsas mükafatlarından birini, 5 dəfə isə xüsusi mükafatları, o cümlədən, Beynəlxalq Təbiiqə Geofizika Cəmiyyətinin, YUNESKO-nun nəzdində Ukrayna Milli Mərkəzi-Kiçik Elmi Akademiyasının, Qəterin Tədqiqatlar və İşləmələr Fondunun, Orakl Akademiyasının mükafatlarını alıblar.

Bu dəfə də, yəni may ayında Arizona ştatının Finiks şəhərində keçiriləcək sərgidə də Azərbaycan təmsil ediləcək. Nəhayət, dünən bütün mükafatçılar elan olunduqdan sonra ölkəmizi təmsil edəcək 6 layihə üzrə 8 şagirdin adı açıqlandı. Siyahıda mühəndislik istiqaməti üzrə Bakı şəhəri 283 nömrəli tam orta məktəbi və Bakı şəhəri akademik Zərifə Əliyeva adına liseyi təmsil edən Reyhan Camalova və Zəhra Qasımzadə, kompüter elmləri istiqaməti üzrə Bakı şəhəri akademik Zərifə Əliyeva adına liseydən Ruslan Bayramov, riyaziyyat istiqaməti üzrə Bakı Avropa liseyi və Bakı Avropa məktəbindən Rüstəm Abdullayev və Zamin Hüseynli, biologiya istiqaməti üzrə Bakı şəhəri 177 nömrəli tam orta məktəbin və Bakı şəhəri akademik Zərifə Əliyeva adına liseyin şagirdləri Vaqif Məmmədov və Seyidcan Nurullayeva, fizika və astronomiya istiqaməti üzrə Bakı şəhəri 6 nömrəli tam orta məktəbi təmsil edən Nigar Baxşəliyevanın adı var.

Qızıl medalı “Sabahn alimləri”

Riyaziyyat istiqaməti üzrə Rüstəm Abdullayev və Zamin Hüseynli riyazi teoremlərin isbatını daha asanlaşdıraraq və sürətləndirən kompüter proqramları təklif edirlər. Bu proqramı gələcəkdə digər fənlərlə də əlaqələndirib yeni isbat alqoritmləri əlavə etməyi düşünürlər. Rüstəm deyir ki, Amerikaya gedəcəkləri üçün çox həyəcanlıdırlar: “Layihəmizin layiqli bir iş olduğuna inanırıdım. Təbii ki, Amerikaya getməyin xəyalını da qurmağa başlamışdıq. Ancaq bu qədər əmin deyildik və siyahıda adımız çıxana qədər çox böyük həyəcan keçirdik”.

Zamin Amerika səfərinə ideyalarını dünyaya çatdırmaq üçün bir vasitə kimi baxır: “Layihəmizi, fikirlərimi yaşadırmaq, daha ağıllı insanlara çatdıracağam. Yeni dostlar, tanışlıqlar qazanacağam. Bu, öz üzərimdə işləməyim, inkişaf etməyim üçün böyük qazanc olacaq”.

283 nömrəli məktəbin X sinif şagirdi Reyhan Camalova və Bakı şəhəri akademik Zərifə Əliyeva adına liseyin şagirdi Zəhra Qasımzadənin adını “Sabahn alimləri” cərgəsində eşitmək heç təəccüblü deyil. Yağış suyundan enerji istehsal edən ixtiraçılar yağış suyundan potensial enerji kimi istifadə etməyin yolunu tapıblar. Nəticədə yağış suyundan enerji istehsal edən Reynerci (Rainergy) qurğusunu yaradıblar. Bu layihə yağışlı ölkələrin ucqar bölgələrində yaşayan insanların enerjiyə əlçatanlığını artırır. Layihə ilə öz adlarını

nəinki Azərbaycanda, bütün dünyada tanıtıran ölkə məktəbliləri bu son uğuruna da biganə yanaşmır, əksinə, daha çox sevinirlər. Xatırladaq ki, “Sabahn alimləri” müsabiqəsində xüsusi təqdimatla çıxış edən məktəblilərimiz bu yarışda da fərqlənməyi bacarıblar. “Sabahn alimləri”ndə ilk dəfə iştirak etdik. Bu müsabiqə bizim üçün tamamilə fərqli arena idi. Çünki indiyədək layihəmizi daha çox biznes yönümlü yarışmalarda təqdim etmişik. Bu dəfə isə elmi yönümlü bir yarış qatıldığımız və bu, bizim üçün tamamilə fərqli təcrübə idi”, - deyən R.Camalova eyni səviyyəli, düşüncəli, dünyagörüşlü uşaqlarla tanışlıq və dostluq qurmalarının bu müsabiqənin onlar üçün yaratdığı çox böyük qazanc olduğu qənaətinə gəlir: “Münsiflər heyətinin layihə ilə bağlı verdiyi məsləhətlər isə gələcəkdə layihəmizi inkişaf etdirməkdə, o cümlədən başqa layihələr işləyərkən işimizə yarayaçaq. Məncə, bu, çox önəmli faktordur”.

Qələbələrinə sevinmələrinin isə çox səbəbi var: “Doğrudur, layihəmizin uğurları çoxdur. “Global Sahibkarlıq Sammiti 2017”-də böyük marağa səbəb olub. Ancaq bizə xoşdur ki, bu layihə ilə “Sabahn alimləri” müsabiqəsində də qalib olduq. Adımız açıqlandıqdan az qala üreyimiz yerindən çıxacaqdı. Vətənimizin diqqətini hiss etmək bizim üçün daha böyük sevinc idi. Təbii ki, ona görə də sevinirik ki, doğ-

ha böyük imkanlar açılmasına gətirib çıxarırsın”.

Azərbaycan gənclərinin təhsil və elm sahəsində inkişafına yönələn dövlət proqramlarını xatırladan nazir müavini “Azərbaycan Respublikasında təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyası”na uyğun olaraq, gənclərin potensialının inkişaf etdirilməsinin əsas strateji hədəflərdən biri olduğu qənaətinə gəlir: “Əminəm ki, dövlətin həyata keçirdiyi bu işlərin nəticəsi olaraq gənclərimiz onlara göstərilən etimadı doğrultmağa çalışacaqlar”.

Məktəblilərin həyatının ən önəmli müsabiqələrindən biri

Müsabiqənin keçirildiyi ilk illərdən təşkilatı dəstəyini əsirgəməyən Gənclər və İdman Nazirliyi bu ənənəni davam etdirmək niyyətindədir. “Sabahn alimləri”nin uğurları artdıqca, dəstək verənlərin ümidləri də artır. Gənclər və idman nazirinin müavini Fərhad Hacıyev əminliklə hesab edir ki, “Sabahn alimləri” müsabiqəsi iştirakçı məktəblilərin həyatının ən önəmli müsabiqələrindən biridir. Nazir müavini təmsil etdiyi qurumun bu müsabiqə iştirakçılarının daim yanında olduğunu bildirərək istəklərini və arzularını reallaşdırmaq üçün lazım olan dəstəyi göstərməyə hazır olduqlarını deyir.

“Təşəbbüskar, yaradıcı-innovativ olmaq, fərqlənmək, seçilmək, komanda işində uğur qazanmağa çalışmaq, fikirlərini paylaşmağı, başqalarının fikrini qəbul etməyi bacarmaq kimi keyfiyyətləri özündə formalaşdırmaq müasir çağırışlardır. Müsabiqədə nailiyyətiniz sizin bu çağırışlara cavab verdiyinizin göstəricisidir”.

ma Azərbaycanımızı “Intel ISEF”-də təmsil etmək bizə nəsib oldu. Amerikada da uğurlu nəticələrimiz olacağına inanırıq”.

Amerikaya qədər isə onlar layihələrinin təkmilləşdirməyi düşünürlər: “Prototip üzərində işləyəcəyik. Slayd, çıxışımız üzərində işləyəcək, daha mükəmməl olmasına çalışacağıq”.

Müsabiqənin finalındasınızsa...

“Bu müsabiqənin finalındasınızsa, deməli, layihələriniz orijinallığı, özünəməxsusluğu, yaradıcılığı ilə seçilir”, - deyərək təhsil nazirinin müavini Məhəbbət Vəliyeva isə balaca ixtiraçıların ondan gözlədiyi xoş sözü söyləməyə çalışmırdı, iki gün əvvəl stendlərdə gördüyü ixtiralara real qiymət verirdi: “İnanıram ki, bu iştirak sizin üçün xoş bir xatirə kimi qalmayacaq, həm də elmə olan marağınızı inkişaf etdirəcək, sabahn alimləri sırasında olacaqsınız!”

M.Vəliyevanın fikrincə, “Sabahn alimləri”ndən biri olmaq həm də ölkə məktəblilərinin müasir dünyanın əsas çağırışlarından xəbərdar olması deməkdir: “Təşəbbüskar, yaradıcı-innovativ olmaq, fərqlənmək, seçilmək, komanda işində uğur qazanmağa çalışmaq, fikirlərini paylaşmağı, başqalarının fikrini qəbul etməyi bacarmaq kimi keyfiyyətləri özündə formalaşdırmaq müasir çağırışlardır. Müsabiqədə nailiyyətiniz sizin bu çağırışlara cavab verdiyinizin göstəricisidir”.

Təhsil nazirinin müavini gənclərin potensialından düzgün istifadə edilməsi və onun düzgün istiqamətləndirilməsinin Azərbaycan dövlətinin prioritet istiqamətlərindən biri olduğunu da dedi: “Azərbaycan gənclərinin tədqiqatçılıq bacarığının, elmə marağının artırılması, xarici dilləri öyrənməsi üçün imkanlar genişləndirilib. Bacarıqların inkişaf etdirilməsi müasir dünyanın tələblərindən biridir. Təhsil sahəsində aparılan islahatlar, tətbiq olunan kurikulumlar yeni düşüncəli, geniş dünyagörüşlü gənclərin hazırlanmasına yönəldilib. Ona görə də şagirdlərdə düzgün qərar vermək, tədqiqat aparmaq kimi bacarıqların formalaşdırılması əsas məqsəd kimi qarşıya qoyulub. Bu məqsədə nail olmaq üçün bugünkü imkanlardan maksimum yararlanmağımız gələcək üçün qarşımızda da-

Elmlə ən istedadlılar məşğul ola bilərlər

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının vitse-prezidenti Dilqəm Tağıyev hesab edir ki, “Sabahn alimləri” şagirdlərin elmi inkişafında ən uğurlu layihələrdən biridir. O, 2017-ci ildən bu yana ölkə məktəblilərinin beynəlxalq bilik və elm yarışlarında qazandıqları uğurlara diqqət çəkərək deyir: “Elm və təhsil qoşa qanaddır. Elmi seçən şagirdlərə biz çox böyük ümidlər bəsləyirik. Müasir dövr çox fərqlənir. Bu dövrdə elm çox sürətlə inkişaf edir. Elmlə məşğul olmaq asan məsələ deyil. Ona görə də hər kəs elmlə məşğul ola bilmir. Elmlə ən istedadlılar, yüksək intellektli insanlar məşğul ola bilərlər”. Bunlar nəzərə alınaraq bu müsabiqənin iştirakçıları arasında Azərbaycanın adını elm sahəsində yüksəldəcək alimlər yetişəcəyinə ümid edilir.

“Müasir texnologiyaların istifadəçisi deyil, yaradıcısına çevrilin”

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Elmin İnkişafı Fondunun icraçı direktoru Elçin Babayev hesab edir ki, IV sənaye inqilabı dövründə yaşadığımızdan, dövrün tələbləri ilə ayaqlaşmaq üçün istedadlı alimlərə, yenilikçi kadrlara ehtiyac var. “Sabahn alimləri” məhz bu tələblərə hazırlığın tərkib hissəsidir. Müsabiqə iştirakçılarına “Müasir texnologiyaların istifadəçisi deyil, yaradıcısına çevriləsiniz”, - deməklə şagirdlərin boynuna böyük məsuliyyət qoydu: “Hələlik isə bu və bu kimi müsabiqələrdə fəallıq göstərmək, uğurlar qazanmaq əsas hədəf olmalıdır. Müsabiqələrdə iştirak edib beynəlxalq əhəmiyyətli yarışlarda özünü və ölkəmizi tanıtdurmağımızı, əldə etdiyiniz nailiyyətlərə sevinib və bizi sevindirməyinizi arzulayıram”.

Göstərilən qayğı bundan sonra daha mütəşəkkil formada davam edəcək

Heydər Əliyev Mərkəzinin Heydər Əliyev irsinin tədqiqi və təbliği departamentinin direktoru Məhəbbət Mehdiyeva son 15 il ərzində Heydər Əliyev Fondunun

həyata keçirdiyi böyük layihələrə diqqət çəkir. “Yeniləşən Azərbaycana yeni məktəb”, “Təhsilə dəstək”, xüsusi qayğıya ehtiyacı olan gənclərə dəstək proqramları çərçivəsində Azərbaycanda 1 milyondan çox uşağa qayğı göstərilir. Göstərilən qayğı bundan sonra daha mütəşəkkil formada davam edəcək.

“Sabahn alimləri” müsabiqəsinin yeni dəstəkçiləri

7 ildir ki, iştirakçısı artmaqda olan “Sabahn alimləri” müsabiqəsinin ərəşəyə gətirdiyi məktəbli ixtiraçıların sayı ildən-ildə artır. Maraqlısı odur ki, ixtiraçı iştirakçıların sayı artdıqca, onların uğuruna sevinənlərin, onlara dəstək vermək istəyənlərin də sayı artır. Qalib məktəblilərin uğuruna sevinənlər müsabiqəyə dəstək verən qurumların sayında da özünü göstərir. Bu siyahıda adı ilk dəfə səslənən BP-nin ünsiyyət və sosial sərmayələr üzrə meneceri Tamam Bayatlı təmsil etdiyi şirkətin təhsilə verdiyi dəstəklə möhkəmləndiyini söyləyir. Onun sözlərinə görə, təhsilə dəstək BP şirkətinin sərəməyə qoyduğu sahələrdən biridir: “Məhz təhsilə dəstək bizə imkan verir ki, bu ölkədə uzun müddət fəaliyyət göstərərək bilək. İndi universitet tələbəsi olan oğlan və qızlar sabah BP-nin işçisi ola bilər. BP-nin Azərbaycanda tətbiq etdiyi texnologiyaları işlədən hər hansı mütəxəssis isə dünyada ən yaxşı mütəxəssis hesab olunur. Ona görə də BP təhsilə dəstəkdə maraqlıdır. Dünyanın ən qabaqcıl təcrübəsini Azərbaycana gətirməyə bundan sonra da davam edəcəyik”.

Tamam Bayatlı “Sabahn alimləri” müsabiqəsinin onların məmnuniyyətlə dəstək verdiyi müsabiqələrdən olduğunu bildirir: “Çünki aranızda BP-nin işçisi ola biləcək innovativ fikirlər, yeni texnologiyalarla işləyə bilən, qabaqcıl gənc ola bilər. Digər tərəfdən isə elə alim, ixtiraçı ola bilərsiniz ki, ixtiranız Azərbaycan iqtisadiyyatının sütunu hesab olunan neft və qaz sənayesində

tətbiq olunaraq bu sənayeni inkişaf etdirir. Biz də bir şirkət olaraq bu ixtiradan faydalana bilərik”.

Azərbaycan təhsilində keyfiyyət yüksəlişinə diqqət çəkən T.Bayatlı belə bir müqayisə aparıb: “Bir faktı qeyd edim ki, BP Azərbaycana gəldiyi ilk illərdə Azərbaycan ali məktəblilərinin məzunları arasında işçi götürə bilmirdi. Yerli universitetlərin məzunları dünya səviyyəsində olan texnologiyaları işlədə bilmirdilər. Ona görə də məcbur olub Avropada təhsil almış gəncləri işə götürürdük. Artıq vəziyyət dəyişib. Son bir neçə ildə işə götürülənlər əsasən Bakıdakı ali məktəblilərin – Bakı Ali Neft Məktəbinin, Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universitetinin, UNEC və başqa universitetlərin məzunlarıdır. Kifayət qədər gərgin və yüksək səviyyədə keçirilən müsabiqələrimizdə elə Avropa, Türkiyə universiteti məzunları ilə eyni səviyyədə nəticələr göstərir, hətta onlardan daha yüksək göstəricilərlə şirkətimizə işə girirlər. Əminəm ki, aranızdan məhz belə mütəxəssislər çıxacaq”.

Onlar nailiyyətlərini davam etdirirlər

Məlumat üçün qeyd edək ki, keçirildiyi 7 il ərzində “Sabahn alimləri” müsabiqəsində 1187 şagird iştirak edib. Həmin şagirdlər təhsildə müxtəlif uğurlara imza atmağa davam ediblər. Məsələn, ötən il ümumtəhsil məktəblərini qızıl və gümüş medalla bitirmiş məzunlardan 42 nəfəri son iki ildə keçirilmiş “Sabahn alimləri” müsabiqəsinin qalibləri və ya iştirakçıları olublar. Onlardan bir qismi yüksək nailiyyətlərlə ali təhsil müəssisələrində və xarici ölkələrin tanınmış universitetlərində təhsillərini davam etdirirlər. Bu da deməkdir ki, “Sabahn alimləri”nə qatılıb uğur qazananlar sadəcə ixtiraçılığa, elmi araşdırmalara həvəslə deyillər, həm də müvafiq elmi-nəzəri biliklərə yiyələnirlər.

DÖST modeli əsasında əməkdaşlıq

Təhsil Nazirliyi Asiya İnkişaf Bankının dəstəyi ilə Dövlət-Özəl Sektor Tərəfdaşlığı (DÖST) modeli əsasında iki ali təhsil müəssisəsində tələbə yataqxanalarının tikintisi layihəsi üzrə müvafiq qurumlarla əməkdaşlıq edir.

Layihənin hazırlıq mərhələsinə cavabdeh olan “KPMG Azərbaycan” şirkəti tərəfindən Təhsil, İqtisadiyyat nazirlikləri, Kiçik və

Orta Biznesin İnkişafı Agentliyi və digər aidiyyəti qurumların iştirakı ilə ilkin texniki iqtisadi əsaslandırmanın təqdimatı keçirilib.

Layihə Bakı Dövlət Universiteti və Azərbaycan Dövlət Neft və Sənaye Universiteti üçün DÖST modeli əsasında tələbə yataqxana obyektinin layihələndirilməsi, inşası, istismarı və idarəedilməsi konsepsiyasının hazırlanması məqsədinə xidmət edir.

İKT-dən istifadə üzrə təkmilləşdirmə təlimləri

Paytaxtın ümumi təhsil müəssisələrinin fənn və ibtidai sinif müəllimləri üçün İKT-dən istifadə üzrə təkmilləşdirmə təlimləri keçirilir.

“İKT savadlılığının artırılması”, “Təhsildə müasir strategiyalar və layihə metodikası” mövzularında təlimlərə İKT-dən istifadə bacarıqlarının yoxlanılması üzrə qiymətləndirmədə iştirak etmiş müəllimlər qatılıb.

Təhsildə İnnovativ Texnologiyalar Əlavə Təhsil Mərkəzi tərəfindən təlimlər həftədə üç dəfə keçirilir.

Təlimlərin sonunda müəllim-

lərin yekun qiymətləndirilməsi təşkil olunacaq.

Yekun qiymətləndirmənin nəticələrinə əsasən, fənn müəllimləri və ibtidai sinif müəllimlərinə sertifikatlar təqdim olunacaq.

Qeyd edək ki, təlimlərin keçirilməsində əsas məqsəd müəllimlərin İKT üzrə bilik və bacarıqlarını daha da təkmilləşdirmək, təhsilin bütün pillələrində İKT-dən daha səmərəli istifadə imkanlarını artırmaq, şagirdlərə İKT-dən düzgün istifadə vərdişləri aşılamaq üsullarını təlim iştirakçılarına ötürməkdən ibarətdir.

Avropa qızılını qazanan paytaxt məktəbliləri

Paytaxt məktəbliləri Avropa çempionatından qalibiyyətlə qayıdıblar.

Belə ki, Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin tabeliyindəki 147 nömrəli Texniki-humanitar liseyin X sinif şagirdi Tale Yaqubov karate üzrə 14-15 yaşlılar arasında Danimarkada keçirilən Avropa çempionatında bütün rəqibləri üzərində qələbə qazanaraq I yerə layiq görülüb. Yarışın nəticələrinə əsasən, qızıl medalla mükafatlandırılan T.Yaqubov bu qələbəsi ilə ikiqat Avropa çempionu adını qazanıb.

Yarışda qalib gələn digər idmançı isə 187 nömrəli tam orta məktəbin XI sinif şagirdi Əminəğa Quliyevdir. Ə.Quliyev 61 kiloqram çəki dərəcəsində 16-17 yaşlılar arasında karate idman növü üzrə bütün rəqibləri üzərində qələbə qazanaraq fəxri kürsünün ən yüksək pilləsinə qalxıb. Qalib məktəbli qızıl medalla təltif olunub.

Qeyd edək ki, çempionatda müxtəlif yaş dərəcələri üzrə 51 ölkədən 1092 idmançı mübarizə aparıb.

Boks üzrə açıq birincilik başa çatıb

Şağan Olimpiya İdman Kompleksində 2003-2004-cü il təvəllüdü boksçular arasında “Təhsil” Respublika İdman Mərkəzinin açıq birinciliyi keçirilib.

Birincilikdə Təhsil Nazirliyi sistemində fəaliyyət göstərən uşaq-gənclər idman-şahmat məktəblərindən, idman klublarından 25 komanda olmaqla 182 idmançı mübarizə aparıb.

14 çəki dərəcəsi üzrə keçirilən yarışlarda komanda hesabında I yerə “Təhsil” RİM-in I nömrəli Respublika İxtisaslaşdırılmış Olimpiya Ehtiyatları Uşaq-Gənclər İdman Məktəbinin, II yerə

“Təhsil” RİM-in Sumqayıt şəhər I nömrəli Uşaq-Gənclər İdman-Şahmat Məktəbinin, III yerə Astara rayon Uşaq-Gənclər İdman-Şahmat Məktəbinin komandaları layiq görülüb.

Qaliblər kubok, medal və diplomlarla təltif edilib.

Birinciliyin keçirilməsində məqsəd “Təhsil” Respublika İdman Mərkəzinin müvafiq yaş qrupu üzrə yığma komandasının formalaşdırılması, uşaq və yeniyetmələr arasında boks idman növünün təbliğ edilməsi, idmançılar arasında dostluq əlaqələrinin gücləndirilməsindən ibarət olub.

“Mükəmməl müəllim öyrənməyi sevir”

Günəl BAYRAMOVA,
Bakı Mühəndislik Universitetinin
ingilis dili müəllimi

Müəllim tələbənin gözü ilə

Tənqidi yanaşmanın özünüqiymətləndirmədə rolu olduğu hər birimizə məlumdur. İstənilən şəxs, kimliyindən və ya peşəsindən asılı olmayaraq, bu üsuldən faydalana bilər. Bu, biz müəllimlər üçün də çox yararlıdır. Özüümüzdə bir müəllim deyil, bir tələbə gözü ilə baxmaq maraqlı olardı.

20 ildən çoxdur ki, pedaqoq kimi fəaliyyət göstərən texniki Azül Terronezin bu metoddan istifadəsi maraqlıdır. Belə ki, o, 8 müxtəlif (özəl, dövlət və s.) orta məktəbdə, ümumilikdə 26.000 şagird arasında sorğu keçirib. Sorğuda təqdim olunan sual isə belədir: “Yaxşı müəllimi mükəmməl edən nədir?”. Verilən cavablardan bəzilərinə paylaşılan Terronez belə nəticəyə gəlir ki, özüümüzdə tələbənin gözü ilə baxmaq üçün sadəcə onu dinləmək kifayət edər. Cavablardan biri belədir: “Mükəmməl müəllim uşaq kimi düşündür, lakin böyük kimi davranır”. Pedaqoq izah edir ki, müəllimlər tələbəni öyrətməkdən əvvəl onun nəyi və necə öyrənmək istədiyini bilməlidir. Bizə məcburən öyrədilən biliklərin imtahan sonra unudulması buna misal ola bilər. Öyrətdiklərimiz tələbələrə və şagirdlərə iş və gündəlik həyatlarında lazım olan biliklər olmalıdır.

Digər bir cavab isə belədir: “Mükəmməl müəllim öyrənməyi sevir”. Çox dərin cavabdır, çünki hamının dilində əzbər olan bir cümlədə kiçik bir hərf dəyişikliyi insanı düşünməyə vadar edir. Öyrətməyi deyil, öyrənməyi sevir mükəmməl müəllim şagirdin düşüncəsinə görə. Çünki müəllim tələbəsinə ən böyük nümunədir. Onu öyrədən özünün də həvəslə yeni şeylər öyrəndiyini, nələrisə araşdırdığını, özünü təkmilləşdirdiyini görün tələbə, şübhəsiz ki, o müəllimin izi ilə gedəcək. Müəllimin əldə etdiyi nailiyyətlər tələbə üçün ən gözəl motivasiyadır zənnimcə.

“Mükəmməl müəllim mahını oxuya biləndir” deyə cavab verib şagirdlərdən biri pedaqoqun sualına. Olduqca maraqlı və qəribə səslənən bir düşüncədir. Bir müəllim yoldaşının çox gözəl səsi var. Bəzən ondan bizim üçün oxumağımızı belə xahiş edirik. O, dərslərində də bəzən tələbələr üçün oxuyur, həttə tələbələrə də ona qoşulub birlikdə oxuyurlar. Bu, onun dərslərini daha maraqlı edir və qeyd edim ki, həmin müəllim tələbələrə tərəfindən çox sevilir. Müəllimin sevən tələbə, şübhəsiz ki, onun fənnini də həvəslə öyrənir.

Bizə məlumdur ki, mahınlarmın ingilis dilinin mənimsənilməsində rolu böyükdür və dilin tədrisi me-

todikası ilə məşğul olan metodistlər də bunu təsdiqləyirlər. Musiqili bir mühitdə dil öyrətmək tələbələr tərəfindən də alqışlanan bir metoddur. Düşünürəm ki, bu üsul sadəcə dil öyrənilməsində deyil, digər fənlərin tədrisi zamanı da istifadə oluna bilər. Əgər müəllimin belə bir qabiliyyəti varsa, niyə də öz təcrübəsində istifadə etməsin? İbtidai sinif müəllimimizi bizə sevdirmə və bizim hələ də onu gülürüzlə xatırlamağımıza səbəb onun bizimlə yaşımıza uyğun dil ilə danışması, oyunlar oynaması, bizimlə birlikdə mahınlara oxuması deyildimi?

Özümüzdə müşahidə edərək bizə elmi biliklər öyrədən müəllimlərimizlə də özüümüzdə müqayisə və onların hansı xüsusiyyətlərini

velosiped sürməyin tarixi, onun bütün mühüm elementləri və velosipedin tarixi inkişafı haqqında bir araşdırma məqaləsi yazacaqsan. Və sonda, yekun imtahanına girəcəksən. Əgər imtahanı keçib “A” alsan, velosipedə minmə bələcəksən”. Beş yaşlı uşağın buna ancaq bir cavabı ola bilər: “Mən piyada gedəcəm”. Burada diqqət edilməli məqam odur ki, yalnız parta arxasında oturub dinləmək öyrənmənin yeganə vasitəsi olmamalıdır. Biz sadəcə öyrətməli deyil, həm də tələbənin öyrənmə biləcəsinə kömək etməli, ona təkan verməliyik.

Bir müəllim olaraq, düşünürəm ki, hansı fənni tədris etməyimizdən və onu hansı səviyyədə mənimsə-

“Mükəmməl müəllim öyrənməyi sevir”. Çox dərin cavabdır, çünki hamının dilində əzbər olan bir cümlədə kiçik bir hərf dəyişikliyi insanı düşünməyə vadar edir. Öyrətməyi deyil, öyrənməyi sevir mükəmməl müəllim şagirdin düşüncəsinə görə. Çünki müəllim tələbəsinə ən böyük nümunədir. Onu öyrədən özünün də həvəslə yeni şeylər öyrəndiyini, nələrisə araşdırdığını, özünü təkmilləşdirdiyini görün tələbə, şübhəsiz ki, o müəllimin izi ilə gedəcək.

daşımaq istədiyimizi analiz edə bilərəm. Bu müqayisəni bir zamanlar sevmədiyimiz, dərslərini öyrənmə bilmədiyimiz müəllimlərə də tətbiq edə bilərəm. Həmin müəllimləri niyə sevmədiyimizi araşdırarkən ortaya çıxan səbəblər bizə onlarda sevmədiyimiz xüsusiyyətlərin bəzə olub-olmamasını görməyimizdə kömək edər.

“Mükəmməl müəllim müəllim olmayandır”. Bu cavabın üzərində dayanmağa dəyər. Bir şagirdi bu cür düşünməyə nə vadar edə bilər? Əslində o, bizim ona yeni mövzunu izah edib getməyimizi istəmir. O istəyir ki, biz izahı onlarla birlikdə edək, təcrübə ilə göstərək. Terro-nez bu məqamda, beş yaşında iken anasının ona velosiped sürməyini necə öyrətdiyini xatırlayır: “Anam mənə velosipedə oturtdu və itələməyə başladı. Bir müddət mənə davam etdi və sonra sərbəst buraxdı. Mən velosiped sürməyi bu şəkildə öyrəndim - sürərək”. Daha sonra Azül, anasının bir sinifdə ona velosipedə minməyi öyrətdiyi təqdirdə nə olacağını təsvir etdi: “Oğlum, hər şeydən öncə, bir velosipedin bütün hissələrini öyrənməlisən. Pedallar və krank var, çarxı çevirmək yerinə, təcrübədə özü tətbiq etsin. Bəlkə bizə tələbələrə nəzərində qazanmışdır. Velosiped bu şəkildə çalışır. Bütün parçaları öyrənməyini, onları qeyd etməyini və sxemini çəkməyini istəyirəm. Ondan sonra,

diyimizdən, həmin fənnin dərinliklərində üzməkdən zövq aldığı müddətdən asılı olmayaraq, bir həqiqəti qəbul etməliyik ki, öyrətdiyimiz tələbə və ya şagird o fəndən hələ bizim gəlib çıxdığımız pillədə deyil və bildiyimiz mövzuları kitablarında, yaxud istifadə etdiyimiz mənbələrdə yazıldığı kimi mürəkkəb şəkildə yox, daha anlaşılan və sadə dildə çatdıracağımız dərslərini daha rahat və səmərəli edə bilərik.

Müəllim elm dünyası və tələbə arasında körpü rolunu oynayır. Körpü nə qədər möhkəm olarsa, tələbə də bir o qədər əmin addımlarla elmə yiyələnə bilər və onu anlamağa çalışsın. Bildiklərimizi əzbərdən deyil də, özü müəllimlərlə danışaraq, onlara daha çox öyrənməyə həvəs yaradır. Elmi anlayışlar onsuz da qəlizdir, bir də biz əzbər bildiyimiz təriflər və qaydalarla onu daha da qəliz etməyə çalışsın. Nəzəriyyə biz müəllimlər üçündür, istədiyimiz qədər yol qət edib araşdırma bilik, ancaq tələbə bu imkanlardan məhrum olmasın. Ona yol göstərək sadəcə, özü araşdırmağı öyrənsin. Nəzəriyyəni, qaydaları əzbərləmək yerinə, təcrübədə özü tətbiq etsin. Bəlkə bizə tələbələrə nəzərində qazanmışdır. Velosiped bu şəkildə çalışır. Bütün parçaları öyrənməyini, onları qeyd etməyini və sxemini çəkməyini istəyirəm. Ondan sonra,

Öyrənmə və öyrədən arasında “dağlar, dərələr” olmamalıdır. Elmi anlayışları gündəlik həyatdan, hətta şəxsi təcrübələrimizdən yararlanaraq misallar vasitəsilə tələbələrə aşılasaq, zənnimcə, daha məqsəduyğun olar. İstifadə etdiyimiz dil nə qədər anlaşılan və həqiqətə uyğun olsa, bir o qədər diqqət cəlb edər və öyrətdiklərimizin tələbələrə üçün daha aydın olmasına imkan yaradır.

Hər hansı bir mövzunu öyrənmək, yaxud araşdırarkən qarşıma çıxan mənbələrdən dili bizim üçün ən sadə və anlaşılan olanı seçib analiz edirik. Dili mürəkkəb olan elmi yazılar və nitqlər onları oxuyarkən, yaxud dinləyərkən bizə xoş gəlsə də, tez yoruluruq və bu səbəbdən onlardan tam faydalana bilmirik. Elm nə qədər qəliz və mürəkkəb olsa da, biz onu öyrənməyin asan yollarını axtarıq hər zaman. Demək ki, öyrətməyin də asan yolları mövcuddur və onu kəşf etmək biz müəllimlərin öhdəsinə düşür.

Hazırkı dövrdə bir çox inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələrin müəllimlərinin təkmilləşdirilməsi yönündə bir sıra addımlar atır, təhsilin millətə gələcəyində mühüm rol oynadığını və bunun üçün müəllimlərin məsuliyyətinin olduqca böyük olduğunu vurğulayır. Türkiyə İş Bankı 9 noyabr 2007-ci il tarixində Türkiyənin qurucusu Mustafa Kamal Atatürkün vəfatının ildönümünə həsr olunmuş reklam yayımlamışdır. Reklamda Atatürk və kiçik yaşlı bir uşağın dialoqu canlandırılır. Bir gül bağçasında tikan Atatürkün barmağına batır, uşaq bir tikanın necə Atatürkün ölinə bata biləcəyini soruşur. Atatürk “Batmazmı?” deyir. Uşağın Atatürkü “Sənənin əlin qanayırmı heç?” sualına Atatürk “Qanamazmı..” cavabını verir. Bu cavaba təəccüblənən uşaq “Amma sən Atatürk deyilsən?” deyir soruşur. Atatürk özü olduğunu deyir. Uşaq hələ də təəccüblü bir şəkildə “Amma” deyir, ancaq Atatürk onun sözünü kəsir:

“Sən indi mənə kim olduğunu düşünmə. Bu güllü yetişdirəcəksən, canın yanacaq, əlin qanayacaq, günəş səni tərledəcək. “Bu bağçada gül bitməz” deyənələr olacaq. “Gül elə yetişdiriləz, belə yetişdiriləz” deyənələr olacaq. Sən özünə bu sualı verəcəksən: “Mən buranı gül bağçası etmək istəyirəmmi? Mən burada dünyanın ən gözəl güllərini yetişdirmək istəyirəmmi?” Əgər çox istəyirsənsə, nə əlinə batan tikan, nə də söylənənlər vecinə olacaq. Kim olursan ol, tək istəyin bu bağçanın ətrini duymaq olacaq. Anladınmı?”. Uşağın “Anladım” cavabından sonra Atatürk “Aferin sənə! O zaman davam edək”, - deyir.

Türkiyədə müəllimlərin ekseriyəti Atatürkün izi ilə getməyi özlərinə borc bilirlər. Onun müəllimlərə necə dəyər verdiyini bu günümüzdə qədər gəlib çatan mənbələrdən görürük. “Müəllimlər! Cümhuriyyətin yeni nəslinin hörmətli müəllimlərini və pedaqoqlarını siz yetişdirəcəksiniz. Yeni nəsil sizin əsəriniz olacaq. Əsərin dəyəri sizin sənətkarlıq və fədakarlıq dərəcəsinə mütənəsib olacaq. Cümhuriyyət intellektual, elmi və fiziki cəhətdən güclü və etibarlı, yüksək xarakterli qoruyucu istəyir! Bu xüsusiyyətdə yeni nəslin yetişdirilməsi sizin əlinizdədir və müvəffəqiyyətiniz Cümhuriyyətin uğuru olacaqdır” (26.08.1924, Müəllimlər Birliyinin üzvlərinə).

Tələbələrimizin istənilən müddətdə bağdakı ən gözəl gül tək seçilməsi bizim əlimizdədir. Onların uğurunda olduğu qədər uğursuzluqlarında da payımız var. Çalışmaq ki, müvəffəqiyyətlərinin sayı daha çox olsun. Tələbələrə yalnız elmi bilik və bacarıqları aşılamaqla kifayətlənməyək. Onların həm də bir şəxsiyyət kimi, güclü özgüvəni olan savadlı kadr kimi yetişmələri üçün əlimizdən gələni edək.

YUNESKO-nun “Qlobal məqsədlər” dərsləri

**Yolu yarıya qədər getmək mənasızdır:
Minilliyin İnkişaf Məqsədlərindən
(MİM) Qlobal Məqsədlərə**

VI DƏRS

Fənn: Sosial araşdırmalar, vətəndaşlıq, coğrafiya

Təlim nəticələri:

- * Qlobal Məqsədlər haqqında təməl biliklərə malik olmaq.
- * Qlobal Məqsədlərin təsiri haqqında düşünmək.
- * Qlobal Məqsədlərlə Minilliyin İnkişaf Məqsədləri arasındakı əlaqəni müəyyən etmək.
- * Niyə Qlobal Məqsədlər Minilliyin İnkişaf Məqsədlərilə müqayisədə daha dayanıqlı olmağa yönəlmisdir.

Hazırlıq:

- * Dərs üçün Minilliyin İnkişaf Məqsədləri barəsində təsvirləri olmalıdır.
- * Dərsdən əvvəl şagirdlər “Qlobal məqsədlərə giriş” adlı animasiya filmi izləməlidir. www.globalgoals.org/worldslargestleson.
- * Şagirdlər filmi izləməyiblərsə, dərs planı qararkən, dərsin ikinci yarısında filmin izlənməsi üçün vaxt ayırmaq lazımdır.
- * Təlim tapşırıqları üçün əlavələri çap edin.

Ümumi vaxt - 60 dəq.

Yaş həddi: 11-14 yaş.

Təlim tapşırığı - 5 dəq.

“Pani” futbol klubu haqqında qısametrajlı filmi izləyin (müddəti-5:15):

* <https://vimeo.com/21871455>

* [youtube.com/watch?v=jU4oA3kkAWU](https://www.youtube.com/watch?v=jU4oA3kkAWU)

Bu film “Pani” futbol klubunun yaranması haqqındadır. Pani - Taylandda yerləşən kiçik adadır. Ada sakinlərinin ölkədə ən güclü futbol komandalardan birini necə yaratdıqları nümayiş etdirilir.

Şagirdlərdən cütlüklərə bölünməyi və aşağıdakıları müzakirə etməyi xahiş edin:

* Filmdə nədən bəhs edilir?

* Filmin qəhrəmanları nəyə nail oldular?

* Oğlanların xəyalını gerçəkləşdirən amillər hansılardır?

* Filmin əsas ideyası nədir?

Diferensiasiya və alternativ tapşırıqlar

İnternetə çıxışınız yoxdursa, Əlavə 1-də olan hekayədən istifadə edin.

Təlim tapşırığı - 10 dəq.

Əlavə 2-dən istifadə edin, Minilliyin 8 İnkişaf Məqsədini brilliant prinsipinə əsasən düzün.

Bu, MİM mövzularının çox əhəmiyyətindən əhəmiyyətliyi doğru briyant formasında yerləşdirilməsi deməkdir. Üstdə olan məqsəd çox əhəmiyyətli, ondan sonra əhəmiyyətinə görə orta, altıda isə, fikrinizə, ən az əhəmiyyətə malik məqsəd yerləşdirilir.

Bu cür düzülüş brilliant formasına bənzəyir.

Düzülüş variantları:

* Yerli səviyyədə

- * Respublika səviyyəsində
- * Qlobal səviyyədə
- * Əhəmiyyətli prinsipinə əsasən
- * Əldə edilmiş nəticələr prinsipinə əsasən

* Gələcək fəaliyyət prinsipinə əsasən. Burada düzgün və ya yanlış cavablar yoxdur. Məqsəd şagirdlərin ideyalarının öz aralarında müzakirəsidir.

MİM tapşırıqlarını yerinə yetirdikdən sonra zəyanıqlı inkişafın Qlobal Məqsədlərinin izahına keçin.

Diferensiasiya və alternativ tapşırıqlar

Alternativ olaraq şagirdlərə 3 məqsədi seçməyi təklif və ya 2 məqsədin çıxarılmasını xahiş edin. Yuxarı sinif və ya daha hazırlıqlı şagirdlər düzülüş prinsiplərinə əsaslanaraq tapşırığı bir neçə dəfə yerinə yetirə və düzülüş prinsipindən asılı olaraq fərqləri müzakirə edə bilərlər.

Təlim tapşırığı - 10 dəq.

İlkin ideyalarını qeyd etmək üçün Qlobal Məqsədlər mövzusunda assosiativ baza xəritəsi və ya hörümçək formasında diaqram qurmağı şagirdlərdən xahiş edin.

Qlobal məqsədlər və ya problemlərin həllinə yönəlmis biliklərinə orada qeyd etməyi şagirdlərdən xahiş edin.

Qlobal məqsədlər haqqında eşitdikdə şagirdlərin ağılına hansı şəkil, simvol və ya rəng gəldiyini və ya hər hansı bir konkret məqsəd (onunla bağlı problem) haqqında soruşun.

Şagirdlər öz ideyalarını xəritəyə əlavə etməlidirlər.

Diferensiasiya və alternativ tapşırıqlar

Əlavə olaraq “Bilirəm, bilmək istəyirəm, öyrəndim” cədvəlini qurmağı şagirdlərdən xahiş edə bilərsiniz. Şagirdlər üç sütunlu cədvəl çəkib, Qlobal Məqsədlər haqqında bildiklərini birinci sütunda, öyrənmək istədiklərini ikinci sütunda qeyd edirlər. Nəzərə alın ki, II sütunu bütün dərs boyu doldurmaq olar.

Dərsin sonunda Qlobal Məqsədlər haqqında yeni biliklərini cədvəlin III sütununda qeyd etməyi şagirdlərdən xahiş edin.

“Bilmək istəyirəm” sütununda qeyd olunmuş maraqlı ideyaları növbəti dərsin əsası kimi istifadə etmək olar.

Təlim tapşırığı - 20 dəq.

Qısa müsahibələr. Şagirdləri 6 nəfərlik qruplara bölün. Hər şagirdə “Əlavə 3”-ün sürətini verin. Şagirdlərə materialla tanış olmaq üçün 3 dəqiqə vaxt verin. Əmin olun ki, onlar materialın məzmununu anlaşırlar. Şagirdlər anlamadıqlarını sizdən soruşa bilər. Sonra qrup daxilində cütlüklər yaratmağı xahiş edin. Mövzuları bir-birinə qıscacaq şərh etmək üçün şagirdlərə əlavə 1 dəqiqə vaxt verin.

Daha sonra tərəf-müqabilini dəyişərək digər mövzuları dinləməyi şagirdlərə təklif edin. Əsas fikirləri və ideyaları qeyd etməyi xahiş edin. Qısa müsahibənin məqsədi bütün mövzuları dinləmək və əsas ideyaları asso-

siativ xəritədə qeyd etməkdir. Mümkündürsə, ilkin fikirlərdən fərqləndirmək məqsədilə qeydləri başqa rəngdə olan qələmlə aparmağı şagirdlərdən xahiş edin.

Diferensiasiya və alternativ tapşırıqlar

Şagirdlər həmçinin “Görmək istədiyimiz dünya” tapşırığından da istifadə edə bilərlər. Bu tapşırığı uşaq və gənclər üçün Qlobal Məqsədlərin şərhidir.

www.globalgoals.org/worldslargestleson.

Təlim tapşırığı - 5 dəq.

Qlobal Məqsədlərin mövzuya dair mümkün nəticələri barəsində düşünməyi şagirdlərə təklif və öz ideyalarını və fikirlərini xəritədə qeyd etməyi xahiş edin. Məqsədlərə əməl olunduğu halda, 5 il sonra baş verə biləcək barəsində düşünməyi xahiş edin.

Diferensiasiya və alternativ tapşırıqlar

Daha hazırlıqlı şagirdlərə 5, 10, 15 il sonrakı situasiya barədə düşünməyi təklif edin. Onlar necə fərqlənəcək? Tapşırığı genişləndirib “Qlobal Məqsədlərin müsbət nəticəsinə nə mane ola bilər?” sualları ətrafında düşünməyi şagirdlərə təklif etmək olar.

Təlim tapşırığı - 10 dəq.

Dərsin yekununda şagirdlərə “Əlavə 4”-dən 17 Qlobal məqsədi nümayiş etdirin. Şagirdlərə onları brilliant prinsipinə əsasən düzməyi xahiş edin. Nəticələr nə dərəcədə oxşardır?

Sualları müzakirə etməyi şagirdlərə təklif edin:

* Qlobal məqsədlər MİM-dən nə ilə fərqlənir?

* Dayanıqlı inkişaf nədir və nəyə görə Qlobal Məqsədlər MİM-dən daha dayanıqlıdır?

* Niyə Qlobal Məqsədlər MİM-dən daha uğurlu ola bilər?

* Dərsin əvvəlində nümayiş olunmuş hekayə və Qlobal Məqsədlər haqqında düşünməyi şagirdlərə təklif edin. Onlar arasında hansı əlaqə var?

* Nə üçün Qlobal Məqsədlərdə iştirak daha vacibdir?

* Şagirdlər “Qlobal Məqsədlər” Facebook sahifəsində assosiativ xəritələri paylaşa bilərlər.

Əlavə 1

“Pani” Futbol klubu. Pani Cənubi Taylandda dirəklər üstündə üzən kiçik bir kənddir. 1986-cı ildə bu kəndin oğlanları mövcud normalara qarşı çıxan və gələcək nəsilləri ruhlandırmaq addım atıblar. Pani hər tərəfdən su ilə əhatə olunduğu üçün idman növlərindən burada yalnız qayıqsürmə və baltıqutma inkişaf etmişdi.

Lakin oğlanlar futbol vurğunu idilər. Bir gün oğlanlar müstəqil futbol komandası yaratmağı qərara alır. Kəndin oğlanları çempion olmağı arzulayırlar. Kənd camaatı isə bu ideyanı sadələhvlük adlandırır, gülürdü. Panidə bu günə qədər belə bir şey olmamışdı, suda dirəklər üzərində yerləşən kənddə fut-

“Şagirdləri qazandıqları bilikləri xeyri məqsədlər naminə istifadəyə yönəltmək lazımdır. Çətin çağırışlardan qorxmayan yaradıcı insan başqaları ilə əməkdaşlıqda qlobal problemləri dərinlən anlayaraq dünyada görmək istədiyimiz dəyişikliklərin başında duracaq. Ən yüksəkdəki buluda tərəf gedin, ona çata bilməsəniz də yüksək dağın zirvəsində olacaqsınız”.

**Şeri İneson,
Yeni Zelandiya qızlar üçün
Sautlend orta məktəbinin müəllimi**

bol komandasının yaradılması mümkünsüz görünürdü. Oğlanlar anladılar ki, kənd camaatı həqiqəti deyir. Kənddə futbol oynamaq və məşq etmək mümkün deyildi, bu məsələnin həlli üçün yer də yox idi.

Oğlanlardan ibarət futbol komandası var idi, amma bu komandanın oynaması üçün futbol meydançası yox idi. Oğlanlar kəndi gözib taxtalar topladılar, bu taxtaları bir-birinə bağlayıb suda sal düzəldilər. Onlar meydançanı axşamlar dərsdən sonra hazırlayırdılar. Taxtdan yığılmış meydançanın nahamar və təhlükəli olmasına baxmayaraq, oğlanların şəxsi futbol meydançası var idi. Meydançanın bəzi yerlərində misnarlar görünürdü. Oğlanlar da, top da tez-tez suya düşürdü. Onlar sürüşkən nəm yerdə oynamaq məcburiyyətində idilər. Meydança kiçik olduğu üçün komanda texnikasını inkişaf etdirdi. Kəndin camaatı isə öz fikirlərindən dönmürdü, bu komandanın nahamar meydançada məşq etməklə çempion olacağına inanmırdı.

Bir gün oğlanlar materikdə keçiriləcək bir günlük futbol turnirinin elanını gördülər. Komanda bu turnirdə iştirak üçün səriştəli olduğundan əmin deyildi, lakin iştirak etmək qərarına gəldi. Oğlanlar bütün kəndin onların məşqlərini izlədiyindən bixəbər idi. Kənd camaatı səriştəli oyun nümayiş etdirir üçün komanda üzvlərinə futbol təchizatı aldı. Bəziləri isə oğlanları dəstəkləməq məqsədilə materikə gətdi.

Oyun başlayan kimi oğlanlar düşüncələrindən daha yaxşı oyun nümayiş etdirdiklərini anladılar. Onlar yarımfinala çıxdılar. Matç pis başladı, güclü yağış yağdı, onların butsları su ilə doldu. Rəqib komanda isə kifayət qədər istedadlı idi. Oyunun yarısına rəqib komanda artıq iki top vurmuşdu. Komanda özünə güvəni itirmişdi və nə edəcəyini bilmirdi.

Oyunun ikinci yarısında komanda üzvləri butslarını soyunmağı qərara aldı. Oğlanlar məşqlərdə də ayaqyalın oynayırdılar, məhz buna görə daha sürətli oynamağa başladılar. Tezliklə onlar hesabı bərabərləşdirdilər. Son dəqiqələrdə vurulan top rəqib komandaya qalibiyət gətirməsinə baxmayaraq, Pani kəndi öz komandası ilə fəxr edirdi. Tezliklə futbol Panidə ən məşhur hobbiyə çevrildi. Kənd camaatı komanda üçün yeni, hamar və böyük futbol meydançası inşa et-

di. “Pani” futbol klubu Cənubi Taylandda ən yaxşı futbol klubları sıyahısındadır. Bu komanda 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010-cu illərin gənclər çempionatının qalibidir.

Əlavə 2

MİM 1: Yoxsulluğun və aclığın aradan qaldırılması.

MİM 2: İbtidai təhsilin təmin edilməsi.

MİM 3: Qadın və kişi bərabərliyinin rəhbətləndirilməsi, qadınların hüquq və imkanlarının genişləndirilməsi.

MİM 4: Uşaq ölümünün azaldılması.

MİM 5: Analığın mühafizəsinin yüksəldilməsi.

MİM 6: QİÇS, malyariya və digər xəstəliklərlə mübarizə.

MİM 7: Ekoloji dayanıqlığın təmin edilməsi.

MİM 8: İnkişaf məqsədilə qlobal əməkdaşlığın formalaşdırılması. Məqsədlər yazılmış kartları kəsin, çox əhəmiyyətli olanları seçin, çox əhəmiyyətli olmayanları atın.

Əlavə 3

Dayanıqlı inkişafın qlobal məqsədləri

Mövzu 1: Yoxsulluq (Qlobal məqsəd 1 - Yoxsulluğa son; Qlobal məqsəd - 10 Qeyri-bərabərliyin azaldılması)

Mövzu 2: Fərdi sağlamlıq və rifah (Qlobal məqsəd 2 - Aclığa son; Qlobal məqsəd 3 - Sağlam həyat tərzi; Qlobal məqsəd 6 - Təmiz su və sanitariya)

Mövzu 3: Təhsil, bacarıqlar və iş (Qlobal məqsəd 4 - Keyfiyyətli təhsil; Qlobal məqsəd 8 - Layiqli iş və iqtisadi artım)

Mövzu 4: Ədalətli dünya (Qlobal məqsəd 5 - Gender bərabərliyi; Qlobal məqsəd 16 - Süll, ədalət və güclü institutlar)

Mövzu 5: Dayanıqlılıq (Qlobal məqsəd 7 - Ucuz və təmiz enerji; Qlobal məqsəd 9 - Sənayələşdirmə, innovasiya və infrastruktur; Qlobal məqsəd 11 - Davamlı inkişaf edən şəhərlər; Qlobal məqsəd 12 - Düşülmüş istehlak və istehsal)

Mövzu 6: Ətraf mühit (Qlobal məqsəd 13 - İqlim dəyişikliyi ilə mübarizə; Qlobal məqsəd 14 - Su altında həyat; Qlobal məqsəd 15 - Yer üzündə həyat)

Minilliyin İnkişaf Məqsədləri

Əlavə 2

1 Yoxsulluğun və aclığın aradan qaldırılması	2 İbtidai təhsilin təmin edilməsi	3 Qadın və kişi bərabərliyinin rəhbətləndirilməsi, qadınların hüquq və imkanlarının genişləndirilməsi	4 Uşaq ölümünün azaldılması
5 Analığın mühafizəsinin yüksəldilməsi	6 QİÇS, malyariya və digər xəstəliklərlə mübarizə	7 Ekoloji dayanıqlığın təmin edilməsi	8 İnkişaf məqsədilə qlobal əməkdaşlığın formalaşdırılması

QLOBAL MƏQSƏDLƏR

Əlavə 3

1 YOXSULLUĞA SON	2 ACLIĞA SON	3 SAĞLAMLIQ VƏ RİFAH	4 KEYFİYYƏTLİ TƏHSİL	5 GENDER BƏRABƏRLİYİ	6 TƏMİZ SU VƏ SANİTARIYA
7 UCUZ VƏ TƏMİZ ENERJİ	8 LAYIQLI İŞ VƏ İQTİSADI ARTIM	9 SƏNAYELƏŞDİRMƏ, İNNOVASIYA VƏ İNFRASTRUKTUR	10 QEYRİ BƏRABƏRLİYİN AZALDIRILMASI	11 DAVAMLİ İNKİŞAF EDƏN ŞƏHƏRLƏR	12 DÜŞÜNÜLMÜŞ İSTEHLAK VƏ İSTEHSAL
13 İQLİM DƏYİŞİKLİYİ İLƏ MÜBARİZƏ	14 SU ALTINDA HƏYAT	15 YER ÜZÜNDƏ HƏYAT	16 SÜLLİ, ƏDALƏT VƏ GÜCLÜ İNSTİTUTLAR	17 DAVAMLİ İNKİŞAF NAMİNƏ TƏRƏFƏDAŞLIQ	QLOBAL MƏQSƏDLƏR

Abşeron məktəbləri “Xarici dil aylığı”nda

“Açıq dərs”lər təcrübəni bölüşmək üçün səmərəli vasitədir

Yusif ƏLİYEV

Təhsil Nazirliyinin müvafiq əmri ilə ötən tədris ilində elan olunmuş “Təhsildə keyfiyyət ili” çərçivəsində keçirilən tədbirlər cari dərs ilində də davam etdirilir. Hədəf də elə ötən ildə olduğu kimidir: təhsilin keyfiyyətini yüksəltmək. Lakin hədəfə doğru fəaliyyətin forma və məzmununda 2018-2019-cu tədris ili üçün müəyyən edilmiş prioritet fəaliyyət istiqamətləri nəzərə alınaraq yeniliklər, təkmilləşdirmələr edilib.

İndi ümumtəhsil məktəblərində tədrisin səmərəli təşkili, bu sahədəki qabaqcıl təcrübənin öyrənilib ümumiləşdirilməsi və yayılması, tədris prosesində innovativ yanaşmalardan, müasir təlim üsulları və texnologiyalarından istifadə məsələləri diqqət mərkəzindədir. Abşeron Rayon Təhsil Şöbəsinə də cari dərs ilinin fəaliyyət planı hazırlanarkən bu cəhət nəzərə alınmış və plana daha çox praktik yönümlü tədbirlər salınıb. Onlardan biri dərs ili boyu rayonun bütün ümumi təhsil müəssisələrində keçirilməsi nəzərdə tutulan fənn aylıqlarıdır. Dərs ili başlanandan rayonda fənn aylıqlarına da start verilib. 2018-ci ilin noyabrında bütün təhsil müəssisələrində müvəffəqiyyətlə keçirilən tarix-coğrafiya aylığı da qəbul edilən qərarın məqsəduyğun olduğunu sübut edib. Öldə olunan müsbət nəticələr pedaqoji kollektivlərə bu qəbildən növbəti tədbirləri daha maraqlı və rəngarəng təşkil etməklə toplanan təcrübəni zənginləşdirməyə imkan verib.

Plana əsasən 2019-cu ilin ilk ayı “Xarici dil fənn aylığı” elan olunub və aylıq çərçivəsində tədrisin keyfiyyətini yüksəltməyə kömək edən, şagirdlərdə xarici dilləri daha səylə öyrənməyə maraq yaradan, müəllimləri öz potensiallarından tam istifadə etməyə, yaradıcı çalışmağa sövq edən tədbirlər təşkil olunub. Bu günlərdə isə rayonun əksər ümumtəhsil məktəblərində aylığın yekun tədbirləri keçirilərək görülmüş işlər təhlil olunub, qiymətləndirilib. Rayon üzrə yekun tədbir fevralın 8-də Xırdalan şəhər 2 nömrəli tam orta məktəbdə baş tutub. Tədbiri Abşeron Rayon Təhsil Şöbəsinin müdiri Nazilə Məmmədova açaraq fənn aylığının uğurla başa çatması münasibəti ilə məktəblərin rəhbərlərini və pedaqoji kollektivləri təbrik edib, aylıq çərçivəsində qarşıya qoyulmuş məqsədlərə nail olduğunu bildirdi.

Qeyd edək ki, Abşeron RTS-ın qərarı ilə rayon üzrə fənn aylıqlarından birinin xarici dilə həsr olunması təsədüfi deyil. Yekun tədbirində də xatırladığı kimi, son illər ölkəmizdə xarici dillərin, xüsusən də beynəlxalq statuslu ingilis dilinin tədrisinə diqqət

artıb. Xarici dillərin tədrisinin I sinifdən başlayaraq aparılması, tədris planlarında ona ayrılan saatların artırılması, fənnin tədrisinə yeni yanaşmaların tətbiqi, mövcud kurikulumda əvvəlki tədris proqramlarından fərqli daha zəngin məzmunun əhatə olunması, yeni standartlar bunu təsdiq edir. Abşeron rayonunun müəllimləri də bütün bunların fərqindədirlər və fənnin tədrisi keyfiyyətinin yüksəldilməsinə hədəflənmiş bütün elmi-metodik tədbirlərdə fəal iştirak edirlər. Ötən ilin dekabrında Təhsil Nazirliyinin əməkdaşları və xarici qonaqların iştirakı ilə keçirilən seminarlarda rayonun ingilis dili müəllimləri də yaxından iştirak edib və sertifikatlar alıblar. 12 yanvar 2019-

Son illər ölkəmizdə xarici dillərin, xüsusən də beynəlxalq statuslu ingilis dilinin tədrisinə diqqət artıb. Xarici dillərin tədrisinin I sinifdən başlayaraq aparılması, tədris planlarında ona ayrılan saatların artırılması, fənnin tədrisinə yeni yanaşmaların tətbiqi, mövcud kurikulumda əvvəlki tədris proqramlarından fərqli daha zəngin məzmunun əhatə olunması, yeni standartlar bunu təsdiq edir.

cu il tarixində isə rayonda Təhsil Nazirliyinin təşkilatçılığı və iştirakı ilə “Fənn kurikulumlarının tətbiqi: reallıqlar və hədəflər” mövzusunda zona müsavirəsi keçirilib. Ümumilikdə müxtəlif fənlər üzrə 33 müəllimin nümunəvi dərsi təhsil ekspertləri tərəfindən dinlənilib. Onların sırasında Xırdalan şəhər 2 və 4 nömrəli tam orta məktəblərin ingilis dili müəllimləri Firavan Məmmədova və Mətanət Tağıyeva da olub. Onlar öz peşəkarlıqlarına güvənərək, interaktiv təlim metodlarından istifadə etməklə maraqlı, kreativ, nümunəvi dərslər nümayiş etdiriblər. Məhz bütün bunlar nəzərə alınaraq rayon təhsil şöbəsinin 26 noyabr 2018-ci il tarixli 125 nömrəli əmri ilə 2019-cu ilin yanvar ayında xarici dil fənn aylığı təşkil olunub.

Aylığa geniş hazırlıq işləri görülüb. Bu məqsədlə məktəb və fənn metod-birləşmə rəhbərləri tərəfindən tədbirlər planı hazırlanıb, xarici dil fənlərinin tədrisi vəziyyəti yoxlanılıb. Aylıq çərçivəsində bir-birindən maraqlı, əhəmiyyətli çoxlu tədbir planlaşdırılaraq həyata keçirilib. Təcrübə mübadiləsi üçün əlverişli vasitə olan, qabaqcıl təcrübə təqdim olunan nümunəvi, “açıq dərs”lərin təşkilinə xüsusi diqqət yetirilib. Demək olar ki, bütün məktəblərdə xarici dil müəllimləri belə dərslər deyiblər. Dərslər onların həmkarları, metodistlər, metodbirləşmə rəhbərləri tərəfindən dinlənilib və başa çatandan sonra onu aparən müəllimlərin iştirakı ilə əsaslı təhlil olunub, müsbət cəhətlər qeyd edilib, müəllimlərə bəzi tövsiyələr verilib. Eyni zamanda məktəblərdə sərgilər, bədii gecələr, viktori-

nalar, debatlar, yarışmalar keçirilib, divar qəzetləri, stendlər, fotoalbomlar hazırlanıb. Belə sərgilərdən biri də yekun tədbirin keçirildiyi məktəbin foyesində təşkil olunub. Tədbir iştirakçıları şagirdlərin əl işlərindən ibarət sərgi ilə tanış olublar. Bu sərgilər müəllimin fənn üzrə müəyyən qabiliyyət və istedadı ilə fərqlənən şagirdlərlə apardığı iş nümunə kimi dəyərləndirilib.

Ayrı-ayrı məktəblərdə fərqli tədbirlər də təşkil edilib. Məsələn, elə 2 nömrəli məktəbdə ingilis dilində “dəyirmi masa”lar keçirilib, fotoalbomlar tərtib edilib, videoçarx və slaydlar hazırlanıb. Şəhər 8 nömrəli tam orta məktəbin müəllim və şagird kollektivi ayrı-ayrı dərslərin mövzusunda uyğun olaraq muzeylərə, şəhərin görməli yerlərinə ekskursiyalar təşkil ediblər. Şəhər 10 nömrəli tam orta məktəbin ingilis dili müəllimi Natavan Məmmədova aylıq çərçivəsində nəzərdə tutulan bütün tədbirlərin təşkili üçün rəngli və estetik cəhətdən gözəl tərtibata malik səhnə dekorasiyasından, elanlardan istifadə edərək 5-9-cu sinif şagirdləri ilə “Biz ingilis dilini öyrənirik” adlı geniş tədbir keçirib. Saray qəsəbə 2 nömrəli tam orta məktəbin şagirdləri “Şəhidlər xiyabanı”nı ziyarət edib, məktəbdə bununla bağlı kiçik kompozisiyalar hazırlayıblar və s.

Tədbirdə Xırdalan şəhər 2 nömrəli tam orta məktəbin direktoru Ədalət Camalova çıxış edərək aylığın yekun tədbirinin onların məktəbində keçirilməsinə görə təhsil şöbəsinin rəhbərliyinə təşəkkür edib. Bildirib ki, məktəblərində fənn aylığı xarici dil müəllimlərinin böyük fəallığı ilə keçib, nəzərdə tutulan bütün tədbirlər reallaşdırılıb. Aylıq tədbirlərinin xarici dilin tədrisinin keyfiyyətinə müsbət təsir göstərdiyini vurğulayan direktor son illər əldə etdikləri uğurlardan da söz açıb, tədris ocaqlarının “Dinamik təhsil” layihəsinin ötən il təhsildə inkişaf və innovasiyalar üzrə II qrant müsabiqəsinin qalibi olduğunu diqqətə çatdırıb.

“Açıq dərs”ləri dinlənmiş müəllimlər Təranə Zeynalova, Leyla Cəbiyeva, Firavan Məmmədova müzakirələrin obyektiv aparıldığını, öz təcrübələrini həmkarları ilə paylaşa bildiklərindən razı qaldıqlarını deyiblər.

RTŞ-n metodisti Yayıdğül Rəhimova aylıqdan hazırlanmış yekun hesabatla tədbir iştirakçıları tanış edib. Metodkabinetin müdiri, qabaqcıl təhsil işçisi, pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru Elmira İsmayılova çıxışını “açıq dərs”lərin dinlənilib müzakirə olunması çərçivəsində quraraq məktəblərdə xeyli dərsin dinlənildiyini, onları dəyərli müəllimlərin yüksək peşəkarlıq nümayiş etdirdiklərini söyləyib. Tədbirdə iştirak edən Təhsil İşçilərinin Peşəkar İnkişafı İnstitutunun əməkdaşı Elçin Sərdarov aylığın xarici dil müəllimlərinin, bütövlükdə rayonun pedaqoji kollektivlərinin fəaliyyətində canlanma yaratdığını qeyd edib. Bakı Mühəndislik Universitetinin ingilis dili müəllimi Günel Bayramova çıxışında aylıq çərçivəsində verilən “açıq dərs”lərin əhəmiyyətini vurğulayıb.

Tədbiri yekunlaşdıran təhsil şöbəsinin müdiri Nazilə Məmmədova “Xarici dil fənn aylığı”nın bütövlükdə uğurla keçdiyini bildirib və onda əməyi olan hər kəsə təşəkkür edib. Aylıq çərçivəsində təşkil olunan tədbirlərin təhsilin keyfiyyətinə, fənn müəllimlərinin peşəkarlığına artmasına, məktəblərdə dərslərə davamlı marağın yaranmasına müsbət təsir etdiyini deyəndə şöbə müdiri məktəbləri, müəllimləri fənn aylıqlarında fəal iştirak etməyə, daha keyfiyyətli çalışmağa çağırıb.

“İnkişaf etmiş zəngin dil mədəniyyətinə sahib olan xalq əyləməkdir, ölməkdir, böyük gələcəyə malikdir. Ona görə də xalqımıza ulu babalardan miras qalan bu ən qiymətli milli sərvəti hər bir Azərbaycan övladı göz bəbəyi kimi qorumalı, daim qayğı ilə əhatə etməlidir”.

Heydər ƏLİYEV

Ana dilimiz milli-mənəvi sərvətimizdir

Şahinə MEHDİYEVƏ,
Bakı şəhər İlqar Əbilhəsənov adına
42 nömrəli tam orta məktəbin müəllimi

Bir xalqın, bir millətin var olmasının başlıca amillərindən biri və ən vacibi özünəməxsus dilinin olmasıdır. Bir toplum xalq kimi məhz Ana dili vasitəsi ilə özünü sübut edir, təsdiq edir və yaşadır. Dahi şəxsiyyət, ümummilli liderimiz də dediyi kimi hər bir xalq öz dili ilə yaranır.

Fəxrlə deyə bilərik ki, biz bir xalq, bir toplum kimi zamanın cürbəcür sınaqlarından keçərək dilimizi, milliliyimizi, mənəvi dəyərlərimizi qoruyub bu günümüzdə qədr götürüb çıxarmışıq. Dərin tarixi kökləri olan öz dilimiz, öz mədəniyyətimiz, öz tariximiz var. 50 milyondan çox həmvətənimizin danışdığı bu dil dünyaya səs salan şairlər, ədəbiyyatçılar, alimlər, siyasətçilər, dahilər yetişdirib. Bu dil ilə tanıtmış ədəbiyyatımız, kimliyimizi, bu dil ilə elan etmişik dünyaya müstəqilliyimizin əbədiyini. Bu dil müqəddəsdir, doğmadır anamız kimi, Vətənimiz kimi. Qürurumuz, fəxrimizdir dilimiz. Nəsimilər, Füzulilər, Xətairilər, Zərdəbilər, Vaqiflər, Vidadilər, Sabirlər, Müşfiqlərin dilidir Azərbaycan dili.

Bütün sahələrdə olduğu kimi, ana dilimizin inkişafında, onun dövlət dili olaraq yüksək mərtəbəyə qaldırılmasında ulu öndər Heydər Əliyevin misilsiz xidmətləri olub. Heydər Əliyev ana dili ilə bağlı dövlət siyasətinin təməlini ölkəmizin müstəqilliyinin ilk günlərindən qoyub. Azərbaycan dilinin inkişafı ilə əlaqədar müntəzəm olaraq fərman və sərəncamlar imzalayıb. Məhz ümummilli liderimizin apardığı məqsəduyğun və düşünülmüş siyasətin nəticəsidir ki, 1995-ci ildə ilk milli Konstitusiyamız Azərbaycan dili dövlət dili kimi daxil edilib. 2001-ci ilin iyul ayında ulu öndər Heydər Əliyev “Dövlət dilinin tətbiqi işinin təkmilləşdirilməsi haqqında” Fərman imzalayıb, daha sonra isə 2001-ci ildə imzaladığı fərmana əsasən, avqustun 1-i respublikamızda Azərbaycan Əlifbası və Azərbaycan Dili Günü kimi təsis olunub. Azərbaycan dilinin beynəlxalq aləmdə nüfuz qazanması dilimizi ən mükəmməl formada təqdim etməyi bacaran Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır.

Millətini, milliliyini, zamanın keşməkeşlərindən, sınaqlarından üzünə çıxan qədimliyini və tarixi yüksək dəyərləndirən Heydər Əliyev ana dilimizlə bağlı bu fikirləri səsləndirib: “Mən fəxr edirəm ki, türk dillərinə mənsub olan Azərbaycan dili bu qədər zəngindir, bu qədər bədii ifadələrlə doludur və biz həyatın bütün sahələrinə aid olan fikirlərimizi öz ana dilimizdə ifadə edə bilərik”. Ulu öndərin bu fikirləri dilimizə verilən yüksək qiymətin təzahürüdür.

Bu gün də əsas ulu öndər tərəfindən qoyulan Ana dilinin inkişafına və qorunmasına yönəlik dövlət strategiyasını Prezident cənab İlham Əliyev uğurla davam etdirir. Azərbaycan dili tarixi həqiqətlərimizin dünyaya çatdırılmasında yüksək tribunallardan səslənir, bu dildə oxunan muğamımız qəlbləri rıqqətə gətirir.

Ümummilli liderin ideyalarını layiqincə davam etdirən Prezident İlham Əliyev dilimizə, milli adət-ənənələrimizə, mənəvi dəyərlərimizin təbliğinə, qədim tarixə malik mədəniyyətimizin tanıdılmasına böyük həssaslıqla ya-

naşır. Dövlət başçımızın 2004-cü il yanvarın 12-də imzaladığı “Azərbaycan dilində latın qrafikası ilə kütləvi nəşrlərin həyata keçirilməsi haqqında” Sərəncam Azərbaycan dilinin saflaşdırılması və inkişafı istiqamətində çox mühüm addımdır.

Bu gün milli sərvətimiz, varlığımızın və bütövlüyümüzün təcəssümü, təsdiqi olan ana dilimizi qorumaq, bütün gözəllikləri və incəlikləri ilə bu günün şagirdlərinə tədris edib, gələcək nəsillərin təməlini möhkəm qoymaq biz müəllimlərdən asılıdır. Şagirdlərin ünsiyyət imkanlarını genişləndirmək, onlarda nitq fəaliyyətinin növləri ilə yanaşı, düşünmə, öyrənmə və danışma bacarıqlarını formalaşdırmaq bizim öhdəmizə düşən ən vacib məsələdir. Bu gün dilin incəlikləri, zənginliyi, mənə gözəlliyi müasir tədris proqramları vasitəsilə şagirdlərə ötürülür.

Bir Azərbaycan vətəndaşı və ana dilini tədris edən müəllim kimi bu vəzifəni şərəf və qürurla yerinə yetirməyə çalışıram.

Tarixin qaynaqlarından süzülüb gələn, canımız, qanımıza ana südü və laylası ilə damla-damla, qətrə-qətrə hopan ana dilimizə dahi-lərimizin də əsərlərində yetərincə yer verilib, bu dilin müqəddəsliyi və əsrarəngizliyi barədə çox yazılıb. Hələ XII əsrdə təkəç Şərqə deyib, dünya ədəbiyyatına öz əvəzsiz əsərləri ilə imza atan dahi Nizami Gəncəvinin sənətlərində ana dilimizin qüdrətini, gözəlliyini duyuruq.

Qılıncın hər iki tərəfi kəsən, ana dilini göylərə qaldıran şair-hökmdar Şah İsmayılın Azərbaycan dilini dövlət və poeziya dilinə çevirməsi, ədəbiyyatımızda, klassik poeziyamızın inkişafında, ana dilimizin şeir dilinə çevrilməsində xidmətləri əvəzsizdir.

30-cu illərdə repressiya zamanı yüzlərlə milli düşüncəli şairimiz, o cümlədən S.Hüseyn, H.Cavid, Ə.Cavad, M.Müşfiq repressiyanın qurbanına çevrildilər. Bu repressiya milli şüurumuza, düşüncə tərzimizə, millətimizə, dilimizə böyük zərbə oldu. Lakin 70 il Sovet rejiminin ağır və əzici təsiri altında olsa belə dilimiz, dilimizin saflığı uğrunda mübarizə aparən vətənpərvər sənətkarlarımızın gərgin mübarizəsi nəticəsində özünü milliliyini qoruyub saxlaya bildi. Hələ 60-cı illərdə dövlət idarələrində ana dilində danışmağın qadağan olunduğu illərdə bir sıra milli düşüncəli sənətkarlarımız öz yaradıcılıqlarında ana dili mövzusunda ana xəttə çevrildilər. M.İbrahimov, Ş.Qurbanov, X.R.Ulutürk, T.Bayram, B.Vahabzadə kimi milli dəyərlərimiz uğrunda mübarizə aparən yazıçı və şairlər nəslə yetişdi.

B.Vahabzadə dilimizin sıxışdırıldığı bir dövrdə bir-birinin ardınca Ana dilimizin qorunması, inkişaf etməsi haqqında şeirlər, məqalələr yazdı. Şairin “Ana dili” şeiri yaradıcılığının ən monumental əsərlərindən biridir:

*Bu dil bizim ruhumuz, eşqimiz, canımızdır,
Bu dil bir-birimizlə əhdi-pəymanımızdır.
Bu dil tanıtmış biza bu dünyada hər şeyi,
Bu dil əcdadımızın biza miras verdiyi
Qiymətli xəzinədir...onu gözələrimiz tək
Qoruyub, nəsillərə biz də hədiyyə verək.*

“Anamın kitabı” əsərində dilimizə sadiq olmayan insanların prototiplərini yaradaraq insanlara, bütövlükdə cəmiyyətə ana dilimizin nə qədər vacib dövlət atributu kimi dəyərini, bizim milliliyimizi, mənəviyyatımızı tərənnüm etdiyini göstərən böyük dramaturq Cəlil Məmmədquluzadə xalqın nicat yolunu Vətən ideyası ətrafında birləşmək olduğunu bildirir.

Sənətkarlarımızın yazıb-yaratdığı bu incilər bu günümüz üçün nə qədər qiymətlidir. Bu incilər içərisində dilimizin saflığı ilə bərabər bir tarix də yaşayır. Ana dili bütün emləri öyrənməyin açarıdır. Tarix durduqca bu dəyərli sərvətimizin qayğısına qalması və dilimizi mükəmməl formada gələcək nəsillərə ötürməliyik. Bu, hər birimizin bir vətəndaş, bir insan, bir azərbaycanlı kimi ən böyük əməliyyatıdır. Dilimizi qoruyaq! O bizim varlığımızı şərtləndirən ən müqəddəs dəyərdir.

Robotun yazdığı ilk məqalə dərc olunub

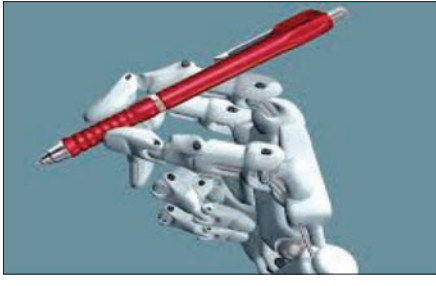
Yusif ƏLİYEV

“The Guardian” nəşrinin saytında robotun yazdığı ilk məqalə dərc edilib.

www.hightech.fm saytının məlumatına əsasən, “ReporterMate”

adlı robot “The Guardian” nəşrinin jurnalisti Nik Everhed və proqramçılar qrupu tərəfindən birgə hazırlanıb. Alqoritm böyük həcmli məlumatların emal edilməsi, onların axtarılma tapılması və hazır mətn şablonlarına yerləşdirilməsi imkanına malikdir.

Nik Everhedin sözlərinə görə, “ReporterMate” jurnalistləri əvəz etməyə qadir deyil, ancaq o, araşdırmalar zamanı böyük məlumatların təhlili ilə daha dəqiq işləyəcək. Bu isə, jurnalistlərin yol verdiyi riyazi səhvlərin qarşısını alacaq. Jurnalist qeyd edir ki, süni intellektin müstəqil şəkildə böyük həcmli material hazırlaması hələ ki, real səslənir.

“Microsoft” uşaqlara onlayn-təhlükəsizlik qaydalarını öyrətmək üçün interaktiv oyun təqdim edib

“Microsoft” şirkəti uşaqlara onlayn-təhlükəsizlik qaydalarını öyrətmək üçün oyun yaradıb. Belə bir layihənin hazırlanması ideyası “Microsoft”un ötən il apardığı tədqiqatlar əsasında yaranıb.

Tədqiqatın nəticələrinə əsasən, kibercinayətlərin qurbanı əksər hallarda uşaqlar və yeniyetmələr olur. Onlar yaşlı nəslin nümayəndələrinə nisbətən kompüter arxasında daha çox vaxt keçirirlər, müxtəlif saytlara daxil olurlar, film, musiqi və videoçarxlar yükləyirlər, sosial şəbəkələrdə ünsiyyətdə və naməlum şəxslər tərəfindən göndərilən linklərə daxil olurlar. “Chatterbox” interaktiv dərslərinin layihəsi bu məqsədlə meydana gəlib.

www.belta.by saytının məlumatına görə, istifadəçilər stolüstü oyun prosesində faydalı məsləhətlər əks olunmuş kartların olduğu qaydaları mənimsəyirlər: müxtəlif hesablar üçün ayrı-ayrı parollar yaratmaq, sosial şəbəkələrdə tanımadıqları şəxslərin dostluq təklifini qəbul etməmək, yad linklərə daxil olmamaq, antivirus proqramlarını mütləmə olaraq yeniləmək və İnternetə təhlükəsiz qoşulmadan istifadə etmək.

İstehsalçılar hesab edirlər ki, interaktiv oyunun köməyi ilə valideynlər və müəllimlər virtual aləmdə təhlükəsizlik prinsiplərini uşaq və yeniyetmələrə aydın izah edə biləcəklər.

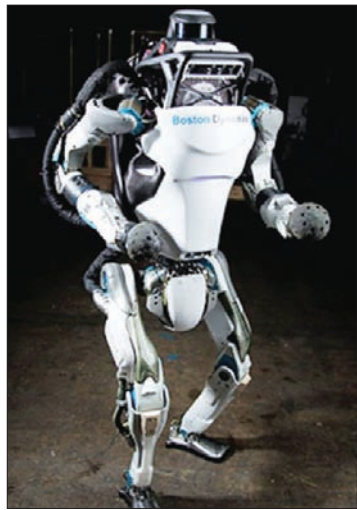
İstənilən maneəni dəf edən robot yaradılıb

Massaçusets Şimal-Şərqi Universitetinin tədqiqatçıları gəzə, tullana və hətta kiçik məsafələrə uça bilən Leonardo robotunun köməyiylə robot texnikası sferasını müxtəlifləşdiriblər. İstehsalçılar onun istənilən maneələrini, baryerlərin və geniş çuxurların öhdəsindən gələcəyinə əmin dirlər.

www.hi-news.ru saytının məlumatına görə, Leonardonun hündürlüyü 80 sm, çəkisi isə 2,7 kq təşkil edir. Yüngüllük robota iki mühərrikin köməyiylə bir qədər hündürə uçmağa imkan verir. Təəssüf ki, robot pilotsuz təyyarələr kimi maneəvli deyil, lakin bu, ona lazım deyil. Robot uçuşlar üçün nəzərdə tutulmayıb. Leonardo mühərrikləri sayəsində maneələri asanlıqla dəf və iki ayağı üzərində təhlükəsiz eniş edir.

“Qanadları olan mühərriklər robota yalnız uzun tullanırlar üçün deyil, həm də tarazlıq saxlanılması üçün lazımdır. Bu, insanlara çox sadə məsələ kimi görünür, lakin robotlar üçün mürəkkəb və əhəmiyyətlidir.

“Boston Dynamics”in “ATLAS” robotunun ilk variantlarını xatırlamaq kifayətdir: onlar praktik olaraq, hər addımbaş bürəyirdilər. Onlar artıq o qədər cəldirlər ki, hətta akrobatik fəndləri icra edə bilirlər. Belə elastik robot, əlbəttə, elmdə çox faydalı olacaq. Məsələn, o,

başqa planetlərin çoxlu kraterlər olan kələ-kötür səthlərini tədqiq edə biləcək. Gələcəkdə robotdan tədqiqatların aparılması üçün istifadə ediləcək”, - deyərək layihə müəllifi Alireza Ramezani bildirib.

Göz üçün süni buynuz qişa

Hazırda cərrah-oftalmoloqlar donör buynuz qişasının kəskin defisiti ilə rastlaşırlar. Son illərdə bu problem daha da genişlənib, çünki görmənin lazer korreksiyası üzrə əməliyyat keçirmiş şəxslərin buynuz qişasından başqasına köçürülmə üçün istifadə etmək olmaz. Buna alternativ pasiyentin kök hüceyrələrindən yetişdirilən süni buynuz qişa ola bilər. Onun yaradılması üzərində Böyük Britaniyanın Nyukasl Universitetinin tədqiqatçıları işləyirlər.

www.nanonewsnet.ru saytının məlumatında bildirilir ki, alimlər kök hüceyrələri və kollagen gəldən buynuz qişa formasında matris formalaşdırıblar, sonra tərkibində peptid amfil molekulları olan zərdabla emal ediblər. Nəticədə müxtəlif

hüceyrələr fəallıq göstəriblər və tədricən yastı strukturdan arzuolunan formanın həcmli obyektini formalaşdırıblar. Belə strukturlar “dördölçülü” adlandırılır, çünki onların yaradılmasında üç ölçüdən başqa vaxt da əhəmiyyətli rol oynayır.

Tədqiqatlar təsdiq edib ki, sintetik buynuz qişanın strukturu və xüsusiyyətləri əsl toxumanın xarakteristikalarını təqdim edir. Artıq onun insana köçürülməsinin mümkün olması üçün lazımı işlər görülür.

Tədqiqat müəllifləri əmindirlər ki, “hüceyrələr”in tətbiqi yalnız donör buynuz qişalarının istehsalı zamanı faydalı olmayacaq. Məsələn, gələcəkdə cərrah pasiyentin bədənində özü daha mürəkkəb struktura çevriləcək toxumanın kiçik bir hissəsini implantasiya edə biləcək.

Alimlər bildiriblər ki, yeni üsul başqa toxumalar yaratmağa da imkan verəcək. Bu, donör orqanlarının çatışmazlığı problemini həll edəcək və cərrahi fəaliyyət sahəsini həmişəlik dəyişdirəcək.

Etibarsız sayılır

Bakı Dövlət Universiteti tərəfindən 2014-cü ildə Dadaşov Orxan Natiq oğluna verilmiş B-270425 nömrəli diplom və diploma əlavə qiymət cədvəli itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 324 nömrəli tam orta məktəbi 2012-ci ildə bitirmiş Həsənli Toğrul Təmleyxa oğluna verilmiş A-095857 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

M.Ə.Sabir adına Bakı Pedaqoji Məktəbi (indiki ADPU-nun nəzdində Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Kolleci) tərəfindən 1984-cü ildə Əmirşahova Yeganə Fərman qızına verilmiş JT-039714 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Qızlar Universiteti tərəfindən 2018-ci ildə Şirinova Əfsanə Ziyafət qızına verilmiş C-004421 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 245 nömrəli tam orta məktəbi 2006-cı ildə bitirmiş Raqozin Sergey Oleqoviçə verilmiş B-286734 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 117 nömrəli tam orta məktəbi 2007-ci ildə bitirmiş Abbasova Könül Vahid qızına verilmiş B-373509 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 275 nömrəli tam orta məktəbi 2008-ci ildə bitirmiş Məmmədov Oqtay Yelmar oğluna verilmiş B-480779 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 2007-ci ildə Qulamov Rəşad Ayaz oğluna verilmiş BB-1-007098 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Naxçıvan Dövlət Universiteti tərəfindən 2009-cu ildə Seyidova İradə Sabir qızına verilmiş BB-1-011339 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Dəniz Akademiyası tərəfindən 2013-cü ildə Rəşidbəyli Möhlüd Firudun oğluna verilmiş A-020590 nömrəli bakalavr diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağstafa rayon Qaçaq Kərəm kənd orta məktəbini 2016-cı ildə bitirmiş İbrahimov Həsən Rövşən oğluna verilmiş A-547140 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Astara rayon Təngərüd kənd orta məktəbini 2014-cü ildə bitirmiş Zaidov Allahyar Süleyman oğluna verilmiş A-331236 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Astara rayon Çayoba kənd tam orta məktəbini 2000-ci ildə bitirmiş Kərimova Növbər Elman qızına verilmiş 405181 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Saatlı rayon Nəmənikənd kənd orta məktəbini 2001-ci ildə bitirmiş Bayrxtarov Eldar Zeynəli oğluna verilmiş A-567494 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Saatlı rayon Qaracalar kənd tam orta məktəbini 2002-ci ildə bitirmiş Əzizov Elməddin Mirbaba oğluna verilmiş 645285 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağstafa rayon Köhnəqışlaq kənd orta məktəbini 2013-cü ildə bitirmiş Kərimli Rüşət Üzeyir oğluna verilmiş A-265437 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağstafa rayon Sadiqlı kənd orta məktəbini 2008-ci ildə bitirmiş Musayev Musa Rəsul oğluna verilmiş B-514336 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağstafa rayon Qaçaq Kərəm kənd orta məktəbini 1997-ci ildə bitirmiş Səlifov Natiq Mehdi oğluna verilmiş A-187324 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəlilabad rayon Zopun kənd orta məktəbini 2009-cu ildə bitirmiş Fərəcov Vüqar Sübhan oğluna verilmiş 647047 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şabran şəhər 4 nömrəli tam orta məktəbi 2010-cu ildə bitirmiş Rzayev Mehraq İsmayıl oğluna verilmiş B-750480 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Balakən rayon Şambulbinə kənd orta məktəbini 1992-ci ildə bitirmiş Əliyev Rəfail Həsərət oğluna verilmiş B-189990 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Balakən rayon Tülü kənd orta məktəbini 2012-ci ildə bitirmiş Papayev Həsən İncilab oğluna verilmiş A-165496 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bərdə rayon Cumalar kənd orta məktəbini 2004-cü ildə bitirmiş Qasımova Xatirə Rafiq qızına verilmiş B-059333 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Babək rayon Babək qəsəbə tam orta məktəbini 2000-ci ildə bitirmiş Əsgərova Vəfa Sabir qızına verilmiş A-339183 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyası tərəfindən 2004-cü ildə İbadov Cəfər Telman oğluna verilmiş EN-N-03316 nömrəli elmlər namizədi diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı Dövlət Universiteti tərəfindən 2010-cu ildə Paşayeva Ayyıl Cəfərova qızına verilmiş B-194893 nömrəli bakalavr diplomu və əlavəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Göyçay Uşaq Musiqi Məktəbi tərəfindən 2010-cu ildə Əhmədova Ulduz Kərəm qızına verilmiş H-002190 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 258 nömrəli tam orta məktəbi 2012-ci ildə bitirmiş Bayramov İsrail Zöhrab oğluna verilmiş A-100632 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Gəncə şəhər 24 nömrəli tam orta məktəbi 1998-ci ildə bitirmiş Süleymanov Ramil Zakir oğluna verilmiş A-261206 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Naxçıvan Kənd Təsərrüfatı Texnikumu tərəfindən 1978-ci ildə Həsənov Qurban Məhəmməd oğluna verilmiş Ə-016874 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

H.B.Zərdabi adına Kirovabad Dövlət Pedaqoji İnstitutu tərəfindən 1982-ci ildə Əliyev Telman Oruc oğluna verilmiş JB-046040 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Masallı rayon Kubin kənd ümumi orta məktəbini 2015-ci ildə bitirmiş Mirzəyeva Fərzanə Möhb qızına verilmiş A-571905 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran rayon İstisu qəsəbə orta məktəbini 1985-ci ildə bitirmiş Mirzəyeva (Yusubova) Gülduzə İsa qızına verilmiş AH-968129 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Göyçay şəhər 4 nömrəli tam orta məktəbi 2004-cü ildə bitirmiş Abbasova (Əliyeva) Pərvanə Əjdər

qızına verilmiş BN-085636 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Göranboy rayon Qarasuçu kənd tam orta məktəbini 2007-ci ildə bitirmiş Tağıyev Ərşad Zülfəkar oğluna verilmiş A-480514 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

2 nömrəli Bakı Baza Tibb Məktəbi tərəfindən 1997-ci ildə Şəkərova Afət Mikayıl qızına verilmiş AB-II-027092 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 56 nömrəli tam orta məktəbi 2004-cü ildə bitirmiş Quluzadə Nigar Vidadi qızına verilmiş B-018941 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Qəbələ rayon Nic qəsəbə 2 nömrəli tam orta məktəbi 2016-cı ildə bitirmiş Qukasov Qarık Geroyeviçə verilmiş A-560271 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

Bakı Slavyan Universitetinin rektoru, professor Nurlana Əliyeva, BSU-nun Həmkarlar Təşkilatı və professor-müəllim heyəti Bakı Dövlət Universitetinin Rus ədəbiyyatı kafedrasının müdiri

AQIL CƏFƏR XƏNDAN OĞLU HACIYEVİN

vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və mərhumun ailə üzvlərinə dərin hüznə başsağlığı verir.

Firdus Əhmədov ailəsi ilə birlikdə Bakı şəhər 257 nömrəli tam orta məktəbin müəllimi Gültəkin Cəfərovaya atası

DİLAVƏR MƏMMƏDOVUN

vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Bakı şəhər 173 nömrəli tam orta məktəbin direktoru Sitarə Abbasova və kollektivi məktəbin riyaziyyat müəllimi Günel Babayevaya atası

ŞƏMSƏDDİN ƏLƏKBƏROVUN

vəfatından kədərli vəziyyətini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

Uşaq, yeniyetmə və gənclər arasında istedad və bacarıqları ilə fərqlənənlər çoxdur. Müxtəlif yaradıcılıq mərkəzlərində, dərnlərdə, studiyalarda ilkin fitri istedadlarını inkişaf etdirən, hətə erkən yaşlarında ikən artıq səhnələrdə görünən, müxtəlif nominasiyalı müsabiqələrə qatılan, hətə beynəlxalq tədbirlərdə belə ölkəmizi layiqincə təmsil edə bilən övladlarımız var. Biz də zaman-zaman qürur mənbəyimiz olan bu istedad sahiblərini aşkar edirik, onları geniş oxucu auditoriyasına tanıdırıq. Bugünkü həmsöhbətim də elə qeyri-adi istedadı, orijinal fikir və düşüncələri ilə fərqlənən Xədicə Mehdiyevadır. Söhbət zamanı ona tam sərbəst olmağı təklif etdim üçün ürəyini o ki, var boşaltdı:

“IV sinif şagirdi üçün beynəlxalq müsabiqəyə qatılmaq çox məsuliyyətli idi”

Xədicə Mehdiyeva: “Hamı ayağa qalxıb Azərbaycan! Azərbaycan! söyləyirdi”

Sifai SƏFƏROVA

Violini mənə sevdiren bir film oldu

2004-cü ildə Kürdəmir rayonunda ziyalı ailəsində anadan olmuşam. Hazırda Abşeron rayonu, Aşağı Güzdək qəsəbəsində S.Əzizov adına orta məktəbin IX sinfində təhsil alıram. Dərs əlaçısıyam. Məktəbdə keçirilən bütün tədbirlərdə fəal iştirak edirəm. Dəfələrlə məktəb rəhbərliyi tərəfindən fəxri fərmanla mükafatlandırılmışam. Lap erkən yaşlarımdan musiqiyə böyük həvəsim olub. Yaxşı yadımdadır, tarixi bir filmə baxırdım. Filmdə Süleyman adlı bir oğlanın violində ifa etdiyi mahnını həvəslə dinlədim. O gündən bu musiqi alətinə marağım artdı və valideynlərim bunu hiss etdiklərinə görə tərəddüd etmədən mənə də bu aləti aldılar. Ertəsi gün valideynlərim mənə paytaxtdakı 7 nömrəli musiqi məktəbinin violini ixtisası üzrə I sinfinə qoydular. Həmin vaxtdan bu musiqi aləti mənim ən yaxın dostum və sirdaşım. Biz həmişə bir yerdəyik, inanırıq ki, həyatımı onsuz təsəvvür belə edə bilmirəm. O qədər mənə sevincli anlar yaşadı ki! Çoxlu uğurlarım, qazandığım alqışlar sanki onun mənə hədiyyəsi, onun mənə mükafatıdır. Mən onun mələhətli səsinə sevdirmişəm, o isə mənim lirikamı tamaşaçılara, dinləyicilərə sevdirdi. Elə buna görə də onu özümə dost və sirdaş sanıram.

“Lad” festivalında

Çoxlu konsertlərdə iştirak etmişəm. Həmişə də I yeri tutaraq diplomlar qazanmışam və sevimli violinimə öz tutub demişəm ki, bu

uğurlarda onun da payı var. 2012-ci ildə mən Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyası (BMA) məktəb-studiyasının II sinfinə daxil oldum. Gülnarə Quliyevanın sinfində violini ixtisasının sirlərinə daha dərinləndirilməyə başladım və eyni zamanda fortepiano təhsili almağı da qəraraşdım. Çünki bu musiqi alətinin də səhrinə az düşmüşdüm. 2014-cü ildə ümumrespublika “Lad” festivalında iştirak edərək violini üzrə laureat, fortepiano üzrə isə diplomant diplomlarını qazandım.

Yolboyu həyəcanımı gizlədə bilmirdim

2015-ci ilin sentyabr ayı həyatımda ən yaddaqalan izlər buraxdı. Eşidəndə ki, Bolqarıstanın Albena şəhərində keçirilən “Orfeyin varisləri” adlı beynəlxalq müsabiqədə iştirak edəcəyəm, çox sevindim. IV sinif şagirdi üçün beynəlxalq müsabiqəyə qatılmaq əlbəttə çox məsuliyyətli, həm də riskli idi. Yəqin bu fikrimlə siz də razılaşarsınız. O vaxta qədər Bakıdan bir addım da kənara çıxmamışdım. İlk dəfə yad ölkədə mötəbər bir tədbirə qatılacaqdım. Buna baxmayaraq mən həmin müsabiqədən qələbə ilə qayıdacağımı da qət etdim. Vaxt yetişəndə hazırlaşmaq atəmə yola düşdük. Ancaq yolboyu həyəcanımı gizlədə bilmirdim. Birdən uğur qazanmasam, müəllimlərimin, valideynlərimin üzünə necə baxacağam, düşünürdüm. Yox, qalib gələcəyəm, öz-özümə dedim və sakitləşdim. Buna əsasım da var idi, çünki, sözün tam mənasında, yaxşı hazırlıqlı idim, gecə-gündüz öz üzərimdə çalışırdım. Sadəcə mənə tabe olmaq istəməyən bu həyəcan hissi öz işini görür, arabir kefini pozurdu.

Onlar maraqla musiqimi dinləyirdilər

... Müsəbiqə yüksək səviyyədə təşkil olunmuşdu. Yarış başlamazdan öncə məşq edirdim. Proqramda həm klassik, həm də Azərbaycan musiqisi daxil edilmişdi. Oteldə olarkən Arif Məlikovun “Məhəbbət əfsanəsi” baletindən “Məhmənə-Banu və vəzir” rəqsini ifa edirdim ki, birdən qapı döyüldü. Bir qrup insan içəri daxil oldu. Onlar maraqla musiqimi dinləyirdilər. Razılıq ifadələrini üzrlərindən oxuyanda həyəcanla birdəfəlik olaraq xudahafızlaşdım.

İlk uğuruma imza atdım

... Müsəbiqə başladı və növbə mənə çatanda adımlı səsləndirdilər. Mən özümü toparlayaraq səhnəyə çıxdım. Tərslikdən yenə qeyri-ixtiyari olaraq həyəcan hissi məni yaxaladı, ancaq səhnəyə çıxan kimi də qeyb oldu və özümü ələ alıb münsiflər heyətini, zaldakı iştirakçılara salamladım. Dünya bəstəkarlarından A.Vivaldinin konsertinin III hissəsini ifa edib qurtaranda gözlərimə inanmadım. Hamı ayağa qalxıb, Azərbaycan! Azərbaycan!-deyə qışqırmağa başladı. Atamın sevincindən gözlərimin yaşardığını gördüm. Həmin gün qürur hissi keçirdim, sanki bütün dünyanı mənə bağışlamışdılar. Qeyd edim ki, müsəbiqədə Azərbaycan yeganə iştirakçı da elə mən idim. Almaniya, Rusiya, Türkiyə, Avstriya, Koreya, Çin, Rumıniya, Gürcüstan, Bolqarıstan və digər ölkələrin nümayəndələri də iştirak edirdilər. Həmin müsəbiqədə mən III yeri qazandım və ilk uğuruma imza atdım. Həm violində, həm də fortepiano mahaətli ifam münsiflər heyətini heyran etmişdi. Onlar hamısı tanınmış musiqiçilər-professorlar idilər. Bir çox ölkədə ustad dərsləri keçən Tamara Poddubnaya da onların arasında idi. O, ifalarımı çox bəyəndiyinə görə mənə Nyu-Yorkda “Long Island Conservatory of Music”ə dəvət etdi. Bu konservatoriya xüsusi istedadı olan uşaqlar qəbul olunurlar.

Təhsilimi vətənimdə davam etdirəcəyəm

Amma doğma Azərbaycanda təhsilimi davam etdirmək mənim üçün daha çox önəmlidir. Artıq ifalarımı tamaşaçılara tərəfindən maraqla qarşılanırdı. Bu istiqamətdə fəaliyyətimi davam etdirməyi, musiqi sənətinin sirlərinə daha dərinləndirilməyi düşünürəm. Çəkdiyim əziyyətlər də hədəf getmir, çalışqanlıq sayəsində çoxlu

sayda respublika və beynəlxalq müsəbiqələrin laureatı adını qazanmışam. 2016-cı ildə Qara Qarayev adına “Təhlil və ifa edir gənc musiqiçilər” III respublika elmi-ifaçılıq müsəbiqəsində və 2018-ci ilin aprelində “Akademik, xalq və caz musiqisi” respublika festivalında laureat adına layiq görülmüşəm. 2018-ci il mayın 9-da Üzeyir Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyasının böyük zalında BMA-nın Orta ixtisas musiqi məktəb-studiyasının şagirdlərinin ümummilli lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 95 illiyinə və Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin 100 illiyinə həsr olunan konserti keçirildi. Müxtəlif ixtisaslar üzrə məktəbin ən yaxşı şagirdləri böyük həvəslə çıxış edərək alqışlarla qarşılandılar. Mən də onların arasında idim. Konsertdə Azərbaycan və xarici bəstəkarların əsərləri səsləndirildi. Vittorio Montinin “Çardaş” əsərini violini ifaçısı Nuruəddin Abdullayev və mən duet şəklində ifa etdik.

Arzularımı gerçəkləşdirəcəyəm

Daha böyük nailiyyətlər əldə etmək, beynəlxalq müsəbiqələrdə Azərbaycanı layiqincə təmsil etmək arzuları ilə yaşayram və bu arzuları gerçəkləşdirmək üçün öz üzərimdə yorulmaq bilmədən çalışıram. Bakı Musiqi Akademiyasının məzunu olmaq da gələcək arzularımdan biridir. Amma ikinci ali təhsil almaq arzum da mənə rahat buraxmır. Qeyd edim ki, müəllim şagirdlərinin yaxın dostu, sirdaşdır. Bizi daim düzgün addım atmağa sövq edən bir varlıqdır. Uğur qazanmağında əməyi olan müəllimlərimə minnətdaram.

Muğamı da çox sevirəm

Yeri gəlmişkən, mən muğamı da çox sevirəm və düşünürəm ki, musiqinin şahı da, tacı da elə muğamdır. Tədbirlərdə M.Maqomayevin “Sevgili canan”, “Əziz ana”, xalq mahnılarından, “Küçələrlə su səpmişəm”, “Almanı atdım xaral” və digər mahnıları ifa edirəm.

... Xədicə bələmiz danışdıqca mən onun sevib-seçdiyi ifaçılıq sənətinə vurğunluğuna valeh olurdum. Söhbətimizin sonunda isə onun violində və fortepiano ifa etdiyi bir neçə mahnımı lent yazılarını dinləyərkən qeyri-ixtiyari özümün də kövrəldiyimi hiss etdim və buna zərrə qədər də təəcüblənmədim. Musiqinin ağır yükünü qəlbimdə daşıyan, onu öz nəğmə dünyasının qanına hopduran bu yeniyetmə istedad sahibinin parlaq gələcəyinə vurğunluq idi mənim kövrək hisslərim, ruhumu mahnı qanadlarında pərvazlandıran. Və elə bu coşğunluqla da ifalarımı böyük səhnələrdən eşitmək arzusu ilə onunla xudahafızlaşdım.

“Kiçik Akademiya”ların fəaliyyəti gücləndirilir

Ümumi təhsil müəssisələrində “Kiçik Akademiya”ların fəaliyyətinin genişləndirilməsi ilə bağlı tədbirlər start verilib. Bununla bağlı müvafiq əmr imzalanıb.

Əmrə əsasən, paytaxt məktəblərində fəaliyyət göstərən “Kiçik Akademiya”lar daxilində görülən işlərə dair təqdimat və müzakirələrin təşkili nəzərdə tutulur. Bundan əlavə, “Kiçik Akademiya”ların fəaliyyət göstərdiyi ümumi təhsil müəssisələri arasında müsəbiqə təşkil olunacaq.

Həmçinin “Kiçik Akademiya”ya rəhbərlik edən müəllimlər üçün təlimlər keçiriləcək. Eyni zamanda “Kiçik Akademiya”nın regional bölmələri yaradılacaq. Ümumi təhsil müəssisələrinin rəsmi saytında “Kiçik Akademiya”

bölməsi açılacaq. Şagirdlərin “Kiçik Akademiya” daxilində “Uşaq və gənclərin milli-mənəvi dəyərlərə bağlılıq və azərbaycanlıq məfkurəsi ruhunda tərbiyəsi” istiqamətində tədbirlər təşkil olunacaq.

2018-2019-cu tədris ilinin sonunda BŞTİ tərəfindən paytaxt üzrə “Kiçik Akademiya”larla bağlı elmi-metodiki konfransın keçirilməsi planlaşdırılıb.

Qeyd edək ki, “Kiçik Akademiya”ların təşkil olunmasında əsas məqsəd yuxarı sinif şagirdlərinin elmi axtarırlara sövq edilməsi, onların müasir tədqiqat metodlarına yiyələnməsi, ali təhsil müəssisələrində ümumi təhsil müəssisələri arasında əlaqələrin genişləndirilməsindən ibarətdir.

Fiziki tərbiyə müəllimləri üçün seminarlar

Ümumi təhsil müəssisələrində fiziki tərbiyə müəllimləri üçün seminarlar keçiriləcək.

Təlimə Dəstək Mərkəzi tərəfindən təşkil olunmuş seminarların əsas məqsədi fiziki tərbiyə müəllimlərinin bilik və bacarıqlarını inkişaf etdirmək, onlara vəzifə öhdəlikləri ilə bağlı müzakirələr aparmaq və şagirdlərin idmana olan marağının artırılması üçün müəllimlərə metodiki dəstək verməkdən ibarətdir.

Paytaxtın 12 inzibati rayonu

üzrə təşkil olunmuş seminarlarda fənnin məzmunu, strategiyası, dərslər planlaşdırılması, dərslərin tədrisi haqqında yaxşı təşkil, qiymətləndirmə müxtəlif üsulları və vasitələrdən istifadə zamanı müəllimlərin qarşılaşdıqları problemlərin həlli yollarının müəyyənləşdirilməsi barədə söhbətlər aparılıb, müəllimlərə müvafiq tövsiyələr verilib.

Seminarların sonunda mövzu ətrafında müəllimlərlə fikir mübadiləsi aparılıb, onları maraqlandıran suallara aydınlıq gətirilib.

“İdeyadan biznesə” layihəsinin II mərhələsi

Yusif ƏLİYEV

2018-ci ildən etibarən icrasına başlanan “İdeyadan biznesə” layihəsi çərçivəsində cari ildə də bir sıra innovativ tədbirlərin keçirilməsi nəzərdə tutulur. Startap hərəkatının genişləndirilməsinə və vətəndaşların innovativ ideyalarının reallaşdırılmasına dəstək məqsədi ilə 2019-cu ildə də

paytaxt Bakını və respublikanın ayrı-ayrı regionlarını əhatə edən genişmiqyaslı startap turları təşkil ediləcək.

Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyi, Heydər Əliyev Fondunun “Regional İnkişaf” İctimai Birliyi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Gənclər Fondu, Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İnkişaf Proqramı, “Azercell” və “Microsoft” şirkətləri ilə birgə reallaşdırılan “İdeyadan biznesə” startap turlarının növbəti mərhələsinə fevralın 21-də Mingəçevir şəhərində start verəcək. Cari ilin ilk startap turunda ətraf rayonların innovativ ideyası olan sakinləri də iştirak edə bilərlər.

Nazirlikdən verilən məlumata görə, il ərzində startap turları Sabirabad, Sumqayıt, Gəncə, Göyçay, Naxçıvan, Bakı, Lənkəran, Zaqatala, Tovuz, Şamaxı və Şəkinə əhatə ediləcək.

Startap turu çərçivəsində iştirakçılara informativ sessiya, müsəbiqə və müxtəlif mövzuları əhatə edən təlimlər keçiriləcək.

Tədbirin birinci hissəsində startapları əsas müsəbiqəyə hazırlamaq üçün kiçik biznes-treninglər təşkil olunur, ikinci hissədə onlar ideyalarını münsiflər heyəti qarşısında təqdim edirlər. Seçilmiş layihələr birincilik uğrunda mübarizə aparır. Hər çıxışdan sonra interaktiv sual-cavab və layihənin müzakirəsi baş tutur. Bu mərhələnin sonunda münsiflər hər region üzrə 1-ci, 2-ci və 3-cü yerlərin qaliblərini müəyyənləşdirir. Qalib layihələr Bakıda keçiriləcək Milli Finalda iştirak hüququ qazanır.

Milli Finalda təşkilatçılar və tərəfdaşlar qalib gələcək ilk üç yerin sahiblərini mükafatlandıracaq. Həmçinin onlara ideyalarını biznesə çevirmək üçün maliyyə dəstəyi göstəriləcək.

Turlarda “i2b.az” saytında qeydiyyatdan keçərək iştirak etmək mümkündür.

Qeyd edək ki, ötən il 8 regionda, 16 ali təhsil, 3 ümumtəhsil müəssisəsində “İdeyadan biznesə” layihəsi çərçivəsində startap turları keçirilib. Startap marafonuna 7 ay ərzində respublikanın ayrı-ayrı şəhər və rayonlarından 2 mindən çox iştirakçı qatılıb. Ümumilikdə seçilən 75 komandanın 13-ü respublika finalında iştirak hüququ qazanıb.

Finalda 3 layihə qalib olub, daha 4 layihə isə tərəfdaşlar tərəfindən mükafatlandırılıb.